

INFORMATIVNO-POLITIČKI TJEDNIK
IZLAZIO OD 1945. DO 1956.
OBNOVLJEN 2003.

HRVATSKA RIJEČ

BROJ
703

Subotica, 7. listopada 2016. Cijena 50 dinara

Župa Beška – značajan jubilej

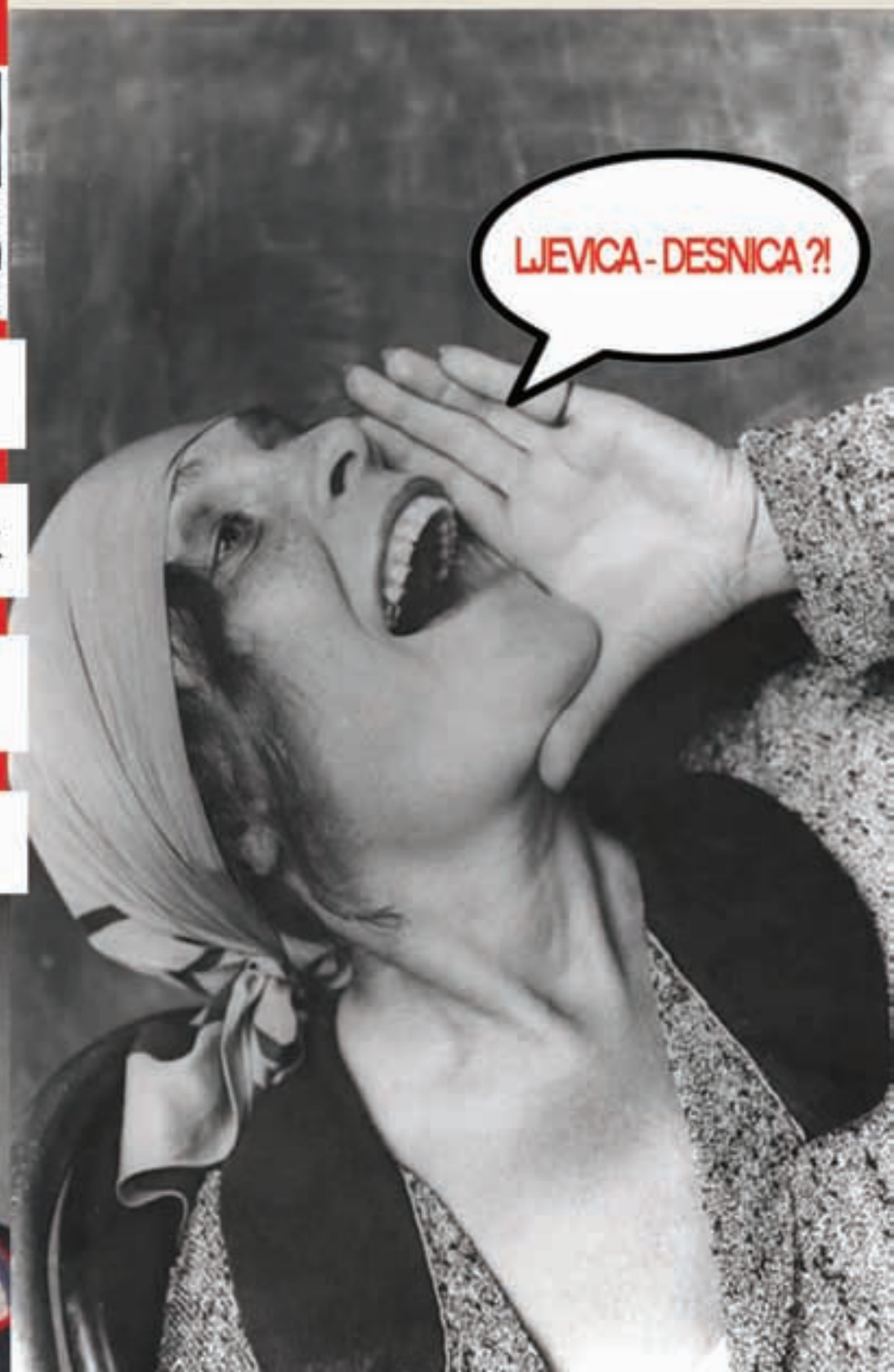

Cenzura medija –
bolest svih vlasti

Izumiru sela u Srijemu

Radionica
vezivanja marama

INTERVJU
Goran Ivanović Lac

LJEVICA - DESNICA ?!

SADRŽAJ

SUBOTICA

16-17

Ivana Šokčić, profesorica matematike u Zagrebu

**POTIČEM UČENIKE DA DAJU
NAJBOLJE OD SEBE**

RAZGOVOR

19

Petar Kuntić, dobitnik prve nagrade na
Festivalu bunjevački pisama

NADAHNUĆE DOLAZI OD BOGA

ŠIROM VOJVODINE

22-23

Neobična avantura Blage Bašića

TOMOSOM DO MEĐUGORJA

KULTURA

31

Još jedan projekt ovdašnjih Hrvata dobio
potporu Zaklade *Adris*

**USKORO FILMSKA RADIONICA
KAD SE MALE RUKE SLOŽE**

MODA

32-33

Tjedan mode u Milanu

MARIJIN STIL NA TRGU DUOMO

SPORT

51

Milan Mikuljan, voditelj sportske sekcije HKPD
Jelačić iz Petrovaradina

MLADI, UKLJUČITE SE!

OSNIVAČ:

Hrvatsko nacionalno vijeće

IZDAVAČ:Novinsko-izdavačka ustanova
Hrvatska riječ, Trg cara Jovana Nenada 15/II,
24000 Subotica**UPRAVNI ODBOR:**Vesna Prčić, Martin Bačić, Josip Stantić, Ladislav
Suknović, Petar Pifat, Antun Borovac, Andrej
Španović, Josip Dumenžić, Thomas Šujić**DIREKTOR**Ivan Karan
e-mail: hrdirektor@tippnet.rs**GLAVNA I ODGOVORNA UREDNICA:**

dr. sc. Jasminka Dulić (hrurednik@tippnet.rs)

POMOĆNIK I ZAMJENIK**GLAVNE I ODGOVORNE UREDNICE:**

Zvonko Sarić

LEKTORI:Jelena Dulić Bako
Zlatko Romić**REDAKCIJA:**Davor Bašić Palković
(urednik rubrike kultura i urednik *Kužiša*)
Dražen Prčić
(urednik rubrike sport i zabava)
Željka Vukov
(urednica društvene rubrike i urednica *Hrčka*)
Zlata Vasiljević (novinarka dopisništva Sombor)
Suzana Darabašić (novinarka dopisništva Srijem)**ŠEF DOPISNIŠTAVA I KOREKTOR:**

Mirko Kopunović (mkopunovic@hrvatskarije.rs)

TEHNIČKA REDAKCIJA:Thomas Šujić (tehnički urednik)
(tsujic@hrvatskarije.rs)
Jelena Ademi (grafička urednica)
(jademi@hrvatskarije.rs)**FOTOGRAFIJE:**

Nada Sudarević (nsudarevic@hrvatskarije.rs)

UREDNIK WEB IZDANJA:

Dražen Prčić

ADMINISTRACIJA:Branimir Kuntić (pravnik@hrvatskarije.rs)
Ljubica Vujković-Lamić (tajnice@hrvatskarije.rs)
Zdenka Sudarević (distribucija@hrvatskarije.rs)**KOMERCIJALISTICA:**

Mirjana Dulić (komercijala@hrvatskarije.rs)

TELEFON: ++381 24/55-33-55;

++381 24/55-15-78;

++381 24/53-51-55

ŽIRO RAČUN: 355-1023208-69**E-MAIL:** hrvatskarije@tippnet.rs**WEB:** www.hrvatskarije.rs**TISAK:** *Sajnos* doo Novi SadList je upisan u Registar javnih glasila
Agencije za privredne registre Republike Srbije
pod registarskim brojem: NV000315

COBISS SR-ID 109442828

CIP - Каталогизација
у публикацији Библиотека
Матице српске, Нови Сад
32+659.3(497.113=163.42)

Pomoć prijatelja

Sviđalo se to nama ili ne (a nekima se među nama baš i ne sviđa) ubrzani razvoj informacijskih tehnologija nameće nam da razmišljamo i opredijelimo se kako i na kojim medijskim platformama će se u budućnosti razvijati informiranje na hrvatskom jeziku u okviru naše novinsko-izdavačke ustanove. O tome se razgovara ovih dana i na konferenciji u Budimpešti koju u povodu 25. obljetnice *Hrvatskog glasnika* organiziraju naše kolege i sunarodnjaci u susjednoj Mađarskoj. Teme

o kojima se razgovara su položaj hrvatskih manjinskih tjednika izvan Hrvatske, mogućnosti razvoja i snažnijeg brendiranja manjinskih tjednika kroz nove medije, sloboda govora i pisma, odnosi i suradnja manjinskih zajednica i njihovih medija u očuvanju materinskoga jezika i nacionalnoga identiteta, mogućnosti povezivanja i umrežavanja, razmjena programskih sadržaja među sudionicima u medijskom prostoru, povezivanje manjinskih medija s medijima većinskog naroda i medija u matičnoj domovini, uključivanje informativnog prostora manjinskih medija u državne agencije domicilnih i matičnih država, potreba razvijanja novih komunikacijskih strategija i mnoge druge teme.

Organizator ove konferencije koja se održava 6. i 7. listopada je Medijski centar *Croatica*, koji odlukom Skupštine Hrvatske državne samouprave u Mađarskoj, od 2014. godine djeluje u okviru Izdavačkog poduzeća *Croatica* ujedinjajući dva medija: *Hrvatski glasnik*, tjednik Hrvata u Mađarskoj, i Internetski radio hrvatske zajednice u Mađarskoj, Radio *Croaticu*. Glavne zadaće Medijskog centra *Croatica*, iz motrišta njegove glavne urednice Branke Pavić Blažetin, jesu zadovoljavanje potreba Hrvata u Mađarskoj za svestranim informiranjem na hrvatskom jeziku (politički, društveni, kulturni, vjerski, poučni itd. sadržaji), čuvanje i širenje hrvatskoga pisma i govora u svim društvenim segmentima, čuvanje i njegovanje sveukupnoga hrvatskog kulturnog nasljeđa, jačanje nacionalne svijesti, populariziranje hrvatskoga jezika, hrvatske povijesti, kulture i nacionalne baštine, prinosi iz svih hrvatskih regija, naselja u Mađarskoj, svih područja života Hrvata u Mađarskoj, unapređivanje i razvijanje medijskoga prostora, kroz različite oblike medija – tiskane i elektroničke (novine, radio i mrežne stranice, audio - vizualne zapise). Vidljivo je imamo mnogo toga zajedničkog (prije svega u pogledu naše misije i zadaća) i upravo zbog toga očekujemo plodnu konferenciju i dalje povezivanje i unaprijeđenje suradnje. Svi medijski stručnjaci se slažu da se novinarstvo ubrzano mijenja i da se mediji moraju ubrzano prilagođavati zahtjevima koje postavlja sadašnji trenutak kojeg obilježava ubrzani razvoj informacijskih tehnologija. Na žalost često su primjeri koji se iznose na seminarima i u literaturi primjeri velikih medijskih kuća s kojima se naši manjinski tjednici teško mogu uspoređivati. Upravo zbog toga je važno da se manjinski mediji povezuju i razmjenjuju iskustva i znanja kako bi u nove pothvate ulazili spremniji i uz malu pomoć prijatelja.

J. D.

Žigmanov – Ključni problemi još bez rješenja

Obećanja srbijanskog premijera **Aleksandra Vučića** o unapređenju položaja vojvođanskih Hrvata počela su se ispunjavati, no riječ je o rješavanju jednostavnijih problema koji nisu ključni za status ove zajednice u Srbiji, ocijenio je u izjavi medijima u utorak republički zastupnik i predsjednik Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini **Tomislav Žigmanov**.

Otvoren je istureni odjel apatinske Glazbene škole u Sonti, u kojemu će djeca o tamburi učiti na hrvatskom jeziku, završava se

asfaltiranje 1.200 metara zemljanih ulica u mjestu Tavankut, radijski program na hrvatskom jeziku na Radio televiziji Vojvodine bit će proširen, a tiskani su i podijeljeni školski udžbenici na hrvatskom za učenike hrvatskih odjela u Subotici.

Dio je to, podsjećaju mediji na hrvatskom jeziku u Vojvodini, obećanja srbijanskog premijera danih na susretu s predsjednicom Hrvatske i predstavnicima hrvatske manjine u Subotici i Tavankutu u lipnju ove godine.

»Neka obećanja premijera Vučića počela su se realizirati. To je bilo za očekivati, jer se on u javnosti prepoznaje kao čovjek koji rješava probleme. Ali, riješena su ona pitanja koja su jednostavnija, kod kojih su postojale administrativne zapreke ili nije postojala politička volja«, naveo je Žigmanov.

»Mi to cijenimo i pozdravljamo«, dodao je Žigmanov, »ali se ne zadovoljavamo. Jer, cijeli niz drugih pitanja kao što je povećanje tolerantnosti, pozitivne politike priznanja te vjerojatno najteža, politika integracije Hrvata u društveno-politički prostor Srbije ... ne da se nisu počeli ostvarivati, već bilježimo probleme s kojima se do sada nismo suočavali«.

Po ocjeni Žigmanova, kada se s najviše razine pokaže i spremnost za poboljšanje položaja hrvatske manjine, zapreke u provođenju postoje na nižim, lokalnim razinama.

»Mi imamo slučaj drastične isključenosti Hrvata iz struktura mjesnih vlasti u Subotici, koja je njihovo političko, obrazovno i kulturno središte u Srbiji«, naveo je Žigmanov.

Predsjednik DSHV-a ocijenio je kako će poticaj za rješavanje ostalih, mnogo težih pitanja statusa Hrvata u Vojvodini i Srbiji biti eventualno uključivanje predstavnika srpske manjine u novu hrvatsku vladu.

(Hina)

Temeljem članka 6. Pravilnika o priznanjima Nacionalnog vijeća hrvatske nacionalne manjine od 4. listopada 2013. godine s izmjenama i dopunama od 2. prosinca 2013. godine, Hrvatsko nacionalno vijeće (u daljnjem tekstu: Vijeće), upućuje

JAVNI POZIV

za prikupljanje prijedloga za dodjelu priznanja Hrvatskog nacionalnog vijeća za 2016. godinu

Poziv se upućuje za dodjelu sljedećih priznanja:

- priznanje "Ban Josip Jelačić" za društveni rad u hrvatskoj zajednici;
- priznanje "Dr. Josip Andrić" za doprinos hrvatskoj kulturi;
- priznanje "Pajo Kujundžić" za doprinos obrazovanju na hrvatskom jeziku.

Uz obrazloženi prijedlog za dodjelu priznanja na hrvatskome jeziku u pisanom obliku, potrebno je dostaviti dokumentaciju kojom se dokazuju navodi iz prijedloga, te kratak životopis predloženoga kandidata.

Podnositelji prijedloga mogu biti sve pravne i fizičke osobe.

Prijedlozi se dostavljaju putem preporučene poštanske pošiljke ili osobno u zatvorenoj kuverti na adresu: Hrvatsko nacionalno vijeće, Preradovićeva br. 13, 24000 Subotica, s naznakom „Za javni poziv za dodjelu priznanja“.

Rok za dostavljanje prijedloga je najkasnije do 31. listopada 2016.

Podnesene prijedloge razmotrit će povjerenstvo Vijeća i svoje prijedloge za dodjelu priznanja dostaviti Vijeću koje donosi odluku o priznanjima.

Imena dobitnika priznanja biti će objavljena u listu "Hrvatska riječ", na internetskim stranicama Vijeća i Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata, te drugim sredstvima javnoga priopćavanja.

Priznanja će biti svečano uručena 16. prosinca 2016. na obilježavanju praznika hrvatske zajednice u Republici Srbiji.

predsjednik Hrvatskog nacionalnog vijeća, dr. sc. Slaven Bačić

POTVRĐENA DISKRIMINACIJA STANKA KRSTINA

Presuda potvrđena, kazna prepolovljena

Novosadski Apelacijski sud osudio je direktora *Ekološkog pokreta* Novog Sada **Nikolu Aleksića** na kaznu od 100.000 dinara zbog diskriminacije na nacionalnoj osnovi protiv sugrađanina **Stanka Krstina**. Pravosnažnom presudom Apelacijskog suda potvrđeno je da su Aleksić i *Ekološki pokret* u priopćenju za javnost od 7. listopada 2014. i u predstavi od 19. prosinca iste godine, podnijetoj *Uniji poslodavaca* Srbije, diskriminatorski postupali prema Krstinu na temelju njegove pripadnosti hrvatskoj nacionalnoj manjini. Apelacijski sud je donio i odluku o zabrani Aleksiću i *Ekološkom pokretu* za dalje činjenje i ponavljanje radnje diskriminacije prema Krstinu na temelju njegove pripadnosti hrvatskoj nacionalnoj manjini i po bilo kom drugom osnovu.

Za razliku od ove presude, prvostupanjskom odlukom Višeg suda, Nikola Aleksić i *Ekološki pokret* trebali su Krstinu po osnovu građanske parnice isplatiti iznos od 200.000 dinara zbog diskriminacije, Apelacijski sud je tu kaznu prepolovio. I po mišljenju povjerenice za zaštitu ravnopravnosti građana Aleksić je diskriminirao Krstina, jer je

pripadnik hrvatske nacionalne manjine, optuživši ga da radi za hrvatsku obavještajnu službu, a po zadatku je došao *trovati* građane Novog Sada, žene, djecu, ali i golubove i pse. Krstin nikada nije sporio da je po nacionalnosti Hrvat, ali smatra da ima sva prava kao građanin Srbije, jer je rođen u Srbiji i ispunjava sve svoje zakonske obveze u Srbiji. Povjerenica za zaštitu ravnopravnosti naložila je Aleksiću upućivanje pisma isprike Krstinu, te poziva na sastanak predstavnika Hrvatskog nacionalnog vijeća u cilju informiranja o njihovim nadležnostima i aktivnostima, te da o tome obavesti povjerenicu.

Kako se Aleksić oglašio na naloženo, donijela je rješenja o opomeni i naložila mu postupanje po prethodnoj preporuci u roku od 30 dana. Kako je ignorirao i ovo rješenje, povjerenica je obavijestila javnost o nepostupanju Nikole Aleksića po preporuci. Na tome se zaustavila, iako je Hrvatsko nacionalno vijeće još u rujnu prošle godine tražilo da poduzme sve mjere iz svojih nadležnosti i pokrene sudski postupak za utvrđivanje diskriminacije. Sudski postupak koji je ovih dana dobio epilog pokrenuo je Stanko Krstin. I pored

navedene presude, Krstin nastavlja povremenim prosvjedima ispred više institucija, najčešće pravosudnih, kako bi javno ukazao na pojave kojima je ugrožen.

»Ovi prosvjedi su kontinuirani i bit će ih još. Mislim da su mi Nikolu Aleksića podmetnuli radi odvlačenja pozornosti i iscrpljivanja, čak su ga i osudili, vjerujem u cilju zataškavanja pravih igrača i pravih razloga. Pitam i sebe i javnost kada će biti otkriveni i procesuirani organizatori ove rašomonijade, koja traje još od 2007. godine, odnosno od mogea preseljenja iz Odžaka u Novi Sad? Sve sam redovito prijavljivao nadležnim institucijama. Do sada nitko nije pronašao elemente diskriminacije i sad odjedamput ova presuda. Gdje su institucije sustava bile od 2007. godine do danas? Što ćemo sada sa svim što sam istrpio kroz ove godine? Hoće li ovu pravosnažnu presudu ispoštovati MUP, tužilaštva, sudovi i poduzeti nešto? Hoće li mi sada *Moja Srbija* uručiti nagradu koju su stornirali

na temelju Aleksićeve krivotvorene dokumentacije? Jednostavno, ne bih želio da mi ova presuda bude *cucla varalica*. Za mene ovo nije završetak nego početak nove pravne bitke. Sada imam jednu presudu po zakonima i Ustavu Republike Srbije i samo očekujem da institucije države čiji sam ravnopravni građanin ispoštuju same sebe. Ukoliko ni nakon ovoga diskriminacija ne bude zaustavljena, džaba presuda«, kaže Krstin.

Ivan Andrašić

Prekogranični projekt Rume i Našica

U okviru programa prekogranične suradnje Srbije i Hrvatske, Ured za lokalni ekonomski razvoj Općine Ruma, aplicirao je u srpnju ove godine s projektom *Putevima Pejačevića*, s ciljem da se od dobijenih sredstava iz europskih fondova, modernizira stalna izložbena postavka u rumskom Muzeju i stvore uvjeti za uređenje enterijera i prostorije za postavljanje arheološke i povijesno-etnološke postavke. Jedna od prostorija bila bi posvećena obitelji Pejačević i baronu **Marku Pejačeviću**, osnivaču Rume, koji je 1745. godine odlučio da u ataru sela Rume, jugozapadno od samog sela i duž puta Mitrovica – Zemun, izgradi novo naselje. Ukoliko projekt bude odobren, namjera je da se kompletna muzejska oprema modernizira i inovira, da se izvrši nabavka suvremenih aparata

potrebnih licima s posebnim potrebama. Od dobijenih sredstava bi trebala biti postavljena na samom ulasku u Muzej digitalna tabla informativnog karaktera, a u svim dvoranama ustanove bili bi postavljeni zasloni na kojima bi se smjenjivale informacije i sadržaji koji govore o povjesnom značaju i životu obitelji Pejačević. U ovaj projekt su uključeni: grad Našice, Općina Ruma, kao i lokalna akcijska grupa Karšica iz Našica. Ukupna sredstva koja bi temeljem projekta pripala Općini Ruma i Zavičajnom muzeju, iznose 200.000 eura. Nešto veći iznos očekuje i Zavičajni muzej u Našicama, od kojeg oni planiraju izvođenje infrastrukturnih radova na samoj zgradi ustanove u tom gradu.

S. D.

LJEVICA I DESNICA NA POLITIČKOJ SCENI – POLITOLOG DUŠKO RADOSAVLJEVIĆ:

Ljevičara danas nema!

*Već duže vrijeme, a analogno onome što se događa u svijetu, ne možemo zaključiti da postoji jasna podjela između partija ljevice i desnice u Srbiji * Kada pristaneš na ucjenu EU, MMF-a, SB-a, bilo koga, odustaješ od vođenja smislene politike. Politicar onda može biti svatko! * Briga za potlačene, manjine, marginalne grupe, npr. LGBT populaciju, studente, radnike, ljude koji žive od svoga rada, jednom riječju – svijet rada, suradnja sa sindikatima, postaje razlog za podsmijeh, a ne i izvor legitimnosti za dobijene mandate u političkoj borbi*

»Univerzalna ljudska prava? Dobra ideja – možda bismo je trebali isprobati«, duhovita je opaska **Gandhija**, koji je popularizirao nenasilne metode u osvarivanju političkih ciljeva. Danas moćnici olako spominju ljudska prava kada se treba bombardirati neka zemlja, primjerice, zračni udari u Siriji, što nije izazvalo prekid rata nego masovnu pogibiju civila i valove izbjeglica koji su stigli u Europu, gdje lideri socijaldemokrata i desničarskih stranaka vode rasprave o suzbijanju migrant-ske krize, pri tome ne spominjući uzrok te krize. Je li u pitanju samo korišćenje ljevičarske ili desničarske retorike, mimikrija ili nešto drugo? Ide li sve po onim stihovima KUD *Idijota*: »Na brzinu uzmi lov i briši, još dok ide predstava.«

Postmoderna politika jest usvojila tezu o nestajanju radničke klase i tako je izveden zaključak o nevažnosti klasnog antagonizma. Zbog čega sad ovo spominjem? Zbog toga što je ukidanjem antagonističkog jaza, kao prepreke, ukinuta Razlika, čime se stiglo do Istosti kao sadržatelja i mnoštva i političkih stranaka. Slovenski filozof **Slavoj Žižek** to ovako objašnjava: »U tom univerzumu Istosti, glavna forma privida Razlike generira se kroz dvostranački sustav, taj privid izbora u kojem zapravo izbora nema. Oba pola se spajaju u sferi ekonomske politike. Razlika među njima se konačno svodi na suprotstavljene kul-

turne pozicije: multikulturalna, seksualna i slična 'otvorenost', protiv tradicionalnih obiteljskih vrijednosti.«

Možda će se nekoj čitateljici ili čitatelju ovog teksta učiniti na prvu loptu da je Sirija daleko, a radnička klasa je ionako otišla u raj, pa što ja tu kog vraga petljam? Sirija jest daleko, ali

izbor postao nalik biranju između raznobojnih vrećica šećera kojima se može zasladiti kava?

Razgovor o ovoj temi započeo sam sa politologom prof. dr. **Duškom Radosavljevićem** pitanjem: **Postoje li danas u Srbiji stranke ljevice i desnice s definiranim programima za koje birači glasuju?**

Duško Radosavljević

izbjeglice nisu, a priča o rješavanju izbjegličke (i migrantske) krize samo je dio retorike političkih stranaka i pokazni primjer o impotentosti tih stranaka u Europi, koje nemaju čak ni minimalnu subverzivnu žaoku spram društveno-političkog zastranjenja Istosti. Lagano stižemo i u ovo naše podneblje, gdje ne manjkamo s političkim strankama, ali gdje isto nema uočljivog razlikovanja u temeljnim ekonomskim i socijalnim politikama tih stranaka, a u posljednjih 26 godina u ovome podneblju se za većinu ljudi pokazalo da je retorika političara o socijalnoj pravdi i »boljem životu« samo prazna priča. Je li danas politički

Već duže vrijeme, a analogno onome što se dešava u svijetu ne možemo zaključiti da postoji jasna podjela između partija ljevice i desnice u Srbiji. Ideološko-programska konfuzija je toliko velika da samo uvjetno možemo reći da je neka partija s »ljevice« ili »desnice«. Ostaju nam samo formalna i samozvana svrstavanja, kao način da odgovorimo na tu dilemu. Tako je DS partija ljevice, jer je članica Socijalističke internacionale, iako je u prilično dugim trenucima kada je bila na vlasti malo toga od ljevičarskog programa provodila. SPS je također stranka ljevice, koja je u više uzastopnih mandata članica neoliberalnih vlada, gdje

dosta uspješno asistira odlukama uperenim protiv svijeta rada; SNS je stranka s toliko nejasnim programom, bez jasne naznake na koga se isti odnosi, tako da je samo po faktičkom djelovanju prepoznajemo kao partiju desnice. LSV je nominalno ljevičarska partija, ali je njeno djelovanje prevashodno liberalne prirode, bez značajnijih prodora u ljevičarske teme; stranke nacionalnih zajednica i nemaju razvijene programe da bi ih se moglo klasificirati, iako je primjetan trend daljnjeg klizanja u desnije, čak i dosta populističke političke varijante. DJB je još uvek »neidentificirani politički objekt« na stranačkoj sceni, s desnim otklonom; SRS, DSS i Dveri su takve stranke o kojima se, da nije nužno, u ozbiljnim kućama ne bi nikada govorilo, jer su toliko retrogradne da tu pozitivnog političkog programa nema, odnosno, njihove ideje su upućene na najneeduciraniji dio biračkog spektra, koga nažalost ima mnogo. Nije moguće napraviti jasnu podjelu, jer su stranke i njihovi programi locirani na malom prostoru, od centra prema desnici tako da možemo utvrditi da u Srbiji (Vojvodini) ljevice nema, a da se politički život odvija od centra do krajnje desnice, sa svim svojim varijetetima i katastrofalnim posljedicama.

Jesu li se sve političke aktinosti u Srbiji pretvorile u tehnotenadžerstvo, neoliberalizam, dakle u poslušnost MMF-u?

Nisu! To je uglavnom osobina partija koje su u vlasti i blizu vlasti.

Kako vidite politički rivalitet između ljevice i desnice u Hrvatskoj, gdje su te podjele izražene, makar u verbalnim nastupima političara?

Ljevica i desnica se u Hrvatskoj razlikuju najviše po ideološkom tumačenju prošlosti. Ekonomska politika im je veoma slična, uostalom i »najneuspješnija Vlada u hrvatskoj povijesti«, **Oreškovića**, nastavila je gdje je stala **Milanovićeva**, dok će **Plenković** zasigurno nastaviti istim putem. Razlike se ogledaju kroz ličnosti, ne po programu. Dokle god se slijedi jedna pogubna politika, unutar EU inaugurirana od **Merkelove**, politika zatezanja remena, niti se može govoriti o samostalnoj ekonomskoj politici unutar jedne zemlje, niti o bilo kakvoj samostalnoj politici uopće. Izbor između HDZ-a ili SDP-a onda preostaje samo kao estetska dilema. Etike ionako u politici kao da nije ni bilo. Jer, kada pristaneš na ucjenu EU, MMF-a, SB-a, bilo koga, odustaješ od vođenja smislene politike. Političar onda može biti svatko! Istovremeno, za moderne političare iz neokolonijalnih zemalja, legitimitet više počiva u Bruxellesu, Washingtonu, Berlinu ili Moskvi, nego u Zagrebu, Sarajevu, Banjaluci, Skoplju, Podgorici ili Beogradu.

Danas postoji prekarijat, a ljevičari šute. Kako je to moguće?

Ljevičara danas nema. Stranački programi na »ljevi« su slični jedan drugom, s predominantnim pred-modernim stavovima o naciji, teritoriju, suverenosti, neotuđivim pravima, kulturi, jeziku, itd. Briga za potlačene, manjine, marginalne grupe, npr. LGBT populaciju, studente, radnike, ljude koji žive od svoga rada... Riječu – svijet rada, suradnja sa sindikatima, postaje razlog za podsmijeh, a ne i izvor legitimnosti za dobijene mandate u političkoj borbi; forma političkog ponašanja »reprezentacija bez specifikacije« kako to definira **Attila Ág**, pravilo je političkog života, kako

u Srbiji (Vojvodini), tako i u zemljama u regiji, gdje je očigledno ignoriranje ideoloških obrazaca, a prihvatanje »oblikovanja javnog mnijenja«, vrhunac je političke invetivnosti svih političkih stranaka, konzekventno i ljevice. Odatle do ravnodušnosti na probleme kratak je korak.

Jesmo li stigli u vrijeme kraja ideologija, kada su bankarski moćnici uspjeli uspostaviti »fašistički poredak mekog pendreka«?

Odgovorit ću na primjeru nepostojanja moderne socijaldemokratske opcije na ovim prostorima. U našim krajevima se pobrkala ideologija i kampanja, civilno društvo i nositelji političkih mandata, škola i crkva,

DSHV – STRANKA DEMOKRŠĆANSKE PROVENIJENCIJE

Kako je pozicionaran DSHV spram ideoloških orijentacija ljevice i desnice?

»Temeljna politička svrha Demokratskoga saveza Hrvata u Vojvodini jest angažman na ostvarivanju prava građana hrvatske nacionalnosti i artikuliranje i zastupanje njihovih interesa. Naravno, to ne znači da je DSHV imun na ideologije! Naprotiv – on se je definirao osnivačkim aktima i do sada profilirao kao stranka demokršćanske provenijencije, u svoj složenosti takvoga određenja, u čijem su temelju kršćanske ne samo vrijednosti nego i druge sastavnice u razumijevanju politike i demokracije. To onda znači da DSHV pripada političkim strankama desnog centra«, kaže predsjednik DSHV-a **Tomislav Žigmanov**.

porodica i rijaliti šou, ... lijevo i desno, normalno rasuđivanje i zdrav razum. Znači, ljevičari su u našim uvjetima odbacili pozitivna iskustva socijalističkog samoupravnog sustava, odbačeni su, zaboravljeni i svesno gurnuti u zaborav, korifeji srpske socijaldemokracije **Svetozar Marković**, **Dimitrije Tucović**, **Dragiša Lapčević**, **Triša Kaclerović**, kao i vojvođanski socijalisti **Vasa Stajić** i **Vitomir Korać** i mnogi drugi. Odbačena je, po nama, uvjerljiva, posebno kada se uzmu u obzir tranzicijske okolnosti, teorija trećeg puta, sa svojom mješovitom privredom, odgovornom državom, zahtjevom za aktivnim i dinamičnim društvom. Umjesto toga došlo se u poziciju ideološke konfuzije, gdje nije jasno što bi činilo modernu socijaldemokraciju na ovim prostorima, da li više elemenata klasične, stare socijaldemokracije, ili više elemenata »trećeg puta« kao efikasna brana onipotentnom političkom izrazu neoliberalizma, koji je preplavio ove prostore u razdoblju socijalne transformacije. Očigledno je, imajući u vidu naprijed rečeno, da moderna socijaldemokracija danas nema autentičnog predstavnika u Vojvodini, bilo u obliku onoga kakvog znamo u skandinavskom, njemačkom, francuskom ili britanskom obliku, nezavisno od toga da li ga predstavlja **Jeremy Corbin** ili onoga kako je on bio predviđen politikom »trećeg puta«. Izvjesno je da danas ne postoji moderna socijaldemokratska stranka, programski i ideološki utemeljena, spremna da ostvari postulate humanog društva. Međutim, postoji/e prepoznatljivi/neupitni lider(i) sa svim vještinama općenja s masama, uključujući i manipulaciju; na žalost kvalitetnog, ideološkog predloška stranačke politike. A, bez ideala, politika ostaje samo birokratsko administriranje statističkim pokazateljima. Da završim riječima pjesnika: »Ako smo pali, bili smo padu skloni!«

Zvonko Sarić

SKUPŠTINA GRADA SUBOTICE USVOJILA REBALANS PRORAČUNA

Nerealan, ali nužan

*Za proračun od 6,3 milijarde dinara vijećnici oporbe navode kako je nerealan, ističući kako će se pravi rezultati njegova ostvarenja vidjeti za nešto više od dva mjeseca * Osim o proračunu, najviše se raspravljalo o izmjenama odluke o sahranjivanjima i grobljima*

Vijećnici Skupštine grada Subotice usvojili su prošloga četvrtka rebalans proračuna u iznosu od 6,3 milijarde dinara, čime je on viši za 632 milijuna u odnosu na plan. Međutim, kada se u obzir uzme ostvarenje proračuna za prvih šest mjeseci, onda su istini mnogo bliže ocjene predstavnika malobrojne oporbe po kojima je on nerealno planiran nego li ono što je navedeno u skupštinskom materijalu.

MINUS I PLUS – KO RUS I KUS

Naime, na temelju izvješća, kojega je podnijela tajnica Tajništva za financiranje **Dubravka Rodić**, Grad je za prvih šest mjeseci ove godine raspolagao u iznosu od dvije milijarde 331 milijuna dinara, što iznosi nešto manje od 41 posto ukupnog godišnjeg proračuna. Primanja proračuna ostvarena su u visini od 111 milijuna dinara, od čega čak 100 milijuna predstavlja kratkoročnu pozajmicu s konsolidiranog računa trezora. Ona je rekla da je ovo do sada prva pozajmica iz trezora, dodajući da je bila neophodna kako bi Grad mogao normalno funkcionirati. Iako je zakonski rok vraćanja ovog duga do kraja godine, Rodić je rekla da će on biti vraćen do kraja studenog.

Iako su prilikom glasanja bili suzdržani, odnosno podržali odluku o ostvarenju proračuna za prvih pola godine, predstavnici oporbe su istaknuli kako će se pravi učinci proračuna poka-

zati za nešto više od dva mjeseca. Kako je rekao bivši gradonačelnik, vijećnik Demokratske stranke **Saša Vučinić** usvajanje ove odluke znači prihvatanje »pogrešnog proračuna«. On

moglo ostvariti i zaustavljanjem stranačkog zapošljavanja.

Ipak, kako je navedeno, rebalansom su osigurana sredstva za funkcioniranje Predškolske ustanove *Naša radost*, osnovnih

otplate za kupovinu vojnih objekata prolongiraju s pet na sedam ili deset godina.

Osim o rebalansu proračuna, vijećnici su raspravljali još o 66 točaka dnevnog reda, među

je ponovio da će Gradu i dalje nedostajati između osamsto milijuna i milijardu dinara, što je, kako je naveo, »nastavak trenda« da deficit u gradskom proračunu na kraju godine bude i do 20 posto. Ističući kako predloženi podaci ne otkrivaju »prave ambicije« vladajuće koalicije, on je rekao kako realizacija od 24 posto za kapitalne investicije dovoljno jasno govori o tome koliko je ovogodišnji proračun usmjeren k razvoju Grada. Niti njegov kolega iz oporbe, također bivši gradonačelnik **Jenő Maglai** u ovakvom proračunu nije primijetio, kako je naveo, razvojni potencijal. On je dodao kako bi se to, kada bi se htjelo, dijelom

i srednjih škola, ustanova kulture te za ostvarenje godišnjih planova javnih poduzeća.

NA GROBLJU NIŠTA NOVO

Odgovarajući na pitanje kakvi su financijski efekti nakon »racionalizacije« u *Našoj radosti* Rodić je rekla kako će se pravi rezultati vidjeti sljedeće godine. Kako je navela, zbog racionalizacije je do sada u proračunu uštedeno oko 40 milijuna dinara, dok je na ime otpremnina viškovima zaposlenih u *Našoj radosti* isplaćeno 54 milijuna. Dubravka Rodić također je potvrdila da je i sama bila u Ministarstvu obrane sa zahtjevom Grada da se rokovi

kojima i o raspodjelama dobiti u osam javnih poduzeća, kao i o izmjenama odluke o sahranjivanju i grobljima. Iako je rasprava o ovoj posljednjoj točki trajala više od sat vremena, odluka Skupštine grada iz ožujka ove godine nije se bitno promijenila. Drugim riječima, ukop i ceremonijal na groblju i dalje ostaje u nadležnosti Javnog komunalnog poduzeća *Pogrebno*, dok će građani ostale pripreme i opremu za pokojnike moći obavljati i u drugim pogrebnim tvrtkama. Podsjetimo, protiv ove odluke usprotivili su se privatni pogrebnički, pokrenuvši peticiju koju je potpisalo oko 15.000 građana.

Z. R.

PRISTUPI NACIONALNIH MANJINA PRAVOSUDNOM SUSTAVU SRBIJE

Potrebni temeljitiji izvještaji

Potrebno je posvetiti pažnju praćenju i kreiranju relevantnih indikatora stanja u nacionalnim zajednicama

Na okruglom stolu posvećenom pristupu pravnoj pomoći nacionalnih manjina, održanom u petak, 30. rujna, u Palači Srbija u Beogradu, Visoki savjet sudstva i Državno vijeće tužitelja predstavili su izvještaj o ostvarivanju nacionalno-manjinskih prava u području pristupa nacionalnih manjina pravosudnom sustavu Srbije. Predstavnici nacionalnih vijeća, međutim, istaknuli su nedovoljnu temeljnost izvještaja i da bi umjesto usmenog prikaza trebalo svima uručiti cjelovit izvještaj u pisanom obliku.

Predstavljanje izvještaja dio je aktivnosti Republike Srbije, u okviru Akcionog plana, dijela vezanog za nacionalne manjine u pregovaračkom poglavlju 23.

NASTAVAK LOŠE PRAKSE

Radni dio okruglog stola je protekao u predstavljanju rada zajedničke radne grupe Visokog savjeta sudstva i Državnog vijeća tužitelja za procjenu pristupa nacionalnih manjina pravosudnom sustavu, u okviru kojih je prezentirana analiza zastupljenosti pripadnika nacionalnih manjina u sudovima i javnim tužiteljstvima u Republici Srbiji i analiza o uporabi jezika u pristupu nacionalnih manjina pravosudnom sustavu Republike Srbije. Sudionicima okruglog stola usmeno su prezentirani dijelovi izvještaja koji se odnose na broj predmeta koji se vode na jezicima nacionalnih manjina, kao i nacionalna struktura sudaca i tužitelja. S obzirom na način predstavljanja, u diskusiji koja je uslijedila, predsjednik Izvršnog odbora Hrvatskog

nacionalnog vijeća **Darko Sarić Lukendić** koji je predstavljao hrvatsku nacionalnu zajednicu, ukazao je na potrebu da izvještaj bude dostavljen predstavnicima nacionalnih manjina u cijelosti u pisanom obliku. »Ovakav način komunikacije i suradnje

Darko Sarić Lukendić

s nacionalnim vijećima je samo nastavak već uhodane prakse, da se u što manjem obimu i za što kraće vrijeme postupa s nacionalnim manjinama. Ako ništa drugo, korektno bi bilo da nam je izvještaj dostavljen na uvid prije samog Okruglog stola«, rekao je nakon sastanka Sarić Lukendić. Dodao je da su organizatori dali obećanje da će u buduće tako činiti.

Direktorica Ureda za ljudska i manjinska prava dr. **Suzana Paunović** predstavila je informacije o procesu praćenja realizacija aktivnosti iz Akcionog plana za ostvarivanje prava

nacionalnih manjina. Ured je ranije iznio koncept metodologije praćenja i izvještavanja koji će u predstojećem razdoblju biti razvijan i formirao je poseban tim koji radi na prikupljanju podataka i izradi izvještaja koji se odnosi na aktivnosti iz

nih manjina, što je predstavljeno kao »osposobljenost« sudaca i/ili tužitelja za voditi postupak na jeziku nacionalne manjine.

Ovo znači da je jedan od glavnih problema nedostatak relevantnih indikatora, ali i njihovo olako uzimanje u obzir u slučajevima kada su oni definirani, ocijenio je naš sugovornik. On dodaje da su ovi propusti tim značajniji jer je to prvi izvještaj ovakve vrste, a odnosi se na jednu od aktivnosti Akcionog plana za poglavlje 23. Također ukazuje da se izvještaj ne može temeljiti na anketi nego na službenim podacima. Važno je reagirati jer bi ovakav izvještaj, sačinjen od statističkih podataka manje bitnih ili u krajnjoj crti u stvarnosti ne do kraja utemeljenih podataka, mogao biti tretiran kao relevantan izvor podataka. Time bi se stvorila slika da nacionalne zajednice u visokom postotku ostvaruju pravo na pristup pravnoj pomoći u Srbiji na materinjem jeziku, pri čemu bi se zaobilazili kriteriji koji na kvalitetniji način prikazuju stanje u spomenutom području.

Direktorica Ureda dr. Paunović je posebno naglasila da je predviđena i obuka za kontakt osobe koje će izvještavati o provođenju aktivnosti iz Akcionog plana kako bi proces izvještavanja u predstojećem ciklusu bio što učinkovitiji i pridonio što cjelokupnijoj slici o realizaciji predviđenih aktivnosti ovim strateškim dokumentom.

Okruglom stolu su osim predstavnika nacionalnih vijeća nacionalnih manjina prisustvovali i predstavnici državnih tijela i organizacija civilnog društva.

S. J.

CENZURA MEDIJA – BOLEST SVIH VLASTI

Ima li javnost pravo znati?

Javnost očekuje da novinari u njihovo ime postavljaju pitanja, pokreću rješavanje problema, ukazuju na korupciju i još mnogo toga. Ali pitanje je koliko su mediji i novinari u funkciji javnosti, a koliko su produžena ruka vlasti i kapitala

Iskreno da kažem, informacija da se sadržaji u jednim lokalnim novinama mogu objaviti tek ukoliko prođu cenzuru lokalne vlasti me je šokirala. Ali što je tu šokantno i po čemu je to ova sadašnja vlast drugačija od one prethodne? I po čemu je ova situacija drugačija od one gdje su novinari jedne lokalne radio postaje prije 15 godina raditi svoj novinarski posao mogli samo ukoliko su bili članovi tada vladajuće stranke? Ni po čemu. I u jednom i u drugom slučaju riječ je o discipliniranju novinara koji po ukusu vlasti, bez obzira tko je obnaša, trebaju biti držači mikrofona i zapisničari, koji se neće drznuti postavljati pitanja i pišu o temama koje nisu po volji vlasti, bilo onoj političkoj bilo onoj financijskoj.

Stariji novinari još pamte vrijeme kada su se novine prvo na čitanje nosile javnom tužiteljstvu i tek ukoliko je tužitelj odobrio njihov sadržaj mogle su u tisak. Bile su to 70-te i 80-te godine. Promjenu su donijele 90-te kada se sadržaj novina odobravao u komitetu (doduše nisu se tada na čitanje nosile kompletne novine, već samo pojedinačni tekstovi). Dvijetisućita je trebala biti godina demokratskih promjena, ali kada je riječ o cenzuri u medijima velike promjene, što su pokazale godine koje su došle, nije donijela. Nije promjene donijelo ni drugo desetljeće ovog XXI. stoljeća pa se može reći da je cenzura bolest od koje boluje svaka naša vlast. Doduše kako su se mijenjala vremena tako su se mijenjali i načini i oblici pritiska na urednike i

novinare, a osim politike jedan od značajnih cenzora postali su i veliki oglašivači, a uređivanje novina preuzeli su glasnogovornici i direktori marketinga. U situaciji kada se mediji i novinari bore za golo preživljavanje, lako su od analitičara i kontrolora

prava, kao ni utjecajem i kontrolom nad sredstvima za tiskanje i distribuciju novina ili mrežama elektroničkih komunikacija koje se koriste za distribuciju medijskih sadržaja«, piše u Zakonu o javnom informiranju i medijima. Tako piše u zakonu,

više nisu javljali. Da novinari i urednici o cenzuri nerado javno govore pokazuje i serijal tekstova koji je prije godinu i pol dana objavila *Cenzolovka*. Iako se u pet nastavaka *Cenzolovka* bavila problemom cenzure svi sugovornici bili su bez imena

vlasti postali sredstvo za političku i ekonomsku promociju.

O CENZURI ANONIMNO

»Javno informiranje je slobodno i ne podliježe cenzuri. Sloboda javnog informiranja ne smije se povređivati zlouporabom službenog položaja i javnih ovlasti, svojinskih i drugih

ali zakon je jedno, a stvarnost nešto sasvim drugo. Koliko je priča o cenzuri (i autocenzuri) šakljiva dokaz je i to da nekoliko poznatih novinarskih imena koje smo kontaktirali u namjeri da s njima razgovaramo o cenzuri u medijima jednostavno nije niti odgovorilo na naše pozive i poruke, a oni koji su i pristali razgovarati poslije se

i prezimena, navedeni kao jedan iskusni novinar, jedan od urednika tiražnih novina, novinar jednog tabloida... Svi oni navodili su primjere iz svojeg dosadašnjeg rada o tome kako postoje zabranjene teme, o tome kako se prekravaju već gotovi tekstovi i prilogi, kako se poslije intervencije odustaje od nekih tema, brišu komentari

čitatelja... Ali sve to bez imena i prezimena. Serijal tekstova o cenzuri *Cenzolovka* je sumirala u nekoliko rečenica. »Naša anketa pokazuje da selekcija tema u redakcijama prema ukusu političara, oglašivača, sponzora i marketinških agencija postoji u gotovo svim medijima. Cenzura je bilo oduvijek, ali je sustavno filtriranje tema, koje je počelo dok je **Tadić** bio na vlasti, pod **Vučićem** metastaziralo. Novinari ili ne odgovaraju na pitanja o cenzuri, ili o njoj govore anonimno. Cenzura počinje već kod izbora tema kojima će se mediji baviti«, navodi *Cenzolovka*. »Cenzura je uvijek bila i ostala oružje moćnika da zataškavaju za njih neprijatnije činjenice ili da svojim bahatim pristupom onemogućavaju objavljivanje mišljenja, koja nisu po njihovoj volji. Dakle cenzure je oduvijek bilo, ali problem nastaje kada društvo prihvati cenzuru i tretira je kao normalnu pojavu. Do tog momenta došlo je i u našem društvu. Najveći krivci su sami novinari koji su pristali biti cenzurirani bez da su

nosti na Balkanu, a zarad tog međunarodna zajednica im sve prašta pa i cenzuru u medijima. Tako da novinari i urednici u medijima u današnje vrijeme ne mogu očekivati snažnu i otvorenu potporu od međunarodnih čimbenika u borbi protiv cenzure i za slobodu novinarstva i to je jako žalosno«, kaže novinar **Csaba Pressburger**.

(NE)SUPTILNA KONTROLA MEDIJA

Teška financijska situacija u kojoj je većina medija i loš materijalni položaj novinara donekle su obesmislili samu cenzuru, jer skoro da više nije ni potrebno sugerirati što bi se trebalo pisati, a što ne, jer i bez te sugestije urednici i novinari vrlo dobro znaju što i kako treba pisati, da ne bi ostali uskraćeni za toliko potreban novac. Bilo da on dolazi iz lokalnih proračuna, javnih poduzeća, velikih korporacija.

»Nije samo problem cenzura, kada nam urednici, cenzuriraju vijesti, ne puštaju vijesti ili priloge, mijenjaju sadržaj već

VJEČITA BORBA

»Borba protiv cenzure trajat će dokle god postoje mediji, ali nije svejedno imamo li manje ili više slobode. Trenutačno je imamo manje, ali internet i u našem ruralnom društvu sve više uzima maha i za sada uspješno prkositi cenzuri. Doći će trenutak u ne toliko dalekoj budućnosti kada će internet preuzeti vodstvo od televizije i dnevnog tiska u formiranju javne svijesti i tada će cenzura svakako biti manja. Tada ćemo morati boriti se protiv drugih oblika sužavanja slobode medija, protiv dezinformacije, protiv stalnih hakerskih napada, botova«, kaže **Pressburger**.

(čast izuzecima) digli glas protivu toga. Današnja situacija je u nekom smislu i gora od Miloševićevog režima. Tada je sve bilo jasno: koji su slobodni mediji i novinari koji ne pristaju ni na kakav oblik cenzure i oni su imali potporu međunarodnih institucija. Danas pak to nije slučaj: vlastodršci se prema vani ponašaju kao dobri đaci, Europejci koji su stožer stabil-

je problem to što novinari sami sebe cenzuriraju. Ta autocenzura je sada mnogo izraženija nego ranije. Danas novinar zna što pisati, zna kojim temama se ne smije baviti. Novinari na lokalnom nivou zapravo neće ni zagrebat i ispod površine, ni početi baviti se svojim poslom na način na koji se treba baviti već će se baviti sporednim temama. Ne postoji istraži-

SLIKA SVIJETA

Kako je objavila organizacija *Freedom House* medijske slobode u 2015. bile su ugrožene više nego u posljednjih 12 godina. Stupanj slobode medija analiziran je u 199 zemalja, a ta analiza pokazala je da smo 13 posto svjetske populacije uživa slobodu medija. To znači beskompromisno izvještavanje o političkim temama, zagaraniranu sigurnost novinarima, minimalni upliv državnih institucija u medijske kuće i odoljevanje zakonskim i ekonomskim pritiscima. Četrdeset jedan posto svjetske populacije ima djelomice slobodne medije, dok 46 posto živi u uvjetima gdje mediji nisu slobodni. Zemlje Zapadnog Balkana spadaju u grupu zemalja s djelomice slobodnim medijima. U toj grupi su Crna Gora (80), Hrvatska (84), Srbija (87), Kosovo (96), Bosna i Hercegovina (104) i Makedonija (136). (Brojevi u zagradama odnose se na njihovu poziciju na listi 199 zemalja).

vačko i kritičko novinarstvo, kao da je naša profesija polako, ali sigurno u izumiranju«, kaže za *Hrvatsku riječ* **Natalija Jakovljević**, novinarka portala *Magločistač*.

Našu sugovornicu pitali smo i je li problem u tome što su danas sve vijest za jedan dan i što praktički nema nikakvih posljedica istraživačkih novinarskih priča. »Nekada su vijesti trajale. Kolege novinari su ih ponovno otvarali, mediji su ih uzimali jedni od drugih, opet otvarali na neki novi način. Danas to ne postoji. Danas kada se napiše neka vijest ona traje jedan dan, što je strašno i poražavajuće, a s druge strane oni o kojima se piše ne snose nikakvu odgovornost. Danas država šalje poruku da je sve dozvoljeno. Još veći problem je što su se građani na to navikli, jer danas ni građani ne vide i ne osjećaju što je ono što je strašno, što je problem, na čemu bi trebalo istrajavati. Rekla bih zato da nismo samo u medijskom mraku, već i u jednom moralnom sunovratu. Ne vidim drugog načina boriti se protiv toga nego pisanjem, ali za to je potrebna volja i hrabrost novinara. Taj strah jednim dijelom izazvan je egzistencijalnim problemima,

ali mislim da danas živimo u takvom društvu u kome nema opravdanja za strah, jer ako se ovako nastavi ne znam na što će uskoro ličiti naše informiranje«, kaže **Jakovljević**. Ona tvrdi da osobno nije imala prijetnji i otvorenih pritisaka, ali je bilo onih suptilnijih pokušaja utjecaja. No, **Jakovljević** kaže da je u toj priči vrlo važan i stav novinara koji treba odoliti svim pokušajima pritisaka.

I na koncu što bi onda bio odgovor na pitanje »Ima li javnost pravo znati?« Naravno da ima, ali taj privilegij uživa tek nešto više od 10 postotaka svjetske populacije. Možda rješenje ovog problema nije samo u rukama urednika i novinara već i u rukama iste te javnosti koja bi se isto tako trebala izboriti za to svoje pravo da zna. Do tada vrtimo se u začaranom krugu. Novinari i urednici koji sve manje mogu (i žele) postavljati prava pitanja i pokretati prave teme i javnost kojoj ne smeta što su se nekada ozbiljne dnevne novine pretvorile u tabloid, kojoj ne smeta još mnogo toga nespojivog s demokratskim društvom kakvo želimo (valjda) biti. Do tada će cenzura i autocenzura biti naša medijska stvarnost.

Z. V.

PROSLAVA 50 GODINA OD OSNUTKA ŽUPE BEŠKA

Mali, ali značajan jubilej

Iako katolika danas u Beški ima samo oko 550, oni s radošću dolaze u crkvu, sudjeluju u svim aktivnostima, a danas na poseban način s ponosom proslavljaju ovaj jubilej. S našim Beščanima koji su izbjegli devedesetih godina, a koji su na našu veliku radost i danas ovdje, desetljećima lijepo surađujemo, kaže vlč. Božidar Lusavec

Lusavec

Svečanim euharistijskim slavljem koje je predvodio srijemski biskup mons. **Đuro Gašparović** uz prisutnost srijemskih svećenika, u subotu, 1. listopada, obilježena je 50. obljetnica župe Beška. Ovaj mali, ali za Beščane značajan jubilej, vjernici su proslavili skupa s vjernicima iz ostalih srijemskih župa, i Beščana koji danas žive u Hrvatskoj koji su svoje domove napustili ratnih devedesetih godina. Za sve njih proslava ovog jubileja je od iznimno velikog značaja. Crkva svete Terezije u Beškoj toga dana nije bila dovoljna da primi mnogobrojne vjernike koji su došli na proslavu za njih iznimno važne obljetnice, ali i kako bi proslavili dan svoje nebeske zaštitnice.

SKUPA I U NAJTEŽIM VREMENIMA

U Beškoj su Hrvati sve do 1991. godine činili 25 posto stanovništva. Početkom rata

veliki broj katoličkih obitelji je protjeran, tako da danas u Beškoj živi tek negdje oko osam posto hrvatskog stanovništva. Od tih ratnih devedesetih godina, najtežih dana za župljane, pa sve do danas, župnik u tom malom mjestu je vlč. **Božidar Lusavec**:

»Došao sam u Bešku pred rat 1991. godine. Poslao me je župnik, jer je tadašnji župnik u Beški bio bolestan, pa sam umjesto njega ovdje trebao graditi novu crkvu. No, tog posla nije bilo, jer je došao rat i od kolovoza 1991. godine počela su iseljavanja katoličkog stanovništva. Mladi su otišli prije, a onda i čitave obitelji, jedna za drugom. Za pet godina iz Beške je otišlo 320 obitelji, a to je negdje oko 1.300 vjernika«, kaže vlč. Lusavec te dodaje: »Ovo je proslava male obljetnice, ali za nas iznimno velike i značajne. Iako katolika danas u Beški ima samo oko 550, oni s radošću dolaze u crkvu, sudjeluju u svim aktivnostima, a danas na poseban način s pono-

som proslavljaju ovaj jubilej. S našim Beščanima koji su izbjegli devedesetih godina, a koji su na našu veliku radost i danas ovdje, desetljećima lijepo surađujemo. Uvijek me raduje kada dolaze ovamo, ali i mi imamo

no u razdoblju od 1991. do 1995. godine kada su mnogi odavde prisilno morali napustiti svoje domove. Nama je u to vrijeme kada su župljani odlazili, bila posebna zadaća na neki način miriti vjernike, one koji su ostali

Nas vezuju veliki osjećaji za naš rodni kraj i velika je radost kada dođemo. To se vidi i po licima naših ljudi koji dođu ovdje. Svi su radosni, jedva čekaju taj dan kada će se ponovno vidjeti sa svojimima koji su ostali živjeti

bili uz nas i koji nam i danas ukazuju povjerenje i pomoć, kad god je to potrebno.»

Više od 25 godina je prošlo od odlaska velikog broja Beščana iz svojih domova, ali vrijeme, kako kažu, nije izbrisalo lijepe uspomene i uvijek rado dođu u svoj Srijem:

»Živio sam u Beški, a potom godinama u Novom Sadu. 1992. godine otišao sam sa svojom obitelji i roditeljima u Zagreb. Uvijek mi je drago doći u Bešku, u naš Srijem, našu Vojvodinu i emocije uvijek prograde kada sam ovdje. Jer u ovoj crkvi sam se krstio, pričestio, krizmao a i veliko je zadovoljstvo svaki puta se sresti s ljudima s kojima sam nekada živio i ponovno vidjeti svoj rodni kraj«, kaže dopredsjednik Zajednice protjeranih Hrvata iz Srijema, Bačke i Banata **Smiljko Barišić**.

Nakon misnog slavlja Beščani i gosti iz ostalih župa proslavu jubileja nastavili su u župnom dvorištu uz ugodno druženje i skladbu tamburaša HKPD-a *Matija Gubec* iz Rume.

Suzana Darabašić

susrete u Hrvatskoj s onima koji danas žive tamo i smatram da je održavanje zajedništva, itekako važno.»

i one koji su otišli. I uspjeli smo napraviti to da se i oni i dalje posjećuju, nastavljaju živjeti i slaviti svoje značajne obljetnice.»

BEŠČANI DESETLJEĆIMA U ZAJEDNIŠTVU

U propovijedi biskup Đuro Gašparović posebno je istaknuo važnost zajedništva župljana, obitelji i zajedništva svih župa, pozivajući vjernike da održavaju život u crkvi, ispunjavajući je i uljepšavajući je svojom prisutnošću:

»Mi se mnogo radujemo obljetnicama naših župa i svakom našem novom susretu. Posebno mi je drago što možemo proslaviti jednu zlatnu obljetnicu, 50 godina župe Beška. Biskup **Stjepan Bauerlein** je ustanovio ovu župu 1. listopada 1966. godine i na neki način je odvojio od Maradika. U to vrijeme Beščani koji su došli na ove prostore iz Bosne i Hercegovine i iz ostalih župa, ali i mještani starosjedioci, obradovali su se što će dobiti svoju župu. Pedeset godina su vjernici vrijedno radili i živjeli ovdje. Vremenom se smanjivao broj vjernika, poseb-

VELIKI OSJEĆAJ ZA RODNI KRAJ

Sudionici proslave jubileja, bili su i članovi Zajednice protjeranih Hrvata iz Srijema, Bačke i Banata, koji se uvijek rado odazivaju proslavama značajnih datuma u svom zavičaju.

»Moram iskazati veliko zadovoljstvo, sreću i radost, što smo imali priliku doći ovdje i biti sudionici ovog velikoga slavlja u našoj župi, gdje smo proveli, konkretno ja, svoje djetinjstvo«, kaže predsjednik Zajednice protjeranih Hrvata iz Srijema, Bačke i Banata **Mato Jurić** te dodaje: »Osobito mi je drago što smo dobro povezani s našim susjedima s kojima smo nekada živjeli u Srijemu, Bačkoj i Banatu i našim župama. Mnogima od njih se zaista zahvaljujem što su nam pomogli i u ono vrijeme kada smo morali otići, kada su nas tješili i bili uz nas. Naše zajedništvo se posebno očituje danas na proslavi ovog jubileja.

ovdje. A osim što smo povezani s našim župama i svećenicima, drago mi je što lijepo surađujemo i s drugim mještanima Srbima, kao i sa Zavičajnim klubom Stara Beška, koji su uvijek

U Beškoj je 1966. godine diobom župe Maradić osnovana nova župa, a svečana primopredaja župe obavljena je 20. studenoga 1966. godine. Za vrijeme Drugog svjetskog rata i poslije njega Beščani nisu imali kapelu, a kako se broj katolika povećavao sve se više osjećala potreba za podizanjem kapele gdje bi se okupljali vjernici. Najprije su iznajmili jednu sobu gdje su se sastajali narednih deset godina na bogoslužju. Kasnije su tu kuću kupili i ona je služila kao stan za svećenika, sve do 1970. godine, kada je srušena i na njenom mjestu sazidan je današnji župni dvor. Za vrijeme maradičkog župnika **Josipa Šoštarca** dvorana je produžena, a za zaštitnicu te kapele izabrana je sveta Terezija od Djeteta Isusa.

GORAN IVANOVIĆ LAC, TV VODITELJ, GLAZBENIK, POLITIČAR

Tradiciju čuvaju ljudi koji se drže skupa

Mogu obećati da ćemo iskoristiti

svaku priliku da dođemo u bilo koji

kutak u Vojvodini gdje žive Hrvati,

napraviti priču i plasirati u cijeli svijet

** Bunjevci su nama ovdje u Hrvatskoj*

simbol Hrvata u Srbiji

Razgovor vodila: Zlata Vasiljević

O bnašati visoke političke dužnosti, osvajati nagrade na glazbenim natjecanjima i voditi gledane emisije. Sve to stane u jedan radni tjedan **Gorana Ivanovića Laca**. Naši čitatelji najprije ga prepoznaju kao voditelja popularnih i gledanih glazbenih emisija na Osječkoj TV. Neki naši čitatelji su imali priliku ugostiti njega i njegovu televizijsku ekipu u svojim mjestima i udrugama. On je taj koji je u domove ovdašnjih Hrvata, putem TV signala, donosio dio slavonske široke duše. Opet zahvaljujući njemu do gledatelja u Hrvatskoj stižu neke lijepe priče o Hrvatima s ove strane granice. Ne čudi zato što je drag i rado viđen gost u Subotici, Monoštoru, Beregu...

HR: Odakle Vi u ovim novinarskim vodama i kada ste se odlučili za ovaj »novinarski kruh« s devet kora? Zašto opredjeljenje za promoviranja tradicijske kulture, običaja, glazbe?

Za ovaj, kako Vi kažete »novinarski kruh«, u biti se nisam odlučio ja nego me je u tom smjeru odveo sam život. Prije 15-16 godina na hrvatskom radiju Valpovština krenula je emisija *Šokačka top lista* i učio sam tamo pomalo taj zanat. Uslijedila je 2008. godina kada je Osječka TV pokrenula emisiju *Slavonsko veselje*, s kojom smo htjeli pokrenuti ono što je nekako bilo zapostavljeno, a to su naši tamburaški sastavi. Ima ih i dobro sviraju pa smo prostor u eteru iskoristili da ih

predstavimo. Što se tiče tradicije, mogao bih slobodno reći da sam odrastao u tom okruženju, jer su mi se i otac i majka bavili kulturno-umjetničkim radom, pa sam vrlo rano shvatio da je to naše i da ono što mi imamo nemaju drugi. Odatle ta ljubav prema tradiciji i onome što radim danas.

HR: Kako je objavljeno na internetskoj stranici Osječke TV Vaša emisija *Slavonsko veselje* najgledanija je emisija te televizije, čak gledanija od nekih emisija koje se emitiraju na TV postajama s nacionalnom pokrivenošću. Kako u tome uspijevate i što je tajna, kako se prave najgledanije emisije?

Ne postoji nekakva univerzalna formula da napravite naj-

gledaniju emisiju. Mora se puno toga posložiti, a nama se posložilo. Jednostavno nije bilo takvih emisija, a s druge strana kada smo krenuli s njima odlučili smo se za vrhunsku kvalitetu, za najbolje izvođače tamburaške glazbe i za najbolju kvalitetu zvuka što je za tamburaše najbitnije. Poslije je sve krenulo samo od sebe. Ljudi su prepoznali ideju *Slavonskog veselja* i mene kao nekoga tko to svake nedjelje i petka vodi tu emisiju. Nakon toga smo uveli emisiju putopis *Šokadijo u srcu te nosim*, s kojom obilazimo naša mjesta u Slavoniji i Baranji pa i u Vojvodini. Mislim da se tako stvorilo nešto dobro, prepoznali su nas izvođači koji dolaze u naše emisije, probudili smo glazbenu scenu.

HR: I sami ste dio glazbene tamburaške scene. Autor ste glazbe i tekstova monogih skladbi, a nisu Vas zaobišle ni nagrade na festivalima. Kako je krenuo i kako teče taj dio Vaše glazbene priče?

Kada je riječ o toj mojoj glazbenoj priči ono što mi uvijek nedostaje je vrijeme, jer ne stignem svaki puta sjesti i završiti svoje pjesme. Počelo je 1998. godine kada sam imao Tamburaški sastav *Veseli Šokci*. Počeli smo raditi novi album, falilo nam je nekoliko pjesama i onda sam ja sjeo napisati tih nekoliko nekoliko pjesama. Te godine otvorili smo i tonski studio u mojim Vladimirovcima. I jednostavno su se počele nizati pjesme. Pjesme nisam pisao da bih za njih dobio nekakvu nagradu, već da bih napisao dobru pjesmu koju bi narod prepoznao i pjevao na svojim događajima. Nagrade su se dogodile, ja bih rekao zahvaljujući upornom radu. Do sada ima 137 skladbi s mojim potpisom, a nadam se da će ih biti još. Posebno me veseli kada me pozovu tamburaški sastavi i zatraže od mene da im napišem pjesmu s kojom oni poslije postignu i nekakav uspjeh.

HR: Aktivni ste godinama u politici, i to u HDZ-u. Koju trenutno dužnost obnašate? Izbori u Hrvatskoj završeni su nedavno, a u vrijeme pripreme ovog razgovora tek su počeli pregovori za sastav nove Vlade. Jeste li zadovoljni rezultatom koji je ostvario HDZ u Slavoniji?

Trenutačno obnašam dužnost potpredsjednika Županijske skupštine Osječko-baranjske županije i predsjednika kluba vijećnika HDZ-a u Skupštini Osječko-baranjske županije. Na ovim izborima HDZ je u četvrtoj i petoj izbornoj jedinici ostvario dobar rezultat. Od 28 mandata u ove dvije izborne jedinice HDZ je osvojio 14 mandata. Nadam se da će novi HDZ s **Andrejom Plenkovićem** na čelu napraviti ono što Hrvatskoj već neko

vrijeme nedostaje, a to je pokretanje gospodarskog oporavka i rasta. Mislim da ekipa kojom se okružio Plenković jasno pokazuje da postoji dobra volja za to. No, najbitnije je doći do većine u hrvatskom Saboru. Kada se stvori jedna većina od 90 ili više saborskih zastupnika, doći će vrijeme da Hrvatska krene putem koji svi čekamo.

HR: Da se vratimo našeg razgovora i na Vaš novinarsko-voditeljski angažman, jer to je ono po čemu Vas naši čitatelji možda i najviše prepoznaju. Osječka TV gledana je i s ove strane Dunava, a ono što se rado gleda su i Vaše emisije. Koliko Vam je važno što ste na ovakav način ušli i u domove Hrvata s ovih prostora?

Mislim da je to možda i jedna od najbitnijih stvari koja se dogodila s ovim našim *Slavonskim veseljem*. Hrvatska ima više od četiri milijuna iseljenih Hrvata koji ne žive na prostoru Hrvatske i svi oni putem društvenih mreža i interneta mogu pratiti *Slavonsko veselje*. Ono što mene posebno raduje je što naši Hrvati u Vojvodini prepoznaju to što mi radimo, što želimo napraviti. Uvijek me raduje i kada imamo izvođače iz Vojvodine, kada imam poziv da gostujem kod vas da nešto napravimo za gledatelje koji možda na te prostore nikada nisu i neće kročiti.

HR: Hrvati s ovih vojvodanskih prostora ne samo da su gledatelji Vaših emisija već su i njihovi sudionici, jer ste u nekoliko navrata bili gost hrvatskih udruga. Koja ste mjesta do sada obišli i kakvi su Vam dojmovi? Koliko, se usprkos svemu, čuva ta hrvatska, bilo da je šokačka ili bunjevačka, tradicija, običaji, nošnja?

Čim smo osmislili naš putopis *Šokadijo u srcu te nosim* intencija mi je bila da krenemo i s druge strane Dunava. Prva je bila, 2011. godine, 100. *Dužijanca* u Subotici. Bunjevci su nama

ovdje u Hrvatskoj simbol Hrvata u Srbiji. Bio sam u Beregu, Monoštoru i još nekim mjestima. Nije danas lako biti nacionalna manjina u jednoj državi i shvaćam da vam nije lako. Zato mi kao televizija koja dolazi iz Hrvatske možemo učiniti puno toga, možemo biti taj prozorčić preko koga će oni poslati poruke i u Hrvatsku, ali i svojim vlastima u Srbiji. Druženja su bitna, očuvati se tradicija može ako se ljudi drže skupa, ako se ne dijele. Naravno, svi smo mi svjesni da je najlakše podijeliti ljude i onda je njima najlakše upravljati. To se događa i kod nas, događa se i kod vas. Ono što mogu obećati je da ćemo iskoristiti svaku priliku da dođemo u bilo koji kutak u Vojvodini gdje žive Hrvati i napraviti priču i plasirati u cijeli svijet. Neka vide ljudi i znaju s kojim se poteškoćama hrvatska nacionalna manjina u Srbiji nosi i susreće u radu.

HR: Kakve su reakcije Vaših gledatelja kada vide tko su Hrvati s ove strane Dunava, kada vide njihovu nošnju, čuju njihovu tradicijsku glazbu?

Svi smo mi dio istog područja kada je u pitanju tambura i sve što je uz nju. No, velike su razlike kada je u pitanju ruho pa i sama svirka. Pogotovo su zanimljivi Bunjevci. Kada sam došao 2011. godine na *Dužijancu*, nisam do tada sreo ljude koji s toliko ponosa nose svoje ruho. Mislim da su oni ti koji plijene najviše pažnje. Naravno tu su i naši dragi Šokci, koji također brižno čuvaju svoja ruha, običaje. Mislim da ljudi koji nisu imali nikavih dodira s ovim vašim krajevima s pažnjom i uživanjem prate emisije i pitaju se kada ćemo donijeti neku sljedeću priču s tih prostora.

HR: Što Vas se najviše dojmilo na snimanjima po Vojvodini?

Naravno, uvijek ljudi. Puno je dobrih ljudi koji otvore svoje srce i dušu i žele u tom kratkom vremenu, koliko boravimo, tamo pokazati što više. Mislim

da su ljudi najveće bogatstvo, ali da bi se ljudi održali potrebne su i druge stvari. Ponavljam: nije lako biti nacionalna manjina, a na nama je da tim ljudima pomognemo.

HR: Imali ste priliku tijekom snimanja čuti i kako rade i s kakvim problemima se susreću naše udruge. Kakav je Vaš dojam, pružali se dovoljno pažnje i pomoći iz matične države?

Naravno nije to dovoljno pomoći. Kada sam čuo koliko neke udruge dobivaju za svoj rad: za cijelu godinu onoliko koliko košta autobusna karta od Osijeka do Splita. Ali ta žilavost hrvatskog življa prijeko u Vojvodini jača je od tih nedaća. Oni na sve načine pokušavaju doći do sredstava za rad, ali bojim se da to neće potrajati drugo. Mora se naći model financiranja hrvatske nacionalne manjine koji bi zagarantirao minimum njihovog rada. Mora se jednim jačim glasom pustiti ta poruka i prema Hrvatskoj, koja isto tako ima obvezu pomagati svom narodu u susjednoj Srbiji. Mislim da smo malo u jednom dijelu zapostavili Hrvate koji žive u Vojvodini. Mi ćemo kao televizija učiniti da se taj glas Hrvata iz Vojvodine i Srbije čuje, pa da institucije Hrvatske mogu reagirati prema institucijama Srbije kako bi se status hrvatske manjine popravio.

HR: I na koncu pitanje kada ćete ponovno biti gost neke od hrvatskih udruga iz Vojvodine?

Prošli tjedan bio sam u Beregu i snimali smo zanimljivu priču o udruzi *Silvije Strahimir Kranjčević*. Radili smo priču o dragim ljudima koji se svojski muče da tamo sačuvaju svoju kulturu i običaje. Naši dragi Monoštorci i Bunjevci iz Subotice bili su dio serijala *Alaj kuvam i kuvati znadem*. Epizoda je bila emitirana 28. rujna. Svaku priliku koju budem imao iskoristiti ću da dođem među te drage ljude i snimim priču o njima i njihovim običajima.

**IVANA ŠOKČIĆ, PROFESORICA MATEMATIKE U OBRTNIČKOJ
I INDUSTRIJSKO-GRADITELJSKOJ SREDNJOJ ŠKOLI U ZAGREBU**

Potičem učenike da daju najbolje od sebe

Radim posao koji me u potpunosti ispunjava

Profesorica matematike u zagrebačkoj srednjoj Obrtničkoj i industrijsko-graditeljskoj školi **Ivana Šokčić** svojim životnim primjerom na najljepši mogući način ilustrira uspješnost mlade osobe u istrajnosti na putu ostvarenja svog zacrtanog cilja. Umjesto daljnjeg uvoda prepuštamo joj neka nam se sama predstavi:

»Rođena sam 1985. godine u Subotici, a imam mlađu sestru **Mariju** i brata **Ivu**. Nakon vrtića upisala sam osnovnu školu **Matko Vuković**. Voljela sam ići u školu i bila sam uvijek uspješna učenica. Ljubav prema školi, osim roditelja, usadila mi je i najdivnija učiteljica **Kata Prčić**. Svojom vedrinom, osmijehom na licu i ljubavi prema onome što radi i ja sam gradila svoju ljubav prema školi. Voljela sam je gledati i slušati i često bih se i ja zamišljala u budućnosti na njenom mjestu, u učionici ispred razreda«, otkriva nam Ivana pravi razlog zbog čega se i sama oprijedila za prosvetarski poziv, te nastavlja svoju životnu priču iz svojih mladalčkih dana u Subotici.

SVESTRANOST NA SVIM POLJIMA

»Već sam u nižim razredima postala aktivna u svojoj župi Isusova Uskrsnuća. Bile su tu probe pjevanja, probe za božićne i uskrsne predstave, za dan Materica i Oca. Uvijek sam nešto recitirala ili čitala. Također sam s prvim danima škole kre-

nula i u Subotički tamburaški orkestar. Učiteljica **Ana Čavrgov** bila je najviše zaslužna je za taj moj glazbeni angažman. Skupila je nekoliko nas zainteresiranih iz škole i vozila nas sa svojim fićom do grada. Često nas se i previše naguralo u auto pa sam ja kao mlađa i sitnija u društvu bila zadužena glumiti ruksak u slučaju da nas policija zaustavi. Završila sam i Osnovnu glazbenu školu. Uz sve izvannastavne obveze uspješno sam završila osnovnu školu, te upisala gimnaziju **Svetozar Marković** i to prirodno-matematički smjer. Kako se studij bližio sve me je više mučilo pitanje »kamo

dalje?«. Još od prvih razreda ljubav prema matematici usadio mi je tata. Svakog dana mi je zadavao zadatke za vježbu. Naučila sam se preciznosti i brzini rješavanja zadataka. S obzirom na to da me nikad nisu privlačili društveno-humanistički predmeti, nakon eliminacije onoga što me pretjerano ne zanima ostala mi je matematika. Znali su mi reći, upiši to i sigurno ćeš uvijek imati super dobar i plaćeni posao. Kako sam i s orkestrom i s crkvom često putovala u sve dijelove Hrvatske uvijek su ti posjeti u meni izazivali posebno oduševljenje. U Zagrebu su studirale i moje dvije sestrice

ne pa sam dio ljetnih praznika znala provoditi s njima u glavnom hrvatskom gradu. Mogu reći da sam se već tada zamišljala u Zagrebu iako sam se znala i izgubiti u prometu tramvaja. No, tako je u konačnici i bilo«, priča Ivana.

STUDIJE NA PMF-U

U nastavku svoje životne priče Ivana Šokčić nam govori o svojim studentskim danima koje je proživjela studirajući na Prirodoslovno-matematičkom fakultetu i živjeći u studentskom domu.

»Upisala sam se na Prirodoslovno-matematički fakultet u Zagrebu, inženjerski smjer na matematičkom odjelu s namjerom da se kasnije opredijelim za financijsku i poslovnu matematiku. Ni sama nisam znala što je to, zvučalo je famozno i bila sam sigurna da je to ono što ću raditi u životu. Bila sam u Zagrebu, živjela sam u studentskom domu, uhvatila sam ritam studentskog života, a doma sam išla samo za blagdan i praznike. Tehnika se brzo razvijala te je komuniciranje s obitelji bilo olakšano. Više nisam morala na telefonsku govornicu nego smo se čuli preko Skypea. Nakon sve više i više položenih ispita, kada je došlo na red biranje smjera, počela sam dublje razmišljati o budućnosti. Nisam se vidjela u financijskoj matematici, među hrpom papira u uredu neke tvrtke ili banke. Predmeti koji bi me čekali na nastavku studija

nisu me ni najmanje zanimali. Jasno je bilo da ne želim zaglibiti u poslu koji me neće činiti sretnom. Nakon puno molitve i premišljanja, osjećaji koji su bili potisnuti negdje duboko u meni isplivali su na površinu. Još u djetinjstvu sam igrajući se s bratom i sestrom 'škole' uvijek ja imala ulogu učiteljice. Konačno, moja učiteljica je bila ta koja mi je usadila ljubav prema školi i ljubav prema djeci i sve su to bili su jasni pokazatelji da želim raditi upravo to i upisala sam nastavnički smjer. No, put nije bio lagan. Osim predmeta koji su bili obvezni na studiju, morala sam položiti i mnoge predmete kao razliku prelaska s inženjerskog na nastavnički smjer.»

OKUPLJANJE OBITELJI U ZAGREBU

Dolazak mlađeg brata i sestre, blizanaca Ive i Marije na studije u Zagreb ponovno je na istom mjestu okupio mladi naraštaj obitelji Šokčić, a pored redovitih studentskih obveza svi troje su bili vrlo aktivni u okruženju salezijanaca u župi Marije Pomoćnice na Jarunu.

»U to vrijeme i moji mlađi brat i sestra blizanci uspješno su položili državnu maturu i došli studirati u Zagreb. Sestra je upisala Agronomski fakultet a brat, mojim stopama, upisao je matematiku i to odmah nastavnički smjer. Bilo je puno lakše i njima, a i meni sada kada nas je bilo više na okupu. Postali smo aktiv-

ni u župi Marije Pomoćnice na Jarunu. Volontirali smo dajući instrukcije djeci kojoj je to bilo potrebno. Župa je salezijanska, te su i redovnici salezijanci imali bitnu ulogu u mojoj formaciji, kako u osobnoj tako i u profesionalnoj. Naime, salezijanci koje je utemeljio sv. **Ivan Bosco**, živjeli su i radili s djecom i mladima po odgojnoj metodi bez koje ni sada ne bih mogla. Metoda nazvana 'preventivni sustav' pomaže mladima da otvore vrata srca, da oblikuju čvrste stavove, metoda pomaže mladima da postanu zrele osobe, poštteni građani i dobri kršćani. Kako sam studij privodila kraju, blizao se dan pronalaska posla a tako i pitanja hoću li ostati u Zagrebu, vratiti se kući ili završiti u nekom novom gradu. No, kako o svim pitanjima u našim životima, ako smo prepušteni Nebeskom Ocu, ne moramo brinuti tako sam ja dobila posao a da nisam još ni diplomirala«, kaže nam ponosno Ivana.

ZAPOSLENJE

Prvi dugoročniji stručni poslovni angažman naša sugovornica je imala na zamjeni u jednoj zagrebačkoj osnovnoj školi.

»Zaposlila sam se u Osnovnoj školi *Davorin Trstenjak*. Imala sam nešto malo iskustva radeći u školama po zamjenama, a i za vrijeme većine studentskog života sam radila u Cinestaru gdje sam naučila

odnositi se s ljudima, izlaziti im u susret s njihovim željama i pitanjima, postupati u raznim iznenadnim situacijama i, najvažnije od svega, podigla svoj prag tolerancije što mi je od velike pomoći u svakom novom radnom danu. Nakon što se u školu s porodičnog dopusta vratila profesorica koju sam mijenjala, opet sam se našla u situaciji bez posla no, ovaj put sam imala diplomu u rukama. Opet se nisam opterećivala i bila sam prepuštena Bogu. Slična se priča ponovila. Jedan dan sam poslala zamolbu i životopis na objavljeni natječaj, drugi sam bila pozvana na razgovor a treći dan sam potpisala ugovor i počela raditi. Od tada sam u srednjoj Obrtničkoj i industrijskoj graditeljskoj srednjoj školi. Sam početak bio je jako težak i mučan. To su djeca s vrlo niskom razinom znanja, općom kulturom i uglavnom iz veoma loših obiteljskih situacija. Stalno sam se pitala što ja tu radim? Dal' da tražim drugi posao? Jel' ova škola za mene?... Nakon svake dileme došla sam do pozitivnog odgovora. Nisam slučajno u toj školi! Upravo sam ja formirana da mogu raditi s takvom djecom a vjerujte mi da ne može to svako i da su mnogi iz škole otišli nakon samo nekoliko radnih dana. Lako je raditi s dobrom i pametnom djecom, al biti prije svega odgojitelj, pedagog, doktor, mama, sestra, uzor a tek na kraju nastavnica matematike to je ono što ja trenutno radim. Radeći sa stavom

da učenike u ambijentu u kojem jesu potičem da daju najbolje od sebe je neprocjenjivo. Takav stav je genijalan, prijateljski i integralan odgoju. U početku su mi smetali komentari sa strane »ne bih ja u toj školi radio, nađi bolji posao«. Sada sam veoma ponosna i uvijek radosna i s osmijehom na licu idem na posao jer je to možda jedini osmijeh koji će toga dana vidjeti učenici i najvažnije od svega je što imam potporu najbližih. Od ove školske godine sam i razrednica i to budućim keramičarima i monterima suhe gradnje. Posao me ispunjava i zbog slobodnih vikenda koji su neprocjenjivi. Volim se voziti biciklom, rolati, trčati, planinariti. Tako, primjerice, mogu zagrebačko Sljeme zamijeniti Dinarom. Tamo smo bili na Splitskom planinarskom križnom putu, gdje smo hodali od Vrlike pa sve do Knina«.

Na koncu ove životne priče jedne mlade osobe koja je od uvijek znala što želi i koja je uz Božju pomoć uspjela ostvariti svoje ambicije u Zagrebu, moramo je zapitati kakav je njezin sadašnji odnos prema rodnom gradu i sredini iz koje je potekla:

»Uvijek će mi najdraže biti vikende i slobodne dani provoditi u svom rodnom gradu, koji će uvijek imati posebno mjesto u mom srcu. A ako me put vodio da se vratim doma, rado ću prihvatiti i taj izazov«, kazala je s osmijehom profesorica Ivana Šokčić.

Dražen Prčić

Kako ćete se grijati tijekom zime?

JANKO KOPČOK,
Šid

Pucketanje vatre

Ove godine odlučio sam da ću se grijati na drva. Ove godine cijena za prostorni metar drva, iznosi 4.200 dinara s prijevozom, a ista je bila i prošle zime, tako da razlike u cijeni nema, osim što nam je možda teže ove godine izdvojiti novac za ogrjev. Imam sreću da se bavim prijevozom drva pa ogrjev za zimu dobivam nešto jeftinije. Uglavnom kupujem hrastovo drvo jer je najkvalitetnije i daje dobru toplinu, ali nije loš ni cer ni grab. Međutim, drva s Fruške gore su nešto skuplja pa se ja ipak prije odlučujem za nešto jeftiniju varijantu. Za jednu sezonu grijanja, treba mi oko 10 kubnih metara drva. Supruga i ja živimo sami, djeca su nam u Novom Sadu, tako da nema potrebe za više. Mi se grijemo na kaljevu peč i grijemo samo dvije prostorije. Da su djeca tu, svakako bi nam trebalo puno više ogrjeva, a ovako nam je ova količina sasvim dovoljna. U svakom slučaju, uvijek bih se odlučio za grijanje na drva jer je najzdravije i nema ništa ljepše nego kad čuješ pucketanje vatre u kaminu ili nekoj drugoj peći. Struja je jako skupa, a sada su najavili i ponovno poskupljenje. Ali i da nije tako, opet bih se odlučio ložiti. U našoj općini još uvijek nije završeno plinoficiranje. Nisam baš neki ljubitelj plina, a mislim i da je i taj način grijanja preskup i da nije za naš džep. Nisu ni drva jeftina, ali što da se radi. Štedimo tijekom cijele godine i najbolje je kad ih kupimo odmah u svibnju da se dobro prosuše i budu spremna za sezonu grijanja.

S. D.

ZOLTAN BAKA,
Subotica

Veliko pitanje

U današnje vrijeme svi se pitamo kako ćemo se grijati ove zime. Vremena su jednostavno takva da su financijski gledano katastrofalna. Supruga mi radi, a ja sam nakon trideset i dvije godine radnog staža, nažalost, nezaposlen i to se odražava na našu cjelokupnu financijsku situaciju.

Što se tiče grijanja u našoj kući imamo uvučen plin, onda kada smo to uradili se to moglo i mogli smo priuštiti kompletno grijanje na ovaj energent, jer su djeca bila mala i moralo je biti toplo. Ali tu smo i stali, jer je plin postao skup. Nekada smo ga mogli plaćati iz dva puta. Veći dio je bio zimski, a manji je bio ljetni, lakše je bilo i tako smo nekako mogli izgurati s računima. Sad je nešto malo pojeftinilo, ali i dalje ne znam kako ćemo izvući sezonu grijanja. Trebalo bi kupiti deset kubika drva za predstojeću sezonu, ali jednostavno nemam 50.000 dinara da izdvojim za ovu investiciju. I to je pitanje hoće li to biti dosta za kuću od 90 četvornih metara. U ovoj situaciji čovjek jednostavno ne zna biti pametan. Kada smo uveli plin, ostavili smo i dalje mogućnost loženja na čvrsto gorivo, tu je i mogućnost grijanja na struju, ali ponavljam veliko je pitanje kako ćemo uspjeti zagrijati naš dom.

Struja, plin, drvo. Sve su to velike stavke i jednostavno ne znaš čega se dohvatiti da bude najisplativije. Za sada je tu plin, a kako budemo mogli i trebali dopunjavat ćemo s ostalim energentima.

D. P.

FRANJO MUSULIN,
Sombor

Najveći izdatak

Ogrjev za narednu zimu spremili smo prije mjesec dana. Grijemo se kaljevim pećima pa ložimo isključivo drvo. Kupili smo deset kubnih metara tvrdog drveta i ako zima ne bude baš jaka bit će nam dovoljno. Za ogrjev smo dali 50.000 dinara. To je cijena kao i prošle godine, ali smo da bi uštedjeli sami sjekli i cijepali drva. Nije ogrjev skuplji nego lane, ali tih 50.000 dinara nama je ove godine veći izdatak nego što je bio prije godinu dana. Kada sagledamo svoju godišnju potrošnju grijanje odnosno nabava ogrjeva najveći su izdatak u našem kućanstvu. Nije to samo kod nas, već i za većinu Somboraca kupovina ogrjeva je najveća stavka u kućnom proračunu. Nismo razmišljali o grijanju na struju. Prvo za to treba kupiti termo peći, a s druge strane struja je možda sada povoljnija, ali pitanje je kako će se kretati cijena i do kada će grijanje na struju biti povoljnije. Jeste da kod grijanja na struju nema loženja, čišćenja, donošenja drva, potpaljivanja, što nama pada sve teže, ali godinama se grijemo kaljevim pećima i jednostavno smo na to i navikli. Mislim da su u prednosti oni koji imaju daljinsko grijanje, jer nemaju nikakve brige ni obveza oko toga, a i u svuda u stanu im je toplo. Nama je toplo samo tamo gdje ložimo. Još jedna prednost daljinskog grijanja što se plaća na kraju mjeseca, a mi ogrjev moramo pripremiti za cijelu sezonu, ako nećemo da po snijegu i zimi sječemo i unosimo drva. Šupa je puna, ali bi voljeli da i ovo bude jedna blaga zima.

Z. V.

**RAZGOVOR POVODOM DOBIVANJA PRVE
NAGRADE NA FESTIVALU BUNJEVAČKI PISAMA:**

PETAR KUNTIĆ

Svako nadahnuće dolazi od Boga

Glavnu nagradu na XVI. Festivalu bunjevački pisama prema odluci stručnog žirija dobio je **Petar Kuntić**, autor stihova i glazbe za pjesmu *Prostrana su polja vojvođanska*, a koju je otpjevao **Milan Horvat**. Kuntić je dugogodišnji sudionik Festivala, do sada ima petnaestak izvedenih pjesama te nekoliko nagrada.

Vi ste dugogodišnji, možemo reći, uspješan sudionik Festivala. Koliko imate Festivala iza Vas?

Tako je, na Festivalu sudjelujem od četvrtog, jer za prva tri nisam znao. Propustio sam i deveti, jer nisam našao interpretatora, a na ostalima sam uvijek bio prisutan s pjesmom za koju sam napisao stihove i glazbu ili samo glazbu... Ponekad sam imao i dvije pjesme na Festivalu, a ukupno do sada imam petnaestak izvedenih. Pjesama imam puno koje bih želio predstaviti, ali problem su interpretatori koji ili nisu zainteresirani ili imaju svoje pjesme. Moram naglasiti i da mi je jako drago što Festival postoji, jer osim toga što imam gdje plasirati svoje pjesme, vidim da ga ljudi rado posjećuju te da je iznjedrio puno lijepih naših pjesama.

Ove godine ste osvojili glavnu nagradu stručnog žirija. Što za Vas znači ta nagrada? Je li bilo kakvih nagrada i prethodnih godina?

Jeste, dva puta sam dobio nagradu publike. Također su dva puta aranžeri i jednom je interpretator dobio nagradu na mojoj pjesmi, ali ovogodišnju nagradu računam kao prvu i jedinu. Uvijek je najdraže ono što je najmlađe, a tako je i meni s ovom pjesmom. Naravno da mi je najdraža i jer sam s njom prvi puta dobio glavnu nagradu na Festivalu. Zadovoljan sam što sam puno motiva uspio objediniti u jednu pjesmu i što je struka prepoznala njezinu kvalitetu. Kao da je ova pjesma živjela u meni cijeli život.

Možete li nam pojasniti motive u pobjedničkoj pjesmi *Prostrana su polja vojvođanska*? Što ste željeli ovom pjesmom reći?

Uvijek sam želio napisati jednu ovakvu pjesmu. Htio sam u pjesmi objediniti Vojvodinu, Bačku, Suboticu i moj salaš u

Petar Kuntić i Marko Sente

kojem sam proveo djetinjstvo. Inspiraciju sam dobio u slikama iz svoga djetinjstva – ravnica i salaš glavni su motivi. Također sam htio ovom pjesmom odati i priznanje Subotici koja je »naša kolijevka gdje smo svi rođeni«. I kao što kaže tekst »dok miriše tunja s ormana«, nadam se da će na ovim prostorima biti i dalje Bunjevaca.

Imate li već nešto u planu za sljedeći Festival?

Naravno! Za sljedeći Festival će biti pjesma o crnoj Bunjevki. Ta pjesma mi je jako draga i za nju sam mislio da će mi donijeti pobjedu. Ovogodišnju nagradu nisam očekivao, tako da sam ne znam što će biti dogođine... Vidjet ćemo.

Osim Festivala, imate li negdje objavljenih svojih pjesama?

Imam objavljenih pjesama U *Liri naivi*, ali smatram da se bolje izražavam na ovaj način, kroz tekst i glazbu. Kad mi dođe nadahnuće za tekst, dođe mi nadahnuće i za glazbu. Pravi pjesnici, iako toga možda nisu ni svjesni, imaju melodije za sve svoje stihove...

Kada ste počeli pisati pjesme?

Pjesme sam počeo pisati s osamnaest godina u gimnaziji, kad sam bio prvi put

ozbiljno zaljubljen. Shvatio sam da mi je lakše na gitari otpjevati i odsvirati svoju pjesmu nego nečiju tuđu. Sve je krenulo s baladama i pop pjesmama koje su se u to vrijeme slušale. Oduvijek su mi uzori **Arsen Dedić** i **Đorđe Balašević**. Svidjelo mi se što je Dedić jednom davno rekao za Balaševića da je on pjesmar. Mislim da je to ispravan naziv i za mene. Ne smatram da sam neki skladatelj, prije bih rekao, kako je to Dedić formulirao za Balaševića, ja sam pjesmar! Skladatelji neka budu neki koji to vole da budu...

Gdje dobivate inspiraciju?

Svako nadahnuće dolazi od Boga. To nisam razumio u početku, a sada iz mene govori iskustvo koje sam stjecao godinama. Nadahnuće od Boga dobivam za sve, ne samo za pjesme, tako da ništa od ovoga nije moja zasluga, već Božja. Sve moje pjesme su Božji dar koji ne želim čuvati samo za sebe, nego ih podijeliti s drugim ljudima, što mi ovaj Festival i omogućuje. Na neki način me održava u stvaralačkom svijetu kada dobi- jem nagradu za neko svoje djelo ili kada me ljudi pohvale. Ako moja pjesma dirne samo jednu osobu, ja sam zadovoljan.

J. Dulić Bako

Gradski trg u davnini

NEKAD
i
SAD

Trg Republike u razdoblju između dva svjetska rata. Osim prikaza njegovog izgleda i načina uređenja prije devedeset godina, tada još mlado i nisko ulično drveće omogućuje i širok pogled na okolne ulice i ljepotu građevina u okruženju. Vidi se kako se veliki gradski trg grana u ulice (sadašnjih naziva) Petra Drapšina, Matka Vukovića, Rudić i Dimitrija Tucovića. Na trgu je spomenik Svetom trojstvu, postavljen na toj lokaciji još 1815., premješten 1964., a vraćen na autentično mjesto u proljeće 2016. godine. Uz gradski trg je prolazio tramvaj.

Stara razglednica pouzdano potječe prije 1928. godine, kada je na uglu Rudić i Ulice Matka Vukovića (tada Jelačićeve) podignuta katna zgrada. Na razglednici se vidi dotadašnja niska građevina na uglu. »Ova niska građevina bila je jedna od posljednjih baroknih kuća u užem centru grada. Dugo je stajala usamljena u okruženju katnih palača kao svjedok prošlosti grada i njegovog baroknog lika. Umjesto nje je, 1928. godine, podignut markantni kutni objekt« (»Gradotvorci I.«, autori **Gordana Prčić – Vujnović, Viktorija Aladžić i Mirko Grlica**).

Osim kuće na uglu Rudić ulice, na čijoj je lokaciji podignuta jednokatna palača, sve druge u okruženju trga koje su na ovoj razglednici, sačuvane su i u našem stoljeću.

K. K.

Svenarodno glasovanje

U europskim zemljama koje su demokratski uređene uglavnom se svake četvrte godine bira parlament, vlada i time i najviše rukovodstvo te zemlje. Naravno, ima i izuzetaka od ovog pravila, susjedna Hrvatska je krajem prošle, te rujna 2016. birala članove Hrvatskog sabora, a i u našoj državi skoro svake druge godine građani izlaze na birališta. Koliko ja pamtim, nije proteklo nijedno glasovanje, a da se nije govorilo o točnosti biračkih spiskova i o tome tko ima ili nema pravo glasa. Unatoč ovim dječijim bolestima naše mlade demokracije vrhuncem demokracije smatra se svenarodno glasovanje, skraćeno referendum. U Republici Srbiji, primjerice, ovu su instituciju koristili 2006. godine prilikom mijenjanja Ustava. Glasovanje je trajalo dva dana i novi dokument je u posljednjim trenucima »jedva prošao«. Tada su mnogi govorili da referendum nije bio validan, ali taj Ustav važi sve do današnjih dana.

Ove godine najpoznatiji referendum se odigrao u Velikoj Britaniji, nazvan *Brexit*, na kojem je nešto više od 51 posto glasača odlučilo da njihova zemlja istupi iz EU. U Europi ovu instituciju najviše koriste Švicarci koji skoro o svim važnijim pitanjima odlučuju referendumom. Nedavno su odbili izglasovati prijedlog da svaki građanin Švicarske od države dobije »minimalac dovoljan za život«. Ako država već ima višak novaca, po meni bolje da su glasovali o tome da oproste dugove onih građana iz tranzicijskih zemalja koji su se zadužili u švicarskim francima.

POPLAVA OD NAJAVE REFERENDUMA

Premijerka Velike Britanije **Theresa May** ovih je dana najavila da će njena zemlja u ožujku iduće godine i službeno započeti razdruživanje s EU. Odmah poslije objavljivanja rezultata glasovanja naroda, lideri Škotske i Sjeverne Irske najavili su da ako Velika Britanija zaista istupi iz EU, oni će inicirati referendume u svojim zemljama da se odvoje od britanske monarhije, jer oni žele ostati u EU. Izgleda jedan referendum pokreće druge. U španjolskoj pokrajini Kataloniji tamošnji lideri su najavili raspis referenduma iduće godine o istupanju iz Španjolske. Nedavno dosta buke, prije svega medijske, izazvalo je narodno glasovanje u dijelu Bosne i

Hercegovine, koje je održano unatoč odluci ustavnog suda BiH da je taj referendum nelegalan. Referendum u BiH i nepoštovanje odluke Ustavnog suda pokrenulo je i u našoj Republici najave najmanje dva referenduma, jedan u Vojvodini da se pokrene ponovo pitanje valjanosti Statuta Vojvodine, čije je bitne odrednice o nadležnostima i financiranju Ustavni Sud Republike poništio, a najavljeni zakoni još su negdje u pripremi. Umjesto brzopoteznog usvajanja novih (pomalo spornih) službenih simbola pokrajine Skupština Vojvodine, na čelu s

novim rukovodstvom, trebala je upravo ova pitanja o nadležnostima i financiranju pokrenuti. Vjerujem da bi ovakva inicijativa naišla na veliku potporu i bez referenduma. Bojim se da se o ovome ni ove godine neće voditi iole ozbiljniji razgovor. Drugi prijedlog referenduma, očigledna politička provokacija, dolazi iz južne Pokrajine, čiji lider najavljuje raspisivanje referenduma s ciljem da se priključe susjednoj državi. Sjećam se da onomad, tijekom raspada SFRJ, kada su često provedeni razni referendumi, u kavani uz piće, i mi smo razmotrili budućnost Subotice i zaključili da treba-

li se narod s time da se i bez odobrenja mađarskog parlamenta mogu naseliti migranti u tu zemlju shodno odluci EU. Naime, Vlada Mađarske, se ne slaže sa da se migranti raspodijele po određenim kvotama u pojedinim zemljama EU i za potvrdu svog mišljenja raspisala je referendum s neskrivenim ciljem da građani ovo mišljenje i potvrde. Znači »pravilan odgovor« za postavljeno pitanje bilo je NE. Po važećim propisima dovoljno je da na narodnom glasovanju glasuje polovica birača, plus jedna osoba da referendum bude važeći, a od onih koji su glasovali ako polovica prihvati prijedlog, onda je to validna odluka naroda. Dogodilo se to da je samo oko 45 posto birača glasovalo, ali oko 3,2 milijuna glasača, oko 98 posto od izašlih je zaokružilo NE. Oporba sada likuje, a vladajuće stranke pak govore o »velikoj pobjedi«, jer kada su osvojili dvotrećinsku većinu u parlamentu, to su onda postigli samo s oko 2 milijuna glasova a sada su, tvrde oni, i simpatizeri oporbe glasovali za njih. Nešto slično se dogodilo prilikom referenduma o priključenju EU. Također je glasovalo oko 45 posto birača, i tada su prevladali glasovi za, mada je bilo dosta glasova i protiv. Tadašnje političke partije su donijele u Parlamentu odluku da je referendum važeći i tako se Mađarska priključila u EU. Sada se ova formula ne može primijeniti, zato je premijer Mađarske **Viktor Orbán** najavio da će shodno »velikoj narodnoj volji« podnijeti prijedlog za izmjenu Ustava. Uostalom, to je mogao odraditi i bez skupog referenduma, jer vladajuće stranke imaju dvotrećinsku većinu. Očigledno je da referendum uglavnom ne služe da bi se saznala stvarna volja naroda. Ovo važi i kod nas, ali i kod drugih.

ČUDNO TUMAČENJE REZULTATA REFERENDUMA

U nedjelju u našem susjedstvu se glasovalo o tome slaže

NEOBIČNA AVANTURA BLAGE BAŠIĆA

Tomosom do Međugorja

Njemu su 72 godine, njegovom tomosu 32. To međutim nije bila zapreka da se Blago Bašić i ove godine uputi na hodočašće u Međugorje svojim motociklom. Bio je ovo najduži put, a za 23 dana Blago je prešao oko 2.000 kilometara i to motociklom čija je maksimalna brzina 40-50 kilometara na sat.

Sombor, Apatin, Osijek, Našice, Slavonska Požega, Sisak, Petrinja, Glina, Topusko, Slunj, Plitvička jezera, Korenica, Knin, Split, Makarska, Međugorje, Čapljina, Dubrovnik, Herceg Novi, Nikšić, Ostrog, Podgorica, Nova Varoš, Užice, Valjevo, Šabac, Novi Sad i konačno opet Sombor. Tako je izgledala ruta duga oko 2.000 kilometara koju je za 23 dana svojim motociklom prešao **Blago Bašić**. Bio mu je ovo 11. puta da se svojim malim

I stigao sam. U Međugorju sam proveo dva dana, u Splitu tri, Rijeci jedan, a sve ostalo na putu. Bilo je tu raznih susreta, uglavnom lijepih. Cilj mog putovanja je odlazak u Međugorje, ali svako to putovanje iskoristim da što više vidim i obiđem«, priča nam Blago nekoliko dana poslije povratka u Sombor.

DRAGI DOBRI LJUDI

Svi ti zanimljivi susreti mogli bi se opisati u nekoliko nastava-

Turkalj. Zanimljiv je bio susret i s bajkerima na Krndiji, između Slavonske Požege i Našica. Bio je to susret bajkera, a najveća atrakcija bili smo moj Tomos i ja. Još kada sam im rekao odakle sam i kamo idem svi su se skupili oko mene. Izdvojio bih i moj dolazak u Gračac, u sred noći. Na ulici nigdje nikoga, a ja ne znam gdje bih prenoćio. I onda se tu od nigdje pojavio jedan mladić, ko da ga je sam Bog stvorio. Nije se predomišljao nimalo već me je

U razgovoru se prisjeća i guranja motora, kilometrima i jednog kamiona natovarenog crijepom i vozača **Aleksandra** koji je na kamion natovarao i motocikl i njega i povezao ih do Topuskog.

UPORNI PUTNIK

Osim tog jednog kvara zbog koga je morao i do Slovenije Blago drugih problema sa svojim motociklom nije imao.

»Koliko sam dnevno prola-

Tomos i Blago u Omišu

Tomos u Opuzenu

Tomosom uputio u Međugorje, ali kaže da mu je ovo bio i najduži i natježi put.

»Sve ukupno na putu sam proveo 23 dana, a put je trajao toliko dugo jer sam imao kvar na motociklu, pa sam po dijelove morao do Kopra u Sloveniji. Čak i kada mi se motocikl pokvario, nisam ni na tren razmišljao o odustajanju, jer osjećao sam da moram stići do Međugorja.

ka, pa Blago izdvaja one naupečatljivije. Takav je susret u Slunju gdje mu je vlasnik kavane i motela, kada je vidio i čuo odakle dolazi, dao luksuznu vikendicu da prespava i večeru i doručak u svojoj kavani.

»Kada sam ga pitao zašto je to uradio rekao je: 'Kada sam vidio taj motor i čuo odakle dolaziš znao sam da ti treba pomoć. Taj čovjek se zove **Jure**

poveo svojoj kući na prenoćište. Ujutru me je njegova majka ponudila jutranjom kavom. Htio sam im platiti prenoćište, ali nisu htjeli ni da čuju. Čak mi je žena dala 20 kuna za Gospu u Međugorju. Kada sam se vratio, pozvao sam ih da se još jedno zahvalim, što je njih iznenadilo jer nisu očekivali da će me ikada više čuti«, priča Blago.

zio, ovisilo je od terena. Ako je brdovito, normalno da se manje prijeđe. U prosjeku sam dnevno prelazio od 200 do 250 kilometara. Događalo se, ako je teži put, da prijeđem samo stotinjak kilometara. Mogao sam ja izvući i brzinu od 40 do 50 kilometara na sat, ali prosjek je bio oko 30 kilometara. Motor ide na mješavinu, što znači da sam uza se uvijek imao kanticu sa uljem, a

kako je rezervoar malen, u njega stane oko četiri litra goriva, svaki dan sam morao tražiti crpku i puniti rezervoar da na putu ne bih ostao bez goriva. U prosjeku potrošnja je od 2,5 do 3 litre na stotinu kilometara», kaže Blago.

Najavljuje Blago novo putešestvije za godinu dana. Kaže: izdržat će i on i motocikl. A sve što je do sada prošao na ovim putovanjima Blago je zabilježio, a svako mjesto kroz koje je prošao fotografirao. »Ima ljudi svakakvih, pa i onih koji ne vjeruju da sam sva

pobrojana mjesta obišao ovim motociklom. Onda im ja pokažem fotografije mog Tomosa pored table na ulasku u Split, Makarsku, u Međugorju i druga mjesta koroz koja sam prošao«, kaže Blago.

Priče s putovanja rado prepričava. Zanimljive su i rado slušane, ali se još nitko nije odvažio Blagi praviti društvo na ovom putovanju ili se sam upustiti u ovakvu avanturu.

Z. Vasiljević

AKCIJA NA UREĐENJU ŠOKAČKOG DOMA

Završna faza

Više puta najavljivano i odgađano, službeno otvorenje Šokačkog doma u Sonti sada je već posve izvjesno. Na račun vlasnika, Kulturno-prosvjetne zajednice Hrvata Šokadije iz matične države su prispijela

vima i opremanju novoga prostora. Predsjednik Šokadije **Zvonko Tadijan** nada se da ovoga puta neće biti iznenađenja koja bi prouzročila novu odgodu službenog otvaranja objekta: »Nadam se da smo definitivno ušli u

sredstva prijeko potrebna za finalne radove. Ova financijska injekcija omogućit će zaokruženje prve faze, koja će obuhvatiti dvije etno prostorije, višenamjensku malu dvoranu, priručnu kuhinju, prostoriju za arhivu, sanitarni čvor i prednji dvor. Podsjetimo, početnim dotacijama MVP Republike Hrvatske od 5.000 i 3.000 eura prije desetak godina kupljena je stara kuća i urađeni su najneophodniji radovi, kako bi se spriječilo djelomično zarušavanje. Kroz sve ove godine članovi Šokadije, ali i mnogi Sončani koji to nisu, svaki put kad bi se našlo nešto sredstava namijenjenih uređenju objekta, dragovoljnim radom su uradili veliki dio posla.

Radna akcija organizirana je i u utorak, 5. listopada. Izbetoniran je pod u prostoriji u kojoj će biti smještene kuhinja i prostor za arhivu. Narednih dana pristupit će se unutarnjim rado-

završnu fazu radova i da će prostor biti otvoren prije Šokačke večeri. Kuća će živjeti onoliko koliko mi živimo i radimo u njoj, a u ovom trenutku to je nedovoljno. Iako se ulaže dosta truda i rada, još uvijek smo daleko od razine koju bismo željeli postići. Nadam se da ćemo našim gostima ovogodišnje Šokačke večeri predstaviti Šokački dom u punom sjaju. Na ruku nam ide i ponovno aktiviranje Klastera turizma općine Apatin, čiji smo član od osnivanja. Poželjno bi bilo da ova kuća bude i jedna od destinacija za obilazak prigodom posjeta organiziranih turističkih grupa općini Apatin. Zbog toga moramo u svakom trenutku biti spremni. Na taj način ćemo, vjerujem, uspjati namaknuti sredstva neophodna za tekuće održavanje Šokačkog doma.«

Ivan Andrašić

TJEDAN U BAČKOJ

Na ti s malim »t«

Odrasla sam u salašarskoj obitelji bunjevačkih Hrvata, a u takvim obiteljima uvijek se znao red i znalo se tko je stariji, a tko mlađi. Tako se podrazumijevalo, zapravo spadalo je u obiteljski odgoj, da se svim starijim, bez obzira bili oni najbliži srodnici ili stranci obraća s »Vi«. »Vi« kao znak poštovanja nećijih godina, »Vi« kao distanca prema nepoznatim ljudima. To naučeno u djetinjstvu ostalo mi je i do danas. Do smrti oca obraćala sam mu se s »Vi«, svojim tetama i drugim rođacima obraćam se i danas s »Vi«; s »Vi« se obraćam i ljudima koje prvi puta susrećem, bez obzira na njihove godine, s »Vi« se obraćam i onima (većini) s kojim poslovno surađujem. I nije ovo (i ne treba biti) priča o meni, već o tome kako se to »Vi« nekakao izgubilo iz naše svakodnevice, potislo ga ono »ti« i to još s malim »t«. To »ti« s malim »t« toliko se odomaćilo u svakidašnjem govoru, kao da smo svi u najmanju ruku, da citiram narodnu izreku, ovce zajedno čuvali.

Iskreno da kažem para mi uši kada mi kasirka u trgovini na dobar dan odgovori zdravo i umjesto učtivog izvolite, kaže izvoli. Para mi uši ne samo zato što je duplo mlađa od mene, već i zato što nismo mi prijateljice koje ispijamo kave zajedno i tračare, već kupac i trgovac. Iskreno da kažem para mi uši i kada moja kći, bez pardona moju tetu od 82 godine oslovaljava s »ti«, sve čudeći se što ja mojoj teti uz koju sam odrastala obraćam s »Vi«. Iskreno da kažem para mi uši kada na moje zdravo klinici ispred zgrade odgovore istim takvim zdravo. Para mi uši to »ti« (s malim »t«) u još nebrojeno slučajeva, ali toliko se odomaćilo, da to »Vi« sada nekako zvuči i neprirodno, kao da mu nije mjesto u ovom današnjem vremenu, kao da je ostalo zagubljeno iz nekih prijašnjih godina. Ali što me briga. Ja se držim tog »Vi« uvijek kada procijenim da mu je baš tu mjesto. Držim se tog »Vi« kada želim da to bude neka vrsta distance između mene i onoga s kime razgovaram, držim se tog »Vi« kada poštujem nečije godine, držim se tog »Vi« kada onoga s kim razgovaram ne poznajem dovoljno, držim se tog »Vi« kod službenih razgovora. Mislim da je to odraz odgoja i one osnovne kulture. A koliko nam toga fali može ilustrirati Kodeks poslovnog ponašanja i poslovne etike uposlenih u gradskoj upravi Grada Sombora. Osim što se preporuča kodeks odijevanja, podsjeća se da se uposlenici između sebe ne pozdravljaju sa »zdravo« i »ćao«, već s »dobar dan« i međusobno se obraćaju s »Vi«. Možda će ovo nekome zvučati pretjerano, ali ja bih rekla da ipak nije.

Z. V.

SELA U IZUMIRANJU

U potrazi za boljim životom

Prije nekoliko mjeseci otišli su mi i kćer i njena djeca. Snaha i sin su najprije otišli u Izrael, zatim u Italiju gdje su radili sezonske poslove nakon čega su se ipak odlučili nastaniti u Slovačkoj. Tamo su kupili stan, rade, školuju djecu. Mi se ovdje dosta patimo, ostarjeli smo ali što da radimo, nemamo gdje, kaže Marka Čuha

L oši uvjeti života izvan urbanih sredina, najveći su uzrok velikih seoba stanovnika sela u gradove. Procjenjuje se da se svake godine u Srbiji u gradovima naseli i do 250.000 ljudi. Prenaseljenost i sve prisutnija ekonomska kriza, stvaraju međutim i kontraefekt pa se do 10.000 građana Srbije godišnje doseli u sela. Ova vrsta migracija međutim ne popravljaju demografsku sliku, jer je većina gradskih iseljenika na zalasku

MASOVNA ISELJAVANJA

Ljuba se nalazi na magistralnom putu koji povezuje Bačku Palanku sa Srijemskom Mitrovicom i Bijeljinom. Na zapadnom dijelu sela je granični prijelaz s Hrvatskom. Stanovništvo se uglavnom bavi zemljoradnjom i stočarstvom, zaposlenih je malo, a nekima od mještana su jedini vid zarade nadničarski poslovi tijekom sezone:

me ljeta kada djeca ne idu u školu, pa mnogi ukoliko nemaju osobni prijevoz ne mogu otići ni kod liječnika u Šid. U selu imamo ambulantu koja radi samo jednom tjedno kada nam dođe liječnik iz Erdevika», kaže predsjednik Mjesne zajednice **Danijel Mitrov** te dodaje:

»Okolo 20 mladih obitelji otišlo je živjeti Slovačku. Neki su otišli u Njemačku, Kanadu... Sela jednostavno izumiru. Osnovnu školu u selu djeca

mladih što su otišli u inozemstvo, jer ovdje ne vidim neku bolju budućnost za njih. U selu su ostali uglavnom stari koji niti mogu, niti imaju kamo otići. Sjede doma, bave se poljoprivredom ili stočarstvom i čekaju svoju djecu da ih posjete.«

BOLJI UVJETI PRIJE RATA

Prema popisu stanovništva iz 2011. godine u Ljubi je živjelo 446 stanovnika. Danas je taj broj znatno manji. Većinsko stanovništvo čine Slovaci oko 53 posto, Hrvati 23 i Srbi 17 posto. Prosjek godina ljudi u selu je 55, a ima ih dosta koji se nisu odlučili na brak, tako da nemaju ni svoje potomstvo. Kako navode mještani, suživot je dobar, svi se lijepo slažu, družu i poštuju a u Domu kulture često se održavaju kulturne manifestacije koje organiziraju slovačko i hrvatsko kulturno društvo koja aktivno djeluju u selu. Ali, kako kažu, sve bi bilo puno lakše kada bi imali samo malo bolje uvjete za život: »Samodoprinos u selu ukinut je u prosincu prošle godine i poslije toga nije izglasan. Mnogo bolje stanje je bilo prije rata, kada je privreda cvjetala, zadruge radile, financijski su bolje stajale i bio je siguran otkup. Sada su se zadruge ugasile, a zemljište je pripalo državi. U selo se dugo ništa nije investiralo, a ono što bi nam svakako značilo to je konačna izgradnja vodovoda. Međutim, to je projekt vrijedan 40 mili-

Centar sela Ljuba

životne snage. U pojedinim mjestima u Srijemu mladih bračnih parova gotovo da više i nema, jer je mnogo mladih otišlo u inozemstvo, »trbuhom za kruhom«. Takvo stanje je i u fruškogorskom selu Ljuba, mjestu šidske općine ali i u ostalim mjestima.

»Dosta mladih ljudi se iselilo iz Ljube. Iseljavanja su počela prije pet godina i uglavnom mladi odlaze iz financijskih razloga i nepovoljnih uvjeta za život. Nemamo vodovod u selu, odgovarajući prijevoz, autobusi ne idu kroz Ljubu za vrije-

pohađaju do četvrtog razreda, a od petog do osmog moraju putovati u Erdevik. Školu trenutno pohađa 13 učenika, od toga je pet prvašića. Pretprošle godine bio je samo jedan prvašić, prošle dva, a ove godine pet. Osobno podržavam odluku

Negativan prirodni prirast i odlazak mladih iz sela u grad, postao je svakodnevica cijele Srbije. Svake godine Srbija izgubi po jednu varošicu od 30.000 stanovnika, jer umre oko 100.000, a rodi se oko 70.000. Statistika kaže da će nas ukoliko se nastavi ovim tempom, za pedeset godina biti milijun i pol manje. Prosjek starosti građana je 41,2 godine, što nas svrstava među najstarije narode u Europi, ali i u svijetu.

juna dinara i općina ne može sama pokriti troškove. Iskreno se nadam da ćemo ga do iduće godine uspjeti konačno izgraditi, kako bismo i mi ovdje imali normalne uvjete za život«, kaže Mitrov.

TRBUHOM ZA KRUHOM

Da je situacija u selu teška i da ljudi masovno odlaze, posvjedočila nam je i **Marka Čuha**, čiji su najbliži ukućani otišli raditi u Slovačku. U kući koja je nekada bila puna danas su ostali samo ona i djed:

U Staroj Binguli, selu u kome rode rijetko sleću na ulici je moguće sresti samo starije mještane. U ovoj godini u Staroj Binguli sklopljen je samo jedan brak, a djece gotovo da i nema. U područnom odjeljenju Osnovne škole *Sveti Sava* samo petero đaka pohađa osnovnu školu. Što se infrastrukture tiče, Dom kulture je u takvom stanju da se može srušiti svakog trena, ambulanta i pošta u selu ne postoje, a selo nema ni vodovod niti kanalizaciju. Jedini ponos sela je rimokatolička crkva izgrađena 2010. godine, kao i multifunkcionalna dvorana.

»Sin, snaha i troje unučadi otišli su raditi u Slovačku, jer im je ovdje život bio težak. Probali su ostati ovdje. Otvorili su poljoprivrednu ljekarnu u selu, međutim nije uspjela opstati. Zbog slabog prometa su je morali zatvoriti. Tada su se razočarali i riješili otići. Prije nekoliko mjeseci otišli su mi i kćer i njena djeca. Snaha i sin su najprije otišli u Izrael, zatim u Italiju gdje su radili sezonske poslove nakon čega su se ipak odlučili nastaniti u Slovačkoj. Tamo su kupili stan, rade, školuju djecu. Mi se ovdje dosta patimo, ostarjeli smo ali što da radimo, nemamo gdje.

BEZ DJECE ZA SPORTSKE AKTIVNOSTI

U selu postoji nogometni klub *Jedinstvo* čiji se članovi nadmeću u općinskoj ligi. Za višu ligu nemaju uvjeta, a nemaju ni djece koja bi igrala za tim:

»Na prethodnom prvenstvu smo bili prvi, ali nismo imali novca da idemo u viši rang. Problem je što nemamo dovoljno djece i onda nam veći dio igrača dolazi sa strane. Mlađi bračni parovi u potrazi za poslom odlaze sa svojom djecom odavde jer

ovdje nema perspektive. Bojim se da uskoro ni ovaj nogometni klub, neće više moći raditi«, navodi predsjednik nogometnog kluba **Samko Čuha**.

Najčešći razlozi zbog kojih su ovo selo kao i mnoga druga mjesta u Srijemu gotovo desetkovana su teški uvjeti za život, udaljenost od gradova, loža mreža cesta i gotovo nikakve šanse za zaradu osim obrade zemlje. Mještani Ljube, oni malobrojni koji su ostali, sa sjetom se prisjećaju vremena kada su nekada škole bile pune đaka, kada se živjelo bolje iako se puno više radilo i kada su ljudi bili bezbrižniji i veseliji.

S. Darabašić

TJEDAN U SRIJEMU

Sigurnost građana zadovoljavajuća

Sigurnost stanovnika Srijema često je posljednjih mjeseci bila tema raznih sastanaka i skupova, kako predstavnika lokalne vlasti, tako i medija. O njoj se posebno govori od početka migrantske krize, kada su i zabilježeni slučajevi remećenja javnog reda i mira, učestalih krađa i fizičkih obračuna. O tome smo pisali i u našem tjedniku. Ova tema bila je jedna o kojoj su raspravljali i vijećnici lokalnog parlamenta Općine Šid na posljednjem zasjedanju. U ime građana nekoliko pitanja lokalnoj vlasti postavila je vijećnica SDS-a **Nataša Cvjetković**, a koja su se odnosila upravo na te probleme. U svom obraćanju najprije je upitala kakav je odgovor na peticiju građana (prikupljenih preko 1.300 potpisa), kojom su oni tražili izmještanje prihvatnih centara iz šidske općine. Također su se neka od pitanja odnosila i na to tko će i kako nadoknaditi materijalnu štetu onim licima kod kojih je bilo krađa od strane migranata? Što se tiče same sigurnosti građana, upitala je je li moguće prisustvo većeg broja uniformiranih policajaca gdje je velika frekventnost migranata, kao i njihovog prisustva u blizini vrtića, osnovnih i srednjih škola? Na sva pitanja zatražila je pismeni odgovor kako bi o tome mogla informirati građane koji su, kako je istaknula, uplašeni za svoju i sigurnost svoje djece. Od lokalne vlasti obećan je pismeni odgovor, a jedini odgovor koji je tom prilikom dan usmeno odnosio se na nadoknadu materijalne štete onim osobama kod kojih su zabilježeni slučajevi krađa tako da se oni građani koji su imali eventualnu štetu od migranata za zapisnikom policije mogu obratiti formiranoj komisiji u Općini Šid, koja će njihove zahtjeve proslijediti drugim instancama nadležnim za nadoknadu štete. Što se tiče sigurnosti građana Srijema ocjena Policijske uprave u Srijemskoj Mitrovici je da je stanje zadovoljavajuće. Kako je rečeno na konferenciji za novinare, broj krivičnih djela s nepoznatim izvršiteljem manji je za skoro 30 posto u odnosu na isto razdoblje prošle godine. Pripadnici policije i opće nadležnosti su od rujna 2015. godine pa sve do sada angažirani u pratnji migranata i osiguranju prihvatnih centara, a poslovi pogranične policije su se, prema njihovim riječima, prema iregularnim migrantima višestruko povećali u smislu utvrđivanja identiteta i poduzimanju potrebnih zakonskih mjera. Ipak, više opreznosti građana nije naodmet, ali isto tako i smirivanje tenzija koje su, čini se, u posljednje vrijeme izmakle kontroli.

S. D.

RADIONICA POVEZIVANJA SVILENIH MARAMA U HKC BUNJEVAČKO KOLO

Važan segment bunjevačkog odijevanja

U Hrvatskom kulturnom centru *Bunjevačko kolo* u subotu, 1. listopada, održana je radionica povezivanja svilenih marama. Umijeće povezivanja marama demonstrirale su žene kojima je u mladosti to bila svakodnevna rutina te su sada svoje znanje strpljivo prenosile okupljenom društvu. U prošlosti su Bunjevkama marama bile puno više od jednostavnih pokrivala za glavu. Prije svega marama su bile simbol identiteta jer se po specifičnom stilu povezivanja marama – marama na dva kraja, znalo da je žena Bunjevka. Nosile su ih s ponosom i kako je jedna od nazočnih žena rekla, ono što je za Beč bio šešir, to je za nas bila marama. Za generacije koje danas nazivamo »treća dob« marama je bila dio svakodnevice, međutim danas, iako je marama sastavni dio bunjevačke narodne nošnje, rijetko tko je zna pravilno vezati. Upravo radi toga, u HKC *Bunjevačko kolo* odlučili su organizirati radionicu povezivanja svilenih marama i zainteresirati mlade za učenje ove tradicije.

PRVA U NIZU

Ružica Šimić je ispred HKC *Bunjevačko kolo* navela kako je do

ideje organiziranja ove radionice došlo spontano te da se u budućnosti planiraju i druge radionice kada je riječ o prenošenju znanja

iz tradicijske baštine.

»Ovo je posljednji moment da se od žena koje to znaju nauči. Povezivanje svilenih marama

*Što je za Beč bio šešir, za nas je bila marama * Za jedno povezivanje svilenih marama treba sigurno pola sata*

je jedan vrlo važan segment u bunjevačkom odijevanju, jer potpuno obučen ne možeš biti bez marama. Pogrešno je mišljenje da maramu povezuju samo starije žene. Marama nije znak starosti, već se treba shvatiti kao modni detalj. Nekada žene, bilo one mlade ili stare, nisu izlazile iz kuće bez marama. Razlika je bila jedino u vrsti odjeće, odnosno je li se oblačilo svečano *ruvo* ili ono za svaki dan. Ako je išlo *cilo ruvo*, onda se vezivala marama na dva kraja, a ako se oblačio *sefir* ili *piket*, onda se marama drugači-

je povezivala ili se stavljala kapića. Smatrali smo da dok još ima žena koje znaju pravilno povezati maramu, to od njih trebamo naučiti. Pravilno vezivanje marama zahtijeva praksu, a za jedno vezivanje treba sigurno pola sata. Imamo ideju u *Bunjevačkom kolu* odraditi i druge radionice koje se tiču oblačenja, ne samo svečanih ruva, nego i drugih. Bilo bi dobro to zabilježiti za buduće generacije. Oni koji dobro znaju kako se treba obući *ruvo* primjećuju da to više nije onako kako bi uistinu trebalo izgledati. Naročito bi to

bilo korisno za one koji su aktivni u udrugama u okolici Subotice, a voditelji udruga bi pogotovo trebali voditi računa na koji način svoje znanje prenose na mlađe generacije. Ovo je važno jer se ni roditelji današnjih mlađih generacija nisu na takav način oblačili te postoji opasnost da se to umijeće zaboravi.

Časnu sestru **Eleonoru Merковиć** svi znamo kao osobu koja je posvećena bunjevačkim narodnim nošnjama i njegovanju tradicijske kulture. Ona smatra kako je tradicija vezivanja mara-

me kod Bunjevaca povezana s običajem pokrivanja glave koji potiče iz starih vremena.

»Djeca su najprije nosila kapiće, a kasnije su cure i žene vezivale marama. Za Bunjevkе je marama bila ukras. Stil vezivanja svilene marama se mijenjao, tako su ranije žene vezivale marama na način da su im krajevi bili duži, a kasnije su krajevi marama bili kraći, ali je čvor ispod brade bio veći. Mlade cure su išle gologlave jedino za godove – velike praznike, kada su im češljarije pravile frizure i kada su u kosu stavljale perlice«, priča Merковиć.

PRAVILNO POVEZIVANJE MARAME

U svojstvu demonstratora ovog umijeća bile su: **Kata Sudarević, Ilka Vukov, Anica Vukov, Đula Tonković, Liza Kujundžić, Gabriјela Sudarević** i **Vita Nimčević**, koja je istaknula nekoliko važnih pravila kod povezivanja marama:

»Kod povezivanja marama je važno kada se *metne* forma da zadnji kraj bude na sredini kako bi marama pravilno stajala kada se poveže. Nadalje, formiraju se po tri mrske s obje strane, kako bi se marama utrošila da bi bilo ugledno. Ako se stave samo dvije, marama padne. Natrag se može staviti papir koji drži maramu da ona lijepo stoji. Kada se veže marama, kako bi krajevi stajali ravno, unutra se uglavi malo papira. To je marama na dva kraja. To smo mi nosili kada smo bili mladi.«

Aleksandra Prčić

Folklorci *Bunjevačkog kola* u Čepinu

SUBOTICA – Folklorci HKC-a *Bunjevačko kolo* iz Subotice, njihov prvi ansambl, gostovali su u subotu u Čepinu, u sklopu 16. *Čepinskih suncokreta*, manifestacije koju priređuju Općina Čepin, mjesni KUD I. K. Adamović te brojne civilne udruge s područja te Općine. Subotičani su se već tradicionalno predstavili bunjevačkim plesovima.

Prema riječima voditelja Folkornog odjela **Andrije Bašića Palkovića**, folklorci *Bunjevačkog kola* sutra (subota, 8. listopada) nastupaju u Vukovaru, a 15. listopada očekuje ih gostovanje u Velimirovcu kod Našica.

CroArt na Likovnim susretima Vugrovec 2016.

SUBOTICA – Troje članova HLU *CroArt* (**Nela Horvat**, **Nora Evetović** i **Josip Kler**) sudjelovalo je na umjetničkoj koloniji *Likovni susreti Vugrovec 2016.* koja je održana je od 25. do 30. rujna u tom prigorskom mjestu kraj Zagreba. Organizator kolonije je KUD *Dragutin Domjanić* iz Vugrovcu, a suorganizatori Župni ured Vugrovec i Hrvatska udruga likovnih umjetnika i likovnih kritičara.

Na koloniji je sudjelovalo 15 umjetnika iz Slovenije, Hrvatske i Srbije. »Nastavak je to naše suradnje s Hrvatskom udrugom likovnih umjetnika i likovnih kritičara, čiji su članovi sudjelovali na petom i šestom sazivu Umjetničke kolonije Stipan Šabić u Subotici. Naše udruge rade na istom cilju da kroz likovnu umjetnost čuvaju ali i razvijaju kulturnu baštinu«, kaže za HR predsjednik *CroArt*-a **Josip Horvat**.

Most na kraju svijeta u Portugalu

ZAGREB – Dugometražni igrani film *Most na kraju svijeta* redatelja **Branka Ištvančića** prikazan je u selekciji 3. izdanja međunarodnog festivala Olhares do Mediterrâneo (Cinema no feminino) koji je održan od 29. rujna do 2. listopada u Lisabonu u Portugalu. Film je prikazan 1. listopada u kategoriji filmova vezanih uz pitanja izbjeglica i prisilnih migracija, a predstavljala ga je glumica **Jelena Jokić** iz Beograda.

Most na kraju svijeta snimljen je 2014. u koprodukciji Hrvatske, Srbije, Bosne i Hercegovine, Francuske i HRT-a.

Predstavljanje knjige Povratak iskonu s. Blaženke Rudić

SUBOTICA – Predstavljanje knjige poezije *Povratak iskonu s. Blaženke Rudić* bit će održano sutra (subota, 8. listopada) u Subotici, u prostorijama Pastoralnog centra Augustinianum (Trg sv. Terezije 2), s početkom u 19 sati. Tijekom večeri govorit će s. **Katarina Maglica**, časna majka sestara dominikanki te vlč. **Lazar Novaković** i **Katarina Čeliković**. Na koncu će o svojim pjesmama govoriti i sama autorica, s. Blaženka Rudić, rodom s Bikova kraj Subotice, a sada djeluje u samostanu na Korčuli.

Dani Balinta Vujkova u Subotici

SUBOTICA – Manifestacija *Dani Balinta Vujkova* održavaju se po petnaesti puta, od 6. do 8. listopada u Subotici, nudeći bogat i

raznovrstan program. U sklopu *Dana*, jučer je priređen program za djecu pod nazivom *Narodna književnost u školi*, a navečer je održan *Književni salon* na temu *Suvremena hrvatska duhovna lirika u Vojvodini*.

Danas (petak 7. listopada) u čitaonici Gradske knjižnice, od 10 sati, održava se savjetovanje na temu *Književnost za djecu na manjinskim jezicima u Vojvodini* uz sudjelovanje predstavnika nacionalnih manjina. U pratećem programu bit će priređena izložba knjiga za djecu na manjinskim jezicima i izložba knjiške produkcije Hrvata u Vojvodini 2015./2016. U 14 sati je polaganje vijenca na bistu **Balinta Vujkova** u parku iza Gradske kuće.

Večeras, od 19 sati, publiku očekuje Multimedijalna večer u Velikoj vijećnici Gradske kuće. Tada će biti dodijeljene tri nagrade: Nagrada za životno djelo na području književnosti (ovogodišnja dobitnica je književnica **Ljubica Kolarić-Dumić**); Nagrada *Emerik Pavić* za najbolju knjigu u 2015. godini te trijenalna nagrada *Tomo Vereš* za najbolju knjigu u području znanosti i publicistike u razdoblju od 2012. do 2015. U programu sudjeluje Pjevački zbor *Odjek Zajednice Hrvata Ilija Okrugić* iz Zemuna.

Sutradan (subota, 8. listopada) u Art kinu *Lifka* bit će prikazan film *Vlak u snijegu* snimljen prema istoimenom romanu za djecu **Mate Lovraka**. Početak je u 10 sati, a ulaz na projekciju je slobodan.

Večer hrvatskog filma u Vojvodini

SUBOTICA – *Večer hrvatskog filma*, kao dio velike svehrvatske manifestacije *Noć hrvatskog filma i novih medija*, bit će održana od 6. do 9. listopada u više mjesta – Subotici, Monoštoru i Sonti. Program je raznovrstan, a poseban naglasak je na animaciji djece školskog uzrasta.

Hit film za djecu *Šegrt Hlapić* redatelja **Silvija Petranovića** prikazan je jučer u Monoštoru (četvrtak, 6. listopada), a danas (petak, 7. listopada) prikazuje se u Sonti, u Domu kulture s početkom u 12 sati.

Program *Večeri* u Subotici održat će se 8. i 9. listopada u Art kinu *Lifka*. U subotu, 8. listopada, u 10 sati na programu je dugometražni igrani film za djecu *Vlak u snijegu* (redatelj **Mate Relja**). Sutradan, u nedjelju, 9. listopada, program počinje u 18 sati, a bit će prikazano četiri filmska ostvarenja: *Slamarke divojke*, kratki dokumentarni film **Ive Škrabala**, *Poezija i revolucija*, dugometražni dokumentarni film redatelja **Branka Ivande**, *Ničija zemlja*, kratki igrani film redatelja **Branka Ištvančića** i *Ciguli Miguli*, dugometražni igrani film redatelja **Branka Marjanovića**. Ulaz na projekcije je slobodan.

Organizatori programa su Umjetnička organizacija *Noć hrvatskog filma i novih medija* iz Zagreba i Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata, u suradnji s Hrvatskim nacionalnim vijećem i Art kinom *Lifka*. Program je sufinanciran sredstvima Ministarstva kulture Republike Hrvatske.

U susret Zavitnom danu

MONOŠTOR – KUDH *Bodrog* iz Monoštora organizira sutra (subota 8. listopada) manifestaciju *U susret Zavitnom danu*. U programu će sudjelovati Muška pjevačka skupina *Baje* iz Ivanovca, KUD *Ivan Filipović* iz Velike Kopanice i domaći KUDH *Bodrog*. Početak je u 18 sati u Domu kulture.

Z. V.

MANIFESTACIJA U NOVOM SADU

Preprekova jesen 2016.

Hrvatsko kulturno-umjetničko-prosvjetno društvo *Stanislav Prepek* iz Novog Sada organizira novu kulturnu manifestaciju pod nazivom *Preprekova jesen* koja će biti održana po prvi puta u ponedjeljak, 10. listopada, u Kulturnom centru Novog Sada (Katolička porta 5) u 19 sati. Na ovoj će manifestaciji, uz bogat program, biti predstavljena zbirka kratkih priča *Preprekova jesen 2016*. Naime, novosadska udruga je prošle godine raspisala Javni natječaj za neobjavljenu kratku priču na standardnom hrvatskom jeziku. Odabir priča za Zbirku i rangiranje triju najboljih uradio je Stručni žiri. Zbirku *Preprekova jesen 2016* čine kratke priče članica i članova Književnoga kluba *Stanislav Prepek* te drugih autorica i autora iz Vojvodine i Hrvatske.

»Očekujemo da manifestacija *Preprekova jesen*, s promocijom zbirke kratkih priča, postane tradicionalna na razini AP Vojvodine, kao što je to već postalo *Prepekovo proljeće*, i već sada pozivamo zainteresirane pripovjedače da napišu svoje najbolje kratke priče na standardnom hrvatskom jeziku i dostave ih nam do 1. travnja 2017. godine, a za zbirku kratkih priča *Preprekova jesen 2017*«, navodi voditelj Književnog kluba *Stanislav Prepek* **Branimir Miroslav Cakić**.

Program *Prepekove jeseni* u KCNS-u vodit će novosadska glumica **Željka Jelić**, o knjizi će govoriti nositeljica projekta dr. **Dragana V. Todoreskov** i recenzent **Pavel Domonji**, a autori triju provoplasiranih priča će svoje radove pročitati pred auditorijem, i to priču *Znaci*, **Denis Perićić**, književnik iz Varaždina; priču *Nogometaši*, **Siniša Božulić**, književnik iz Novog Sada te priču *Zagazio je mrava*, **Zdravko Odorčić**, književnik iz Zagreba. Nastupit će i ženska pjevačka skupina HKPD-a *Stanislav Prepek* sa splotom pjesama iz raznih krajeva Hrvatske, a kruna programa bit će nastup hrvatske operne dive **Antonije Mirat**, akademske glazbenice, profesorice solo pjevanja i solistice iz Trogira, koja danas nastupa na najeminentnijim pozornicama svijeta i čuvena je po ulozi Kraljice noći u Mozartovoj *Čarobnoj fruli*. Ulaz je slobodan.

Manifestacijom *Preprekova jesen* obilježava se i obljetnica osnutka Društva, ove godine jedanaesta.

D. B. P.

Riječki HNK na Bitefu

Jubilarni, 50. Bitef završen je 2. listopada predstavom riječkog HNK Ivana pl. Zajca *Nad grobom glupe Europe* u režiji **Sebastijana Horvata**. Predstava je inspirirana novelom *Hrvatska rapsodija* **Miroslava Krlež**e. Dok je Krležin tekst smješten u pretrpani vagon trećeg razreda mađarske državne željeznice u vrijeme Prvog svjetskog rata, predstava *Nad grobom glupe Europe* govori o drugom, ali također izazovnom putovanju – putovanju Hrvatske u Europsku uniju, u kojoj je čekaju, između ostalog, i surovi uvjeti neoliberalnog tržišta rada, ali i rijeke nesrećenih izbjeglica iz Azije i Afrike.

Predstava *Nad grobom glupe Europe* izvedena je u konkurenciji s još 11 produkcija iz Srbije, regije, Europe, ali i Kine i Libanona.

Papir smiruje!

U vremenu ubrzanog življenja, praćenog manjkom pozornosti, posebice kod mladih koji su okupirani mobitelima i društvenim mrežama, postavlja se pitanje – tko još ima živaca za čitanje knjiga? Recimo nekog romana od 500 stranica ili nekog naslova iz područja znanosti? Neke statistike kažu da skoro polovica građana Srbije ne pročita nijednu knjigu godišnje. Učenici to još uvijek moraju činiti, imajući u vidu lektiru (ukoliko se ne dosjete prepričanih djela i njihove analize na internetu).

A čitanje je, tvrde znanstvenici, korisno i zdravo. Ono pomaže produljiti raspon pažnje kod djece i poboljšava njihovu sposobnost da misle jasno. Dok čitamo, naš mozak simulira stvarna iskustva, baš kao da smo ih doživjeli, a isto se ne događa kada gledamo TV ili igramo računalne igre. Nadalje, čitanje nas obogaćuje povećavajući naše razumijevanje drugih kultura i pomaže naučiti suosjećati. Na koncu, čitanje ublažava osjećaj usamljenosti, pomaže da se smirimo, riješimo stresa i zaboravimo vlastite probleme na neko vrijeme. Ili kako bi jedan moj prijatelj jednostavno kazao, papir smiruje!

Kad smo već kod čitanja, jučer su počeli *Dani Balinta Vujkova*, najveća književna manifestacija vojvođanskih Hrvata. Iako ove godine još nije bilo posebnog pokrajinskog natječaja za nakladu knjiga i časopisa na jezicima manjina, svjetlost dana, nedavno ili ovih dana, ugledalo je više knjiga u nakladi vojvođanskih Hrvata: *Šta na srcu to na jeziku* **Balinta Vujkova**, *Svi na noge, svi u trk* **Ivana Balenovića** i **Marinka Lebovića**, zbirka *Preprekova jesen 2016*. te *Povratak iskonu* s. **Blaženke Rudić** i *Moj kutak sriće* **Tonke Šimić**.

Ne ulazeći u problematiku ukusa, možemo konstatirati da sadržaja za čitanje ima, čak i u mnogo užim manjinskim okvirima. Ostalo je na vama, na tome koliko ste voljni te (ništa manje bitno) imate li vremena (i novca) za ovu aktivnost. Književnost nam nudi mogućnost otkrivanja novih svjetova, i vanjskih i unutarnjih. Slično, ali na drukčiji način, djeluju i publicistika i znanstvena literatura. A količina kumuliranog znanja u zadnjih dvadesetak godina veća je nego u prethodnih dvjestotinjak godina. Ako ništa drugo, ne dozvolite da vas ta znanja mimoiđu.

D. B. P.

HKPD JELAČIĆ U ZAGORSKOM GRADIĆU KLANJEC

Početak kulturne suradnje

Petrovaradinci sudjelovali u programu Europa za građane; Čvrsta EU – solidarna EU koji je realiziran tijekom trajanja kulturno-turističke manifestacije Zahvala jeseni u Klanjcu

Podatak da u je u gradiću Klanjec koji je smješten u zapadnom dijelu Hrvatskoga zagorja, na svega četrdesetak kilometara sjeverozapadno od Zagreba, živio i počiva pisac stihova *Lijepa naša domovino*, **Antun Mihanović**, za mnoge će Hrvate biti jednako iznenađujući poput činjenice da je u Novom Sadu sahranjen njezin skladatelj, **Josip Runjanin**. Upravo ta poveznica bila je dovoljan razlog da Kulturni centar grada Klanjca prošle godine kontaktira HKPD *Jelačić* iz Petrovaradina kao promicatelja Runjaninova lika i djela te mu predloži partnersko sudjelovanje u europskom projektu posvećenom himnama Europe.

Unatoč postojanju jedinstvenog spomenika obeliska hrvatskoj državnoj himni u kanjonu rijeke Sutle, u parku izletišta Zelenjaka nadomak Klanjca te razrađenoj ideji izgradnje Muzeja posvećenog himnama Europe, navedeni projekt, tada nije prošao natječaj u programu EU za građane pa je suradnja udruge petrovaradinskih Hrvata s Gradom i Kulturnim centrom

Klanjec ostvarena ove godine, i to proteklog vikenda. Riječ je o programu *Europa za građane; Čvrsta EU – solidarna EU* koji je realiziran tijekom trajanja kulturno-turističke manifestacije *Zahvala jeseni u Klanjcu* od 30. rujna do 2. listopada.

NASTUPI UZ OVACIJE

Članovi mješovite klappe i tradicionalnog vokalno-instrumentalnog sastava društva *Jelačić* nastupili su u subotu, 1. listopada, na centralnom gradskom trgu u Klanjcu, doživjevši više nego očekivane pozitivne reakcije publike. Čak što više, po završetku predviđenog nastupa, članovi *Jelačića* bili su primorani izaći na bis i tako udovoljiti publici koja je pljeskanjem i vikanjem zahtijevala izvedbu još nekoliko skladbi. Jednako uspješan nastup klappe upriličen je istoga dana i u Gradskoj dvorani na 15. Županijskoj izložbi meda.

Iznimnom uspjehu predstavljanja HKPD-a *Jelačić* i dijela glazbenog naslijeđa hrvatske zajednice u Petrovaradinu pridonijeli su, također, i atraktivni repertoar dalmatinskih klapskih pjesama poput *Vilo moja*, *Cesarica*, *Ružo crvena* i dr.

Spomenik hrvatskoj himni

Tradicionalni vokalno-instrumentalni sastav udruge nastupio je izvodeći popijevke *Divan je kićeni Srijem*, *Što si tužan, stari druže*, *Kad čujem tambure* itd.

TRIBINA BEZ GRANICA

Sukladno već spomenutom nazivu EU programa, članovi klappe, VIS-a i Uprave Društva aktivno su sudjelovali i u tribini *Bez granica* na kojoj se razgovaralo o pogledima građana na migracijsku krizu u Europi te pitanjima solidarnosti na tu temu među članicama EU. Moderator tribine bila je ravnateljica Kulturnog centra Klanjec **Snježana Horvatin**, a izlagači: europarlamentarka **Biljana Borzan**, i predstavnici Gradskog društva *Crveni križ Klanjec*.

Prema riječima ravnateljice Kulturnog centra Snježane Horvatin, gradonačelnika Grada Klanjca **Zlatka Brleka** i župana Zagorsko-krapinske županije **Željka Kolara**, ovaj projekt samo je početak dugogodišnje kulturne suradnje u kojoj će HKPD *Jelačić* i ubuduće zauzimati zavidno mjesto.

Osim HKPD-a *Jelačić*, u programu su sudjelovale partnerske organizacije i građani iz Poljske, Slovačke, Slovenije, Hrvatske i Mađarske.

Članovi HKPD-a *Jelačić* su ovom prigodom posjetili i studio galerije **Antuna Augustinčića**, poznatog hrvatskog kipara koji je rodom iz Klanjca, Muzej krapinskih neandertalaca u Krapini i etno-selo *Kumrovec*.

P. P.

JOŠ JEDAN PROJEKT OVDAŠNJIH HRVATA DOBIO POTPORU ZAKLADE ADRIS

Uskoro filmska radionica *Kad se male ruke slože*

Realizacija projekta bi trebala početi krajem ove godine – u studenome ili prosincu, kada će biti raspisan poziv za upis prvih kandidata. Filmska će se radionica održavati u Tavankutu i trajat će do kraja tekuće školske godine

Projekt *Kad se male ruke slože* – filmska radionica za djecu i mlade u zajednici Hrvata iz Vojvodine dobio je sredstva na ovogodišnjem natječaju Zaklade Adris, najveće korporativne zaklade u ovom dijelu Europe. U pitanju je projekt Udruge za audiovizualno stvaralaštvo Artizana iz Zagreba u kojoj djeluje filmski redatelj podrijetlom iz Tavankuta **Branko Ištvančić**. Udruga je za spomenuti projekt dobila 50.000 kuna (6675 eura).

»Filmska radionica *Kad se male ruke slože* zamišljena je kao mala filmska škola u svrhu edukacije djece i mladih, učenika hrvatskih odjela u Vojvodini, a sadržavat će teorijska predavanja i praktičnu nastavu«, kaže za HR Branko Ištvančić. »Na taj način, želimo podignuti svijest i promišljanje o vrijednosti vlastite kulture i umjetnosti kroz filmsku radionicu na kojoj će se djeca osim učenja, aktivno družiti i razmjenjivati razmišljanja i stavove o filmskom mediju i razvijati svijest o vlastitom identitetu u vlastitoj sredini. Važan segment predavanja bit će estetsko i etičko promišljanje filmskog medija, kao i aktivizam u vlastitoj sredini, čime ćemo djecu i mlade posebno potaknuti na kritičko promišljanje svijeta oko sebe i angažirani odnos prema stvarnosti. Drugim riječima, kroz aktivističke dokumentarne i igrane filmove koje će djeca i mladi raditi na poseban način ćemo razvijati njihovu svijest o društvenim i socijalnim

problemima u vlastitoj sredini«, dodaje Ištvančić.

REALIZACIJA PROJEKTA

Realizacija projekta bi trebala početi krajem ove godine – u studenome ili prosincu, kada će biti raspisan poziv za upis prvih kandidata. Održavat će se u Tavankutu u prostorijama HKPD Matija Gubec i na Etnosalašu Balazević. Trajat će do ljeta iduće godine, odnosno do kraja tekuće školske godine. Plan je da polaznici radionice zajednički rade na jednom filmu, za što će im biti osigurana oprema. Osim Branka Ištvančića, gostujući predavači bit će poznati redatelji i glumci iz Hrvatske, jedan od predavača bit će i subotički redatelj **Zoltán Siflis**. Projekt je jednogodišnji s tendencijom da postane trajan, što će, kako napominje Ištvančić, ovisiti od potpore iz Hrvatske.

»Film kojeg djeca i mladi budu napravili prikazivat

ćemo na raznim manifestacijama vezanim za Hrvate u Vojvodini kao i na filmskim festivalima u Hrvatskoj, poput Revije hrvatskog filmskog stvaralaštva djece. Na taj način ćemo promovirati kulturu i identitet bunjevačkih Hrvata iz Vojvodine i ostaviti trajni trag u obliku filmskog zapisa kao dokumenta vremena i svojevrsnog umjetničkog djela djece i mladih. Sigurni smo da će poneki od mladih polaznika radionice svoja znanja i iskustva na pravi način primijeniti u lokalnoj sredini bunjevačkih Hrvata, a time i dalje prenositi i očuvati kulturu vlastite zajednice, koju se pokušava asimilirati«, kaže Ištvančić dodajući

kako radionica nije namijenjena samo educiranju učenika već i nastavnika koji u sklopu svoje nastave žele održavati predavanja iz medijske kulture na kojoj će se učiti o povijesti hrvatskog filma.

POTPORA HRVATIMA U SRBIJI

Na ovogodišnjem natječaju Zaklade Adris izabranim natjecateljima dodijeljena su sredstva u ukupnom iznosu od 2.916.000 kuna (389.319 eura), u više programa. Projekt *Kad se male ruke slože* – filmska radionica za djecu i mlade u zajednici Hrvata iz Vojvodine dobio je sredstva u skupinu Stvaralaštvo s još šest drugih projekata.

Ovo je deseti puta kako je Zaklada Adris raspisala ovaj natječaj kojim se sufinanciraju projekti koji, kako navode, promiču vrijednosti kao što su – izvrsnost, inovativnost, znanje, dobrota, pomaćanje, odgovornost, tolerancija i otvorenost. Na prošlogodišnjem natječaju ove Zaklade sredstva je dobio projekt *Muzej Dužijanca – identiteta vojvođanskih Hrvata* Udruge bunjevačkih Hrvata Dužijanca u iznosu od 140.000 kuna (18.691 eura). Također, prije pet godina Zaklada Adris je financijski pomogla snimanje dokumentarnog filma *Od zrna do slike* redatelja Branka Ištvančića, čime je omogućeno dodatno snimanje u Italiji i pronalazak zaboravljene krune tijare koja se nalazila u muzeju u Parmi čime je, kako ističe Ištvančić, zauvijek ispravljeno pogrešno označavanje naše krune kao predmeta iz Oceanije.

U Zakladi Adris, kako se navodi na njihovoj interenetskoj stranici, pozivaju sve zainteresirane da pripreme prijave projekata za natječaj u 2017. godini.

D. B. P.

MARIJIN MODNI STIL NA

Subotička kreatorica **Marija Šabić** predstavila je svoju novu kolekciju na tjednu mode u Milanu. Modnu reviju je održala 25. rujna u Palači Giuresconti, ispred katedrale Duomo, na *Mad Mood* Milano tjednu mode. Tijekom Tjedna mode u Milanu svoje kolekcije su predstavili **Gucci, Versace, Prada, Max Mara, Roberto Cavalli, Trussardi** i mnogi drugi, dok je Šabić nakon svoje revije naišla na izvrsne reakcije kako publike, tako i brojnih svjetskih medija.

Marija je predstavila novu kolekciju, za koju su joj, kako kaže, inspiracija bili vjetar i krila, sloboda pokreta i seksualnost s merom, bez vulgarnosti te su i boje koje je koristila u skladu s time plava boja neba i vjetra, bordo boja strasti, crna i krem, a materijali su prozračni, uz najfiniju čipku apliciranu na haljine u oblicima i obrisima koji slave žensko tijelo, senzualnost i slobodu, glamur i aktualnost modnog trenutka te je, kako kaže, ovo za nju bilo apsolutno iznad svih očekivanja i jedno od naj-

Dobra energija se složila i taj dan je za mene bio nevjerojatan, a to nije moja ni ničija druga zasluga, već od dragog Boga. On je sve izorkestrirao da ispadne tako kako se vidi na slikama

većih profesionalnih priznanja. Ističe i da su se njezine kreacije svidjele Talijanima, ljudima iz struke i onima koji su bili ondje i da je jako zadovoljna te da je ovime dodatno učvrstila pozicije s ljudima iz mode u Milanu i dogovorila plasman haljina u narednom periodu. Šabić kaže i da je sudjelovanje na ovakvim događajima bitno jer se »na ovaj način izlazi iz modne anonimnosti. Možemo se usporediti s drugima i vidjeti gdje nam je mjesto. Jesmo li spremni za neku utakmicu na globalnom mod-

TRGU DUOMO U MILANU

nom polju ili još trebamo učiti.«

Šabić je do Milana dospjela na prijedlog direktorice Tjedna mode u Srbiji, **Svetlane Horvat**, a ljudi iz Milanskog tjedna mode su to i odobrili kada su vidjeli njezine revije i prethodni dugotrajan rad koji je u kontinuitetu. »Dobila sam poziv od platforme *Mad Mood* koji je dio Milanskog tjedna mode, a sastoji se od izbora na temu modnih kreacija mediteranske hrane. U sklopu svega toga su bile organizirane dvije modne revije, od kojih sam dobila čast da jedna bude moja.

Sve se održavalo na pjaci Duomo, najmagičnijem trgu koji sam vidjela, ispred prekrasne katedrale i u palači iz XVI. stoljeća. Tako se sve složilo da je sve ispalo fantastično. Taj dan kad je bila modna revija smo odradili i editorijal i atmosfera je bila fenomenalna. Bilo je par naših djevojaka iz Subotice, među njima i uspješna modna kreatorica **Gyorgyi Lenart** koja je isti dan imala modnu reviju kad i ja. Dobra energija se složila i taj dan je za mene bio nevjerovatan, a to nije moja ni ničija druga zasluga, već

od dragog Boga. On je sve izorkestrirao da ispadne tako kako se vidi na slikama. Ona zanosna i divna manekenka crnkinja u bijeloj haljini ispred katedrale mi je ličila na anđela, a plašt koji je nosila zaista je djelovao kao krilo. Ljudi su hranili golubove da bi oni letjeli. Zaustavljali su nas, slikali nas, davali nam svoju bebu da je slikamo. Prosto nevjerovatno. Imali smo gomilu asistenata da bi taj editorijal bio savršeno snimljen. To bez Božje pomoći ne bih mogla. Definitivno«, svjedoči nam Šabić.

Nakon svega, ona poručuje da se ne treba uznositi te da je najvažnije istrajati, trajati, imati kontinuitet: »Ako imaš kontinuitet, onda je to i kvaliteta. Možeš uzletjeti, napraviti bum ali pokušaj i trajati. Ako smo pretjerano oholi onda se jednostavno zatvorimo sami u sebe i izgubimo kontakt sa sredinom s kojom želimo u stvari biti u kontaktu. To ne bih savjetovala nikom jer biti ohol i pun sebe je jako loše i za posao.«

J. Dulić Bako

Dvadeseto proštenje Sv. Male Terezije na Verušiću

Nedjelja, lijep sunčan jesenski dan. Na 5 km od Subotice u smjeru Žednika nalazi se malo naselje Šištak. Kod križa u ovom je mjestu i ove godine svečano proslavljen blagdan Sv. Male Terezije, zaštitnice ovog dijela subotičke župe Marije Majke Crkve. Svetu misu na otvorenom 3. listopada predvodio je župnik vlč. **Marinko Stantić**. Euharistijskom slavlju nazočili su mještani sa svojim gostima. Bilo je tu i puno vesele male djece, kao i starih koji su sretni jer je crkva

»došla« k njima. Ove godine blagoslovljene su ruže, jer je svetica obećala da će s neba na zemlju posipati ruže, ruže milosti koje kod Boga isprosi za ljude.

N. S.

Proslava nebeskog zaštitnika u Novom Slankamenu

Dok je ulazila svečana procesija u crkvu, župski zbor je pjesmom *Zdravo sveti Mihovile* oduševljeno pozdravio zaštitnika sela i crkve. Euharistijsko slavlje predvodio je srijemski biskup mons. **Đuro Gašparović**, uz celebriranje generalnog vikara mons. **Eduarda Španovića**, dekana **Jozu Duspara**, svećenike zemunskog i petrovaradinskog dekanata te goste vlč. **Antu Kopilovića**, župnika u Futogu i vlč. **Tomislava Radišić**, bivšeg župnika u Beški i Novim Banovcima, a sada u mirovini u Đakovu.

Biskup Gašparović je u svojoj propovijedi istaknuo da je sv. Mihovil Arkandeo, čije ime znači *Tko je kao Bog*, borac, zaštitnik i zagovornik. »Mihovil poziva na borbu i svjedočenje za Božje kraljevstvo, na vršenje Božjih zapovijedi, revno sudjelovanje u nedjeljnim sv. misama, na opraštanje uvreda, pomirenje, na dobrotu i dobrotu prema bližnjima«, rekao je mons. Gašparović.

Inicijativa 40 dana za život

Inicijativa 40 dana za život organizira po prvi puta u Subotici akciju molitve koja je počela 28. rujna, a održavat će se do 6. studenoga od 6 do 9 sati prije podne, a nedjeljom od

14 do 16 sati u okrugu Opće bolnice Subotica te ovim putem poziva sve zainteresirane da im se priključe. Geslo inicijative je *Život dakle biraj*, a voditeljica kampanje je **Vesna Gatar**. 40 dana za život je ekumenska molitvena *pro-life* inicijativa za život, a posredno i inicijativa za zauzimanje pobačaja. Inicijativa je u Suboticu došla ove jesni.

Piše: dipl. theol. Ana Hodak

Evandjelja govore o mnogim Isusovim čudima. Nijedno od tih čuda on nije činio samo kako bi se pokazao kao čudotvorac, već su ona bila u funkciji navještaja Božjeg Kraljevstva. Kroz svako čudo Isus nas je nečemu poučio. Tako je i s čudom ozdravljenja deset gubavaca.

ZAHVALNI GUBAVAC

Luka u svom evanđelju opisuje Isusov susret s deset gubavaca koji je rezultirao ozdravljenjem svih. Međutim, samo se jedan vratio kako bi zahvalio Isusu za ozdravljenje, što naravno Isus nije propustio primijetiti (usp. Lk 17,11-19). No, ovdje nije riječ o običnoj zahvalnosti koju čovjek iskazuje čovjeku zbog učinjene usluge, lijepe geste i iskazane ljubaznosti. Ne radi se tu samo o zahvalnosti ili nezahvalnosti kao ljudskom činu, koji je izraz odgoja i lijepih manira. Tu se radi o susretu čovjeka i Stvoritelja, o susretu koji mijenja život.

Zahvalnost ozdravljenog gubavca evanđelist je posebno naglasio. Ona nije jednostavno velika, izrečena mnoštvom lijepih riječi, nego je iskazana na posebno dirljiv način. Ozdravljeni pada ničice pred Isusove noge. No, još važnije od tog čina evanđelist izriče u rečenici: »Jedan od njih vidjevši da je ozdravio vrati se slaveći Boga u sav glas« (Lk 17,15). Tako ovo čudo nije izazvalo samo senzaciju, niti je postiglo samo

Zahvalnost kao izraz vjere

tjelesni rezultat. Ono je postiglo svoju pravu svrhu, potaknulo je vjeru. Izraz probuđene vjere je zahvaljivanje i slavljenje Boga zbog čuda kojim je očitovao svoju svemogućnost, ali i ljubav prema ljudima.

Ozdravljajući deseticu gubavaca Isus nije računao samo na osjećaj zahvalnosti. To pokazuje njegov prigovor na račun devetorice koja se nisu vratila zahvaliti se: »A gdje su ona devetorica? Ne nađe li se nijedan koji bi se vratio i podao slavu Bogu, osim ovoga tuđinca?« (Lk 17,18). Isus je očekivao da sva desetorica, koja su se osvjedočila o svemogućnosti Svevišnjeg, daju svome Bogu slavu. U središtu svih Isusovih čudesa bila je slava Božja koju su mu ljudi dužni iskazati. Nije Isus ozdravljao bolesne samo zato što se sažalio nad njihovom patnjom, već je ozdravljenjem želio postići puno više od samog tjelesnog učinka. Želio im je otvoriti oči za Boga, otvoriti im put vjere, osigurati im zajedništvo s Bogom i tako ih učiniti dionicima njegovog Kraljevstva koje je naviještao. No, put vjere koji vodi u Božje Kraljevstvo prepoznao je samo jedan od deset ozdravljenih gubavaca, te mu Isus to i potvrđuje: »Tvoja te vjera spasila!« (Lk 17,19).

Ovaj događaj poučava nas kako naš odnos s Bogom ne smije biti prizeman, ispunjen težnjama da Bog ispunjava naše želje i oslobodi nas od patnje i bolesti na ovome svijetu. Odnos s Bogom treba biti ispunjen zahvalnošću, jer od njega neprestano primamo darove, koje tako olako shvaćamo. Zdravlje, obitelj, prijatelji, posao, različiti talenti i još mnoštvo toga primili smo do

Boga, a za mnoge stvari se nikada nismo zahvalili i dali slavu Bogu. Ozdravljeni gubavci koji nisu pokazali zahvalnost Isus slika su svih onih koji od Boga primaju, ali ga zaboravljaju, ne ostavljaju u svom životu prostora za njega. Na kraju svakog dana Bogu se treba vratiti slaveći ga zbog velikih djela koja je za nas učinio.

AKTIVNA VJERA

Važno je primijetiti kako evanđelist naglašava da su devetorica nezahvalnih bili Židovi, a ovaj jedini što je iskazao zahvalnost i slavio Boga bio je Samarijanac, što znači poganin. Sveto pismo više puta svjedoči kako prava vjera i nevjera nisu određene narodnom pripadnošću pa su se pripadnici poganjskih naroda više puta pokazali vjerniji Bogu od pripadnika njegovog naroda. Ovaj nas događaj poučava da, iako smo po krštenju pripadnici Crkve, ne moramo nužno biti pravi vjernici. Istina je da se mi svi smatramo vjernicima i u nasljeđe smo primili da nedjeljom pohađamo svetu misu, krstimo djecu, vjenčavamo se u crkvi... No, to nije dovoljno. I Židovi iz evanđelja su svoju vjeru primili u nasljeđe, ali je nisu živjeli srcem te je izostalo njeno očitovanje kada je za to bila prilika. Nije se dovoljno smatrati vjernikom zbog svoje pripadnosti nekoj zajednici. Vjera mora biti vidljiva u otvorenom priznavanju i zahvalnosti kroz slavljenje Boga. Stoga svoju vjeru treba preispitati i oživjeti, jer ona nije pasivna pripadnost, nego djelovanje za Boga i njegovo kraljevstvo. Sama pripadnost nas neće dovesti do Božjeg Kraljevstva.

MINI INTREVJU: SONJA PERIŠKIĆ, PEDAGOGINJA IZ MONOŠTORA

Mlada snaga *Bodroga*

Sonja Periškić završila je studij pedagogije na filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu, kao studentica bila je angažirana na etnološkim istraživanjima koje su studenti tog fakulteta radili u hrvatskoj zajednici u Bačkoj, bila je članica Pjevačke skupine *Zvizde* iz Zagreba, a onda je okončala studij i vratila se u Monoštor. Danas je uposlena kao pedagoginja u Belom Manastiru

i angažirana je kao voditeljica dječje skupine KUD-a Hrvata *Bodrog*.

Diplomirali ste u lipnju prošle godine. Je li nakon završetka studija bilo dvojbe vratiti se kući ili ostati u Zagrebu?

Nije bilo neke velike dvojbe oko povrtaka. Što se tiče posla stručnu praksu odrađujem kao pedagoginja u gimnaziji u Belom Manastiru. Počela sam sa stručnom praksom u veljači i do veljače 2017. godine bit ću na tom radnom mjestu. Čeka me onda stručni ispit, a kad to riješim prijavit ću se tamo na burzu rada. Nisu Beli Manastir, pa ni Osijek daleko. Paralelno s tim planiram i nostrifikaciju diplome. Nadam se da to neće trajati predugo. Nakon nostrifikacije prijavit ću se i ovdje na burzu rada pa valjda nešto bude i od posla.

Posao jest najvažniji, ali imate li planova možda nastaviti naobrazbu?

Razmišljam upisati doktorske studije na Pedagoškom fakultetu u Somboru. To je tek jedna od ideja i vidjet ćemo što će biti od toga.

Kao studentica bili ste angažirana na etnološkim istraživanjima. Koliko sada imate vremena za tu ljubav?

Trenutačno imam malo vremena za etnologiju. Pomažem kada nove generacije studenata stignu u Monoštor na terenska istraživanja, kao neka vrsta stručnog voditelja. Pomogla sam i da se završi jedno istraživanje koje studenti nisu priveli kraju i taj rad i jedan dio mog diplomskog rada objavljen je u *Godišnjaku* Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata. Bilo bi idelano da mogu nešto tako i raditi. Volim istraživati na terenu, pripremati radove o tim istraživanjima, ali takvog posla ovdje nema...

Aktivna ste članica KUD-a Hrvata *Bodrog*, prije svega kao dio Ženske pjevačke skupine *Kraljice Bodroga*. Je li to Vaš jedini angažman u *Bodrogu*?

Obveza u *Bodrogu* je toliko da bih u udrugu komotno mogla donijeti krevet. Svaki dan imamo probe pjevačke i folklorne skupine...

Z. V.

IGRA

Prsten

Ovo je jedna zabavna igra za najmlađe, ali je mogu igrati i malo stariji. Zabavna je, a može se igrati bilo gdje i bilo kada. Osobito sada, kada jesen donese hladnije i lošije vrijeme.

Jedan igrač uzima prsten među prste i pokriva ga kapama lagano izvlačeći ruku ispod svih naslaganih kapa. U jednoj od tih kapa ostavlja se prsten. Suprotna

grupa trebala je pogoditi ispod koje kape se krije prsten. Ako u četiri kape pogodi prsten, ona je pobjednik i sada ona krije prsten, a ako pak ne pogodi i ne nađe prsten u jednoj od tih četiriju kapa, onda ona strana koja je krila dobiva bodove i nastavlja dalje kriti. Tko krije dobiva bodove, tzv. Konje. Tko pronade prsten jako udari po kapi, koja na neki način odskoči od poda. Maheri – dobri igrači prstena su znali biti i dobri glumci ne odajući mimikom ili gestom da su pronašli prsten. Znali bi govoriti: Vruć sam, što znači siguran sam za ove dvije kape. Tada bi tukao prve dvije, a inače je imao pravo tući prve četiri.

Bodovanje:

Osim spomenute četiri prve kape ispod kojih se traži prsten, ostalih šest kapa ima slijedeće bodove:

- 5. kapa = 12 bodova
- 6. kapa = 10 bodova
- 7. kapa = 8 bodova
- 8. kapa = 7 bodova
- 9. kapa = 6 bodova
- 10. kapa = 5 bodova

Igra se u dvjesto bodova i koja ih grupa prva sakupi, pobjednik je.

Želimo vam dobru i zanimljivu igru.

TV PREPORUKA

NEDJELJA, 9. LISTOPADA, HRT1 17.40

Volim Hrvatsku

U novoj emisiji zabavne igre Volim Hrvatsku voditelj **Mirko Fodor** nekim pitanjima iznenadio je natjecatelje:

Koliko životinja godišnje napuste Hrvati? Koga je **Marin Čilić** pobijedio u finalu za osvajanje svojeg prvog Grand Slama US Opena? Što slavimo 25. lipnja? Kako popularno zovemo zagrebački Trg Petra Preradovića? Koji je pjesnik iz Lukovdola rođen na prvi dan proljeća? Kako se zove skladatelj popularne komične opere Ero s onoga svijeta?

Što ili tko je boškarin? Kako se zove glavna nagrada motovunskog filmskog festivala?

Tko je pobijedio: **Goran Navojec** i glumci **Lucia Stefania Mandarić** i **Robert Kurbaša** te pjevač **Ervin**

Baučić ili tim **Bojana Navojca** u kojem su bili pjevačica **Lucija Čustić Luce**, glumica **Petra Kurtela** te redatelj i kvizoman **Mario Kovač**?

Budite uz game show Volim Hrvatsku i navijajte za svoje favorite!

Više na <http://volimhrvatsku.hrt.hr/>

Scenarist: **Alen Đurica**

Redatelj: **Ivan Miladinov**

Urednica emisije: **Andrijana Škorput**

Urednica projekta: **Elizabeth Homs**

KNJIGA

MILANA VUKOVIĆ RUNJIĆ

Priča o M

Mada je prošla bešumno kroz percepcijske aparate naše književne kritike kada je nedavno objavljena u uglednom časopisu za književnost, pripovijetka *Što znači sanjati zeca?* protresla je temelje male obiteljske nakladničke kuće u zapadnom dijelu Zagreba... Što se zapravo dogodilo one jesenske večeri davne 1994. godine dok je M. letjela nad Casablancom na putu za Santiago de Chile, a njezini se najbolji Prijatelj i najbolja Prijateljica prvi put sreli na M.-inu tavanu? Osim odgovora na pitanje što znači sanjati zeca, ova knjiga daje prigodu akterima drame da vlastitim riječima oblikuju taj mali rašomon i izlože svoju stranu priče zainteresiranim čitateljima.

Sastavljena od pripovjedaka, pisama, dnevničkih zapisa i e-mailova što su ih glavni likovi razmijenili nakon tihog skandala koji je buknuo po objavljivanju *Što znači sanjati zeca?*, *Priča o M.* priča priču do kraja.

PJESMA ZA DUŠU:

Judi, zviri i beštimje
Gibonni

Kojin imenon, kojon besidon bi
ovu ljubav krstija
i ko bi normalan, a ko bi nasmijan,
ovakvu tebe trpija
i to triba znat ti daješ prazno tilo,
ali dušu nemoš dat
i nije lako bit i svetica i kurva
sve po potrebi, kako se namisti u taj čas

Ref. 2x

Medu jude, medu zviri i beštimje
me stavi leć
ako za te ja ne vridin ništa ti lipo
niman reć

Svojon mladosti, svojon liposti nađi
ješku za mene
pa bi ka skarpun bez daha u tvoj sić,
grubo ka gruba rić
i to triba znat ti daješ prazno tilo,
ali dušu nemoš dat

i nije lako bit i svetica i kurva
sve po potrebi, kako se namisti u taj čas
Ref. 3x

IDEMO LI VEČERAS U KAZALIŠTE? (28.)

Piše: Milovan Miković

»SNAĐI SE – U IME UMJETNOSTI«

U povodu 150-te obljetnice postojanja kazališne zgrade u Subotici, koja je primila prve glumce i gledatelje 16. prosinca 1854. godine, tiskano je monografsko izdanje, u pripremi kojega je svojim prisjećanjem sudjelovao i **Lajčo Lendvai** (1909. – 2006.), prvi upravnik subotičkog Hrvatskog narodnog kazališta nakon Drugog svjetskog rata. O stanovitim pojedinostima nakon svoga imenovanja za čelnu teatarsku osobu, u pismu upućenom **Ljubici Ristovski**, među ostalim, navodi:

»Odmah sam bio upućen u Zagreb sa zadatkom da angažiram nekoliko profesionalnih glumaca i tehničkog osoblja, što sam uspješno obavio tako da su članovi našeg kazališta postali tada poznati umjetnici **Branko Špoljar**, **Ante** i **Mariela Kraljević**, **Ivona Petri**, **Jelka Šokčić**, kasnije **Asić**, **Milan Asić**, zatim **Dražen Grinvald**, **Dubravka Deželić**, **Veronika Careva** i scenograf **Berislav Deželić** te nekoliko vrsnih scenskih tehničkih radnika.

U to vrijeme popularna predstava u Zagrebu bila je *Matija Gubec* s legendarnim **Emilom Kutijarom** pa je odlučeno da se ta predstava izvede i u Subotici. Poslije velikih i kvalitetnih priprema, dana 28. listopada 1945. godine je održana prva premijera komada *Matija Gubec* čime je otpočelo s radom novoosnovano *Hrvatsko narodno kazalište* u Subotici.«

DEVIZA PORATNOG DOBA

»Prije 60 godina«, kako navodi Lendvai u tekstu pisma nastalom 2004. g., kada smo osnivali ovo kazalište, ništa osim entuzijazma, dobre volje i požrtvornosti nismo imali. Kao novom upravniku na sve moje neophodne zahtjeve nadležne vlasti su mi odgovarale: »Snađi se, što nam je u tim oskudnim godinama jedino i preostajalo. Donosili smo od kuće i posuđivali od rođaka i prijatelja odjeću, opremu i sve što bi nam trebalo za predstave, a sve 'u ime kulture'. Ne samo da sam uvjerio suprugu i sestru da mi 'pozajme' nekoliko haljina i kaputa, nego sam čak i od oca 'iskamčio' njegovu omiljenu šubaru od astraganskog krzna. U ime umjetnosti donosio sam u kazalište i svog tek rođenog sina jer

Jelka Asić u izvedbi *Dame s kamelijama*, Alexandra Dumasa i Sina (Sezona 1946./47.)

nam je u jednoj predstavi trebala beba.

Kulise smo sve sami pravili dok nije osnovana tehnička služba. Srećom jedan dio kulisa je ostao od mađarskih grupa koje su gostovale za vrijeme okupacije u Subotici.

O periodu početka rada kazališta bi se moglo puno pričati i brojne su uspomene i anegdote iz tih vremena koje međutim blijede odlaskom ljudi i protagonista iz tog vremena, ali ono što ostaje neizbrisivo je veliki entuzijazam i naša ljubav prema poslu koji smo pionirski i s punim srcem iskreno radili. To zlatno doba započeto 1945. godine se nastavilo kasnije je osnovana i Opera, išlo se na brojna gostovanja i smotre, a nisu izostala niti razna priznanja i nagrade. Mi smo pripremili sve što smo mislili da će zanimati našu publiku pa je tako velika sala uglavnom bila puna gledatelja koje smo vodili kroz svijet umjetnosti i zabave.

Kazalište, kao i sve ostalo, s vremenom se mijenja, današnji način glume, režije kao i entuzijazam je ostao isti da nikada ne nestane. To što se danas proslavlja 60 godina rada ove kuće je samo znak da plamen koji smo mi zapalili i dalje gori. Siguran sam da će i

sadašnja, a i buduće generacije uspješno nastaviti tradiciju i postizati sve bolje i kvalitetnije rezultate«, zaključuje na kraju pisma Lajčo Lendvai.

SCENA JE ŽIVJELA

Prisjećajući se svoga dolaska **Jelka Šokčević**, bliska srodnica hrvatskog bana **Šokčevića** – glumica zagrebačkog HNK u kojem je ostvarila niz zapaženih uloga – ovako svjedoči: »Rujan 1945. Zvižduk lokomotive podsjeća da stižemo u Suboticu. Prohladna noć i treptave svjetiljke dočekuju nas nekako prijateljski, u nepoznatom gradu. Ljudi također. No, bilo mi je pomalo neobično doći iz velike sredine u manju... Tada je angažirano nas deset profesionalaca. Očekivao nas je posao. Veliki posao. U to vrijeme ministarstvo je raspoređivalo glumce, a mi smo došli dobrovoljno u Suboticu. Mladi, puni entuzijazma, nismo ni primjećivali da je jesen tmurna, da je cijela kazališna dvorana okrečena bijelo, da mnogo toga manjka. Znali smo da nas očekuju ljepši dani, sunce i više radosti. Počelo se od skupljanja čavala i drugog materijala. Sami smo se šminkali, oblačili sve ono što je važno za scenu. A scena je počinjala živjeti sve intenzivnijim životom. Kupala se u sve više svjetla. Rad je počeo davati rezultate, a mi smo prve predstave davali za ranjenike. Na terenu nije bilo pozornica. Igrali smo na bilijar stolovima, u hladnim salama... Da, zimi je bilo teže. Proljeća su bila divna. Sudjelovala sam i na formiranju Muzičke grane u teatru. Podučavala sam mlađe. Pjevala sam, režirala, koreografirala... Na gostovanja smo putovali kamionima. Štiteći se od hladnoće, umatali smo se u *opaklije* da se ne prehladimo. Da, tada su proljeća zaista bila divna. Tih prvih deset do petnaest godina bile su možda najteže u pogledu rada i razvoja kazališta, ali, čini mi se, i najljepše. Rad u Operi, pak ostaje kao jedan od najljepših perioda moga života... Valjda, baš to učešće u samom početku, u osnivanju teatra, vezalo me je za ovaj grad. Kad čovjek zasadi plemenitu biljku, on je zavoli i želi da ostane kraj nje, da je njeguje u njenom rastu.« [*Naša pozornica-Szinpadunk*, 1975./76., 6.-7.]

Sestre Vuković

Ova fotografija pet sestara **Vuković** iz Šikare (dijela Sombora) snimljena je polovicom prošloga stoljeća na vjenčanju jedne od njih. Mladenka je **Teza Vuković**, a stoje, s lijeva na desno, najmlađa **Margita**, **Kornelija**, **Marija** i **Roza**. U to vrijeme Marija i Kornelija već su bile udane, Roza je uskočila baš iz tih svatova, dok je u obiteljskom domu **Đule** i **Marte** (rođene **Sekereš**) ostala jedino najmlađa Margita.

PROĐE ŽIVOT

Živjelo se od zemlje i onoga što se proizvede pa se onda tom poslu ništa nije moglo podrediti. Nije tu bilo sentimentalnosti, nije se gledalo na godine, nije se gledalo na to što su plug i brazda preteški za djevojačku snagu, nije se razmišljalo o školovanju već samo o zemlji i onome što ona daje. Kako je koja stasavala učila se poslu u kući, oko kuće, staje i radu na njivi. Kako se koja udavala, odlazila i stvarala obitelj tako je više posla bilo za one koje su ostajale, a poslije udaje starijih sestara sav teret obiteljskog posla uz stare roditelje nosila je najmlađa Margita. I danas ona žali što su je nakon četvrtog razreda ispislali iz škole. Ona je htjela učiti i živjeti i dalje bezbrižno djetinjstvo sa svojim vršnjacima. Ali nije mogla. Nije imao tko na njivu... Starije sestre su se poudavale, otac bolješljiv s nogama, nije se u teškim poljoprivrednim poslovima moglo osloniti i na majku koja je već i previše imala posla u kući pa se Margita umjesto knjiga i škole latila konja i pluga. S petnaestak godina znalo se da je njen posao u ataru. Posla je bilo napretek jer su traktori bili prava rijetkost pa je sve što se radilo, radilo s konjima. I tako od jutra do kasne večeri. Danima. Ono što danas traktori pooru s pol sata konji su orali možda i cijeli dan.

A prije i poslije njive radio se posao oko stoke. Prije nego li se krenulo, a kretalo se još za svitanja, trebalo je namiriti stoku, a ne večer, iako se više nisu osjećale ni ruke ni noge, ponovno taj isti posao oko stoke koja čeka i vodu i obrok. Sutra ponovno sve isto, od svitanja do navečer. Onda još ako je trebalo pomoći kojoj od udanih sestara, znalo se da tu roditeljska obitelj prikače. Uzorati konjima, dovući konjima građu za kuću, pomoći u nabijanju kuće (tradicijski način gradnje kuća od zemlje i blata) i još što šta drugo. Dok je bilo roditelja i najmlađe im sestre znale su na koga se mogu osloniti. Davalo im se i onda kada je baš to što se dalo falilo u kući, ali se gledalo, makar to bilo i skromno, da svaka dobije

svoju kuću – *da se ne potucaju po tuđi salaši*. I tako je to trajalo dok je bilo majke Marte, stožera obitelji i oca Đule. Bilo im je tek šezdesetak godina. Otišla je prvo Marta, a dvije godine za njom i Đula. Sestre zemlju podijelile, obiteljsku kuću prodale i svaka krenula na svoju stranu. I nekako se izgubila ta sestrinska povezanost, potpora, kao da je svega toga nestalo sa smrću roditelja. Danas su među živima Kornelija, Roza i Margita. Već su u poodmaklim godinama. Tu i tamo se sjete neke obiteljske dogodovštine, neke lijepe ili neke manje lijepe priče. A njihova djeca i djeca njihove djece? Susreću se na sprovodima, rijetkim vjenčanjima, susreću se na ulici onako u prolazu. Sve dok ne nestane i toga i sve dok se

neki novi naraštaji više ne budu ni poznavali i mimoilazili se kao potpuni stranci. Ne znajući tko su i što su im one mlade cure i žene s jedne vjenčane fotografije snimljene 50-tih godina prošloga stoljeća.

OSTAJE IPAK OBITELJ

Kako godine odmiču među sestrama, onima koje su još ostale, sve su češća sjećanja na roditeljski dom. Sa sjetom i toplinom, kao da je to bilo vrijeme kada su bile čuvane i zaštićene pod okriljem obitelji. Sada drugačije izgleda i to što se u žarko ljeto plugom i konjima zaoravalo strnište. Što se ručno brao kukuruz i sjekla kukurozovina. Što se po ciči zimi na njivu, saonicama, išlo po kukuruzovinu. Što se već s ranog proljeća vozilo *đubre*. Što se radilo još mnogo toga. Ali taj rad uvijek je bio nagrađen. Kada su se prodale lubenice, koje su se vagonima vozile u velike gradove, kada se zadrugi prodao krumpir i pasulj, kada su se predale svinje, svatko je bio nagrađen za svoj trud i rad.

Obično novo *ruvo* za neki veliki svetac. Jer vodilo se tada računa o tome kako se ide na igranku, kako u crkvu, kako se oblači svecem. I nije se kupovalo u trgovinama već šilo kod šnajderki iz susjedstva. Ispunjavane su i neke druge želje, recimo nov bicikl. A svaki dinar viška odvajao se sa strane, jer trebalo je pet *ćeri* spremi za udaju. U to vrijeme se obično nosila spavaća soba, ona s krevetima, i kuhinja, ona s kredencem te *dunje* i jastuci od perja. Ostalo je još i danas sačuvano nešto od toga. Reći će sestre – staro je sto godina. Nije baš sto godina, a njima kao da jeste, jer se toliko toga, više ružnog nego li onog lijepog, nakupilo u tim njihovim životima.

Zlata Vasiljević

Čemu težimo?

Što su ideali? Kakvi oni trebaju biti? Imaju li naši mladi krive ideale? Čemu teže i što žele? Vjerujem svi smo se nekad zapitali na ove teme. Kako razmišljaju naši tinejdžeri, pročitajte i sami iz rada **Ana Mandić** te prosudite sami jesu li na pravom putu.

Moji ideali

Život je pun izazova, padova, uspjeha, radosti, tuge i to ga čini zanimljivim. Odrastamo, selimo se, učimo, vježbamo, a sve to radimo kako bismo ostvarili svoje ciljeve i postali ono što želimo.

U današnje vrijeme teško je biti drukčiji jer nas svi odmah smatraju čudakom. Ako nosiš crno, ako ne piješ alkoholna pića, ako si štreber, ako više voliš čitati knjige nego gledati serije, sve je to što nas može učiniti čudakom i učiniti nas metom osuđivanja. Želim biti drukčija! Puno ću učiti jer će me to dovesti do cilja, slušat ću drukčiju glazbu, neću se opijati i od sebe učiniti bolesnog čovjeka. Životna želja mi je proputovati cijeli svijet, upoznati nove kulture, običaje, odseliti se iz Subotice i probati nešto novo. Nemam idola jer ne želim postati netko tko već postoji ili je postojao. Želim biti Ana Mandić. Također, velika mi je želja imati puno djece koju ću usmjeriti na pravi put. Dok druge cure maštaju o svom velikom ormaru, ja maštam o velikoj i složnoj obitelji.

Smatram da u životu treba isprobati razne stvari, ali uvijek ostati pri svom mišljenju. Ako svi rade loše stvari, ne znači da trebam i ja. Najveća želja mi je da postanem dobar čovjek.

Ana Mandić, 8.h
OŠ Matko Vuković, Subotica

Sutra Vlak u snijegu u Lifki

U okviru XV. Dana Balinta Vujkova, dana hrvatske knjige i riječi sutra će u Art kinu *Lifka* u Subotici (Trg žrtava fašizma 5) s početkom

u 10 sati biti prikazan film *Vlak u snijegu*. Ovaj hrvatski dugometražni film snimljen je 1976. godine prema istoimenom romanu za djecu **Mate Lovraka**. Projekcija se odvija u okviru programa *Večer hrvatskog filma*, a ulaz je slobodan.

Sutra Zlatna harfa u Subotici

Sutra će u 10 sati u katedrali bazilici svete Terezije Avilske biti održan susret dječjih župnih zborova *Zlatna harfa*. Na njemu će nastupiti mali zborovi Subotičke biskupije.

VELIKA TVORNICA RIJEČI PONOVRNO RADI

Glumci *Bunjevačkog kola* na Međunarodnom festivalu kazališta za djecu

Subotica je od 25. do 30. rujna bila domaćin brojnim kazališnim trupama iz cijeloga svijeta koje su nastupile na XXIII. Međunarodnom festivalu kazališta za djecu. No, osim glavnog natjecateljskog programa bilo je tu i mnoštvo pratećih sadržaja koji su privukli pažnju. Jedan među njima bio je i nastup glumaca dječje dramske skupine Hrvatskog kulturnog centra *Bunjevačko kolo* iz Subotice. Pisali smo već o njima. Sigurna sam da ih se sjećate. A sada sam sigurna da će ih se sjećati i ona djeca koja su 28. rujna bila na gradskom trgu u centru Subotice gdje je na bini

odigrana predstava *Velikoj tvornici riječi*. Iako su bili na ljetnjoj stanki, iako je scena bila veća i drugačija te nije bilo kamernog nastupa, iako je ozvučenje bilo slabo za Trg, ništa ih nije omelo da ostvare zapažen nastup u

kojem su jednako uživali i glumci i publika. Riječi, pjesma i ples smjenjivali su se na sceni, a broj gledatelja se samo povećavao. I tako su naši mali glumci osvojili još jedan vrh, a uskoro ih očekuje još nekoliko nastupa u

Lemešu, Plavni i Subotici kao i rad na novoj predstavi. Nekim je sa srećom. Neka tvornica riječi zapali kotlove i da uskoro vidimo plodove njihova rada.

Predstavu *Velika tvornica riječi* po tekstu istoimene slikovnice **Agnés de Lestrade** dramatisirala je **Nevena Mlinko** dodajući pjesme znamenitih hrvatskih književnika **Zvonimira Baloga**, **Zlate Kolarić-Kišur** i **Stanislava Femenića** koje je na melodije suvremenih hitova uglazbio **Darko Temunović**. Zemlju velike tvornice riječi dočarali su scenski **Kristijan Milanković** te kostimografski **Tanja Dulić**.

PETAK
7.10.2016.

06:36 TV kalendar
 06:55 Dobro jutro, Hrvatska
 07:00 Vijesti
 07:06 Dobro jutro, Hrvatska
 08:00 Vijesti
 08:06 Dobro jutro, Hrvatska
 09:00 Vijesti
 09:08 Sicilija s Aldom i Enzom: Segesta, dokumentarna serija (R)
 09:32 McLeodove kćeri, serija
 10:19 Svjetski biseri: Panama - od jednoga do drugog oceana, dokumentarna serija
 11:11 Riječ i život: Plodovi kršćanskog odgoja
 12:00 Dnevnik 1
 12:25 Talijanska mlada
 13:12 Hrvatska uživo
 14:00 Kod doktora, talk-show
 14:45 Normalan život
 15:31 Znanstveni krugovi
 16:00 Zdrav život
 16:31 Village Folk: Manuelov Porto (R)
 17:00 Vijesti
 17:51 Manjinski mozaik: Šetnja kroz povijest
 18:10 Priče o veteranskom uspjehu: Sportaši do kraja, dokumentarna serija
 19:00 Dnevnik 2
 19:46 Tema dana
 20:00 Škola kuhanja: Šnenokle
 20:07 Crno-bijeli svijet, serija
 20:55 Naši dani - priče o hrvatskom rocku, dokumentarna serija
 21:50 Hrvatska za 5
 22:42 Kratki dokumentarni film
 22:50 Eurojackpot
 23:00 Dnevnik 3
 23:36 Fargo, serija
 00:27 Stvor, američko-kanadski film (R)
 02:06 McLeodove kćeri, serija
 02:48 Fotografija u Hrvatskoj (R)
 03:04 Kod doktora, talk-show (R)
 03:45 Skica za portret (R)
 03:55 Hrvatska uživo
 04:37 Tema dana
 04:49 Talijanska mlada

06:26 Sadie J., serija za djecu
 06:53 Vrijeme na Drugom
 07:00 Juhuhu
 08:16 Vedranovi velikani: Karla Gladina
 08:29 Lovci na zmajevce, crtana

serija
 08:53 Čudesno putovanje ježa Aladina
 09:01 Ubojice između polova, dokumentarna serija
 09:29 Školski sat: Daske koje život znače 3 - Snowboard
 09:59 Inkubator: Ekolog (R)
 10:14 Ton i ton: Nekoliko glazbala i razne skulpture (R)
 10:34 H2O: Uz malo vode!, serija za mlade (R)
 11:04 Kućni ljubimci Marca Morronea, dokumentarna serija
 11:29 Don Matteo, serija
 12:28 Silvia Colloca i talijanska kuhinja
 12:55 Svijet vrtlara, dokumentarna serija (R)
 13:28 Ubojstvo u gradiću, američki film (R)
 14:59 George Clarke - Čudesne zamisli, dokumentarna serija
 15:48 Divlji svjetovi: Karibi, dokumentarni film
 16:00 Regionalni dnevnik
 16:42 Nogomet - kvalifikacije za SP 2018.: Kosovo - Hrvatska, snimka utakmice
 18:30 Na jezeru, serija
 19:31 Magazin rukometne LP
 20:01 Umorstva u Midsomeru
 21:37 Vrijeme na Drugom
 21:43 Vera, serija
 23:15 Tajna Crickley Halla
 00:07 Ubojstvo u gradiću, (R)
 01:34 Noćni glazbeni program

05:30 RTL Danas, (R)
 06:10 Sve u šest, magazin (R)
 06:50 Legenda o Tarzanu
 07:20 Zvezdani ratovi: serija
 07:50 Prava žena, serija (R)
 08:45 TV prodaja
 09:00 Pet na pet, kviz (R)
 10:00 TV prodaja
 10:15 Najbolji ninja ratnici, (R)
 11:10 TV prodaja
 11:25 Wipeout, game show (R)
 12:25 Ruža vjetrova, serija
 13:25 Prava žena, serija (R)
 14:25 Opet ti, igrani film, romantična komedija (R)
 16:30 RTL Vijesti
 17:00 Najbolji ninja ratnici
 18:00 Sve u šest, magazin
 18:30 RTL Danas
 19:15 Pet na pet, kviz
 20:00 Prava žena, serija
 21:10 Vrag nosi Pradu, film, romantična komedija
 23:20 Nema predaje, igrani film, akcijski
 01:35 Anno: Ljeta Gospodnjeg 925., povijesni reality spektakl

03:15 RTL Danas, (R)
 04:00 Kraj programa

SUBOTA
8.10.2016.

05:37 TV kalendar
 05:52 Klasika mundi
 06:55 Dobro jutro, Hrvatska
 07:00 Vijesti
 07:05 Dobro jutro, Hrvatska
 08:00 Vijesti
 08:05 Dobro jutro, Hrvatska
 09:00 Vijesti
 09:10 Šerif iz Dodge Cityja, američki film - Kinoteka, ciklus klasičnog vesterna
 10:20 Ktarki dokumentarni film
 10:35 Kućni ljubimci
 11:10 Duhovni izazovi
 12:00 Dnevnik 1
 12:25 Veterani mira
 13:15 Potrošački kod
 13:50 Prizma
 14:40 Čuvari neba: Priča o uzletištu Duxford, dokumentarna serija
 15:25 Bajkovita Hrvatska:
 15:40 Tržnice - trbuh grada: Riga, dokumentarna serija
 17:00 Vijesti
 17:20 Kulturna baština
 17:40 Lijepom našom: Plitvička jezera (1. dio)
 19:00 Dnevnik 2
 19:47 Tema dana
 20:00 Loto 7/39
 20:10 Nestali u 60 sekunda, američki film
 22:10 Dnevnik 3
 22:45 Posljednja bitka, američki film
 00:35 Pet metara od slave, glazbeno-dokumentarni film
 02:05 Šerif iz Dodge Cityja, američki film - Kinoteka, ciklus klasičnog vesterna
 03:15 Reprizni program
 04:28 Čuvari neba: Priča o uzletištu Duxford, dokumentarna serija
 05:13 Tema dana
 05:25 Veterani mira
 06:10 Prizma

06:22 Sadie J., serija za djecu
 06:52 Vrijeme na Drugom
 07:00 Juhuhu
 09:01 Juhuhu junior
 09:02 Ubojice između polova, dokumentarna serija
 09:30 Farscape - Bijeg u svemir, serija
 10:25 Pite i pudinzi Paula Hollywooda, serija

11:21 Vrtlarica: Vrtne jagode
 11:56 Umorstva u Midsomeru
 13:32 Poreč: Croatia Rally 2016., reportaža
 13:50 Najljepši vrtovi - pogled iz zraka, dokumentarna serija
 14:38 Luka i prijatelji
 15:10 Mjesto pod suncem - Ostati ili otići
 16:00 Regionalni dnevnik
 16:35 Sjedni, odličan! - emisija o obrazovanju
 17:05 Seoska gozba
 17:50 Na adrenalinskom rubu
 18:10 Rukomet, LP: Kristianstad - PPD Zagreb
 19:47 Divlji svjetovi: Europske Alpe
 19:55 Ratnici divljine: Obredne borbe, dokumentarna serija
 20:05 Najveće pustolovine u Velikoj Britaniji s Bearom Gryllsom: Yorkshire, dokumentarna serija
 20:55 Vrijeme na Drugom
 21:00 Graham Norton i gosti
 21:50 Ray Donovan, serija
 22:40 Dva i pol muškarca
 23:05 Annika Bengtson: Reporterka crne kronike, serija
 00:35 Kuća laži, serija
 01:05 Noćni glazbeni program

05:10 RTL Danas, (R)
 05:50 Jezikova juha
 06:55 Legenda o Tarzanu
 07:20 Lego Ninjago
 09:25 Naša mala klinika, (R)
 10:35 TV prodaja
 10:50 Troy, zabavna emisija
 11:50 Cosentino, zabavna emisija
 12:45 Vrag nosi Pradu, igrani film, komedija (R)
 14:55 Osveta na visokim petama, igrani film, romantična komedija (R)
 16:30 RTL Vijesti
 16:40 Osveta na visokim petama, igrani film, romantična komedija (R)
 17:15 10 najljepših Hrvatica, zabavna emisija
 18:30 RTL Danas
 19:15 Galileo, emisija
 20:00 Snježna groznica, kratki film, animirani
 20:15 Snježno kraljevstvo, igrani film, animirani
 22:15 Bojni brod, igrani film
 00:50 Anno: Ljeta Gospodnjeg 925., povijesni reality spektakl
 02:30 Astro show, emisija uživo
 03:30 RTL Danas
 04:10 Kraj programa

NEDJELJA
9.10.2016.

06:59 TV kalendar
 07:15 Kruh, ljubav i..., talijanski film - Zlatna kinoteka
 08:55 Iza zavjese, politički talk-show
 09:50 Portret Crkve i mjesta: Novigrad na Dobri
 10:00 Novigrad na Dobri: Misa, prijenos
 11:00 Biblija
 11:10 Pozitivno
 12:00 Dnevnik 1
 12:30 Plodovi zemlje
 13:25 Split: More
 14:00 Nedjeljom u dva
 15:05 Mir i dobro
 15:40 Ovo je opera: Seviljski brijač - Giacomo Rossini
 17:00 Vijesti
 17:15 Kuhajmo kao Heston: Piletina
 17:40 Volim Hrvatsku
 19:00 Dnevnik 2
 19:47 Tema dana
 20:00 Loto 6/45
 20:10 Prosjaci i sinovi, serija
 21:05 Plašitelj kormorana, dokumentarni film
 21:45 Dnevnik 3
 22:20 Profesije osobno: S četkom u ruci, dokumentarna serija
 23:10 360, britansko-austrijsko-francusko-brazilski film
 00:55 Nedjeljom u dva
 02:00 Kruh, ljubav i..., američki film - Zlatna kinoteka
 03:35 Ovo je opera: Seviljski brijač - Giacomo Rossini
 04:25 Plašitelj kormorana, dokumentarni film
 04:55 Skica za portret
 05:00 Plodovi zemlje
 05:50 Tema dana
 06:02 Split: More

06:22 Sadie J., serija za djecu
 06:52 Vrijeme na Drugom
 07:00 Juhuhu
 08:30 Najveće pustolovine u Velikoj Britaniji s Bearom Gryllsom: Yorkshire, dokumentarna serija
 09:20 Detektiv Murdoch, serija
 10:05 Grantchester, serija
 10:55 Vlastitih ruku djelo
 11:25 Vrtlarica: Vrt na balkonu
 12:00 Nećemo reći mladenki
 12:59 Dobar, bolji, najbolji... Kroz ušicu igle
 14:04 Najdraža jela Mary Berry, dokumentarna serija
 14:34 (Re)kreativac

U tri riječi - **SVJEŽE, DOMAĆE, ZDRAVO !**

ЈКП "Суботичке пијаце"
Szabadkai Piacok KKV
JKP "Subotičke tržnice"

www.supijace.co.rs

Pretplatite se!

Uz popust od 20%

TUZEMSTVO

- ☐ 6 mjeseci = 1300 dinara
☐ 1 godina = 2600 dinara

* INOZEMSTVO

- ☐ 6 mjeseci = 75 eura
☐ 1 godina = 150 eura

Dostavite nam kopiju uplatnice i popunite adresu na koju želite da Vam stiže »Hrvatska riječ« svakog tjedna.

HRVATSKARIJEČ

Ime i prezime: _____
Ulica i broj: _____
Mjesto i zemlja: _____
Telefon i e-mail: _____

Hrvatska riječ u PDF-u

Pretplata na internetsko izdanje tjednika

- * Tuzemstvo: 1000 dinara godišnje
* Inozemstvo: 10 eura godišnje

Nalog otvorite na: www.hrvatskarijec.rs/pretplata

SWIFT: VBUHRS 22
VOJVOĐANSKA BANKA
AD MS FIL. SUBOTICA
IBAN: RS35355000000200292421
NIU Hrvatska riječ,
Trg cara Jovana Nenada 15/II, 24000 Subotica.

Ovu narudžbenicu i uplatnicu pošaljite na adresu uredništva:

NIU »Hrvatska riječ«,
Trg cara Jovana Nenada 15/II,
24000 Subotica
Uplatu izvršiti na broj žiro računa
355-1023208-69

*Zbog povećanja troškova dostave novina primorani smo povišiti cijenu pretplate.
Hvala na razumijevanju.

SVE NA JEDNOM MJESTU

- PRODAJA POGREBNE OPREME
- PRUŽANJE USLUGA PRIJEVOZA I CEREMONIJALA POKOPA
- KOMUNALNE USLUGE

JKP POGREBNO

SUBOTICA, TRG ŽRTAVA FAŠIZMA BROJ 1.

WWW.POGREBNO.RS

KONTAKT TELEFON
ZA DETALJNIJE INFORMACIJE
+381(24) 66 55 44
DEŽURSTVO 0-24 SATA

15:09 Most za Terabithiju, američki film
 16:45 Jura Hura, serija za djecu
 17:20 Nogomet - kvalifikacije za SP, emisija
 17:50 Nogomet - kvalifikacije za SP: Finska - Hrvatska, prijenos
 19:50 Nogomet - kvalifikacije za SP, emisija
 20:15 Luper - ubojica iz budućnosti, američki film
 22:09 Vrijeme na Drugom
 22:18 Vikinzi, serija
 23:08 Sestra Jackie, serija
 23:38 Nogomet - kvalifikacije za SP 2018., sažeci
 00:02 Kalifornikacija, serija
 00:32 Grantchester, serija
 01:22 Most za Terabithiju, američki film
 02:53 Noćni glazbeni program

04:35 RTL Danas, (R)
 05:20 Jezikova juha
 06:15 Jezikova juha
 07:40 Lego Ninjago
 08:35 TV prodaja
 08:50 Naša mala klinika, (R)
 09:45 InDizajn s Mirjanom Mikulec, lifestyle emisija
 10:35 Arthur 3: Rat dvaju svjetova, igrani film
 12:35 Bojni brod, igrani film, R
 15:10 Snježna groznica, kratki film, animirani (R)
 15:15 Snježno kraljevstvo, igrani film, animirani (R)
 16:30 RTL Vijesti
 16:40 Snježno kraljevstvo, (R)
 18:30 RTL Danas
 19:15 Galileo, emisija
 20:00 Pad Olimpa - TV premijera, film, akcijski
 22:30 Državni neprijatelj, igrani film, akcijski triler
 01:05 Susjedi treće vrste, igrani film, komedija
 03:05 Astro show, emisija uživo
 04:05 RTL Danas, (R)
 04:50 Kraj programa

PONEDJELJAK 10.10.2016.

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
 07:00 Vijesti
 07:05 Dobro jutro, Hrvatska
 08:00 Vijesti
 09:05 Sicilija s Aldom i Enzom: Palermo
 09:32 McLeodove kćeri, serija
 10:17 Plodovi zemlje
 11:12 Treća dob
 12:00 Dnevnik 1
 12:20 Talijanska mlada
 13:58 Kod doktora, talk-show

14:41 Društvena mreža
 15:46 Prosjaci i sinovi, serija
 17:00 Vijesti
 17:20 Kraljica noći, serija
 18:10 Potjera
 19:00 Dnevnik 2
 19:47 Tema dana
 20:00 Dva : jedan u gostima
 20:35 Kuća od karata, serija
 21:30 Probacije: Marica iz Novih Perkovaca, dokumentarna serija
 21:55 Otvoreno
 22:40 Dnevnik 3
 23:15 Nasljednici, serija
 00:10 McLeodove kćeri, serija
 00:55 Sicilija s Aldom i Enzom: Palermo
 01:17 Kod doktora, talk-show
 01:59 Treća dob
 02:29 Hrvatska uživo
 03:11 Otvoreno
 03:51 Društvena mreža
 04:56 Probacije: Marica iz Novih Perkovaca, dokumentarna serija
 05:18 Skica za portret
 05:35 Tema dana
 05:47 Talijanska mlada

06:22 Grimmove bajke
 06:52 Vrijeme na Drugom
 07:00 Juhuhu
 08:30 Juhuhu junior
 09:30 Školski sat: Kako pisati u šiframa?
 10:00 Notica: Orgulje
 10:15 Jezični crtići: Klokkan
 10:17 Navrh jezika: Ha
 10:30 H2O: Uz malo vode!
 11:05 Sjedni, odličan! - emisija o obrazovanju (R)
 11:35 Don Matteo, serija
 12:35 Silvia Colloca i talijanska kuhinja
 13:00 Svijet vrtlara
 13:35 Baby Bootcamp, kanadski film
 15:05 George Clarke - Čudesne zamisli
 16:00 Regionalni dnevnik
 16:40 Nogomet - kvalifikacije za SP: Finska - Hrvatska, snimka utakmice
 18:30 Na jezeru, serija
 19:20 Magazin LP
 19:45 Na adrenalinskom rubu, dokumentarni film
 20:05 Supruga i kćeri, serija
 20:56 Vrijeme na Drugom
 21:00 TV Bingo
 21:45 Banditi, američki film
 23:48 Zakon i red: Odjel za žrtve, serija
 00:33 Simpsoni
 00:53 Baby Bootcamp, kanadski film
 02:18 Noćni glazbeni program

06:15 RTL Danas, (R)
 07:00 Sve u šest, magazin (R)
 07:35 Legenda o Tarzanu
 08:00 TV prodaja
 08:15 Bibin svijet, serija
 08:50 Bibin svijet, serija
 09:40 TV prodaja
 09:55 Pet na pet, kviz (R)
 10:50 TV prodaja
 11:05 Najbolji ninja ratnici, (R)
 12:00 Wipeout, game show (R)
 12:55 Ruža vjetrova, serija
 13:55 Državni neprijatelj, film, akcijski triler (R)
 16:30 RTL Vijesti
 17:00 Najbolji ninja ratnici
 18:00 Sve u šest, magazin
 18:30 RTL Danas
 19:15 Pet na pet, kviz
 20:00 Prava žena, serija
 21:10 Ljubav je na selu - nova sezona
 22:15 RTL Direkt, emisija
 22:50 Andrija i Anđelka, serija
 23:35 Ljubav je na selu - (R)
 00:40 Anno: Ljeta Gospodnjeg 925., povijesni reality spektakl
 02:05 Kriza, serija
 02:40 Kriza, serija
 03:20 Astro show, emisija uživo
 04:20 RTL Danas, (R)
 05:00 Kraj programa

UTORAK 11.10.2016.

06:40 TV kalendar
 06:55 Dobro jutro, Hrvatska
 07:00 Vijesti
 07:05 Dobro jutro, Hrvatska
 08:00 Vijesti
 08:05 Dobro jutro, Hrvatska
 09:00 Vijesti
 09:08 Sicilija s Aldom i Enzom: Monreale
 09:32 McLeodove kćeri, serija
 10:21 Svjetski biseri: Havajsko otočje - čarolija Pacifika, dokumentarna serija
 11:11 Glas domovine
 12:00 Dnevnik 1
 12:20 Talijanska mlada
 13:15 Hrvatska uživo
 14:00 Kod doktora, talk-show
 14:45 Društvena mreža
 15:55 Skica za portret
 16:03 Dva : jedan u gostima
 16:33 Informativka
 17:00 Vijesti
 17:20 Kraljica noći, serija
 18:10 Potjera
 19:00 Dnevnik 2
 19:47 Tema dana
 20:00 Naknadno
 20:35 Kuća od karata, serija
 21:30 Global, vanjskopolitički magazin
 22:10 Otvoreno
 22:55 Dnevnik 3

23:30 Svjetski biseri: Havajsko otočje - čarolija Pacifika, dokumentarna serija
 00:15 Nasljednici, serija
 01:10 McLeodove kćeri, serija
 01:55 Sicilija s Aldom i Enzom: Monreale
 02:20 Kod doktora, talk-show
 03:05 Skica za portret
 03:23 Glas domovine
 03:48 Hrvatska uživo
 04:30 Otvoreno
 05:10 Global, vanjskopolitički magazin
 05:40 Tema dana
 05:52 Talijanska mlada

06:22 Grimmove bajke
 06:52 Vrijeme na Drugom
 07:00 Juhuhu
 08:30 Juhuhu junior
 09:30 Školski sat: Stanovništvo
 10:00 Ciak junior: Bokašica, njemački film za djecu
 10:15 Jezični crtići: Nula i ništica
 10:17 Ta politika: Policija
 10:30 H2O: Uz malo vode!
 11:03 (Re)kreativac
 11:33 Don Matteo, serija
 12:25 Silvia Colloca i talijanska kuhinja
 12:50 Svijet vrtlara, dokumentarna serija
 13:25 Zovem se Jerry, američki film
 15:05 George Clarke - Čudesne zamisli
 16:00 Regionalni dnevnik
 16:40 Školski sat
 17:10 Juhuhu junior
 17:14 Ubojice između polova, dokumentarna serija
 17:45 Bitange i princeze
 18:25 Na jezeru, serija
 19:10 Kruške i jabuke
 20:05 Sastanak s nepoznatom, američki film
 21:40 Vrijeme na Drugom
 21:50 Igra prijestolja, serija
 22:50 Zakon i red: Odjel za žrtve, serija
 23:35 Simpsoni
 23:55 Zovem se Jerry, američki film
 01:30 Noćni glazbeni program

06:25 RTL Danas, (R)
 07:05 Sve u šest, magazin (R)
 07:45 Legenda o Tarzanu
 08:15 TV prodaja
 08:30 Prava žena, serija (R)
 09:25 Bibin svijet
 10:20 Pet na pet, kviz (R)
 11:30 Najbolji ninja ratnici, (R)
 12:30 Wipeout, game show
 13:30 Ruža vjetrova, serija

14:25 Prava žena, serija (R)
 15:25 Ljubav je na selu (R)
 16:30 RTL Vijesti
 17:00 Najbolji ninja ratnici
 18:00 Sve u šest, magazin
 18:30 RTL Danas
 19:15 Pet na pet, kviz
 20:00 Prava žena, serija
 21:10 Ljubav je na selu
 22:15 RTL Direkt, emisija
 22:50 Andrija i Anđelka, serija
 23:30 Ljubav je na selu - (R)
 00:35 Anno: Ljeta Gospodnjeg 925., povijesni reality spektakl
 02:00 Kriza, serija
 02:35 Kriza, serija
 03:15 Astro show, emisija uživo
 04:15 RTL Danas, (R)
 04:55 Kraj programa

SRIJEDA 12.10.2016.

06:40 TV kalendar
 06:55 Dobro jutro, Hrvatska
 07:00 Vijesti
 07:05 Dobro jutro, Hrvatska
 08:00 Vijesti
 08:05 Dobro jutro, Hrvatska
 09:00 Vijesti
 09:08 Sicilija s Aldom i Enzom: Reisi
 09:34 McLeodove kćeri, serija
 10:22 Svjetski biseri, dokumentarna serija
 11:12 Eko zona
 12:00 Dnevnik 1
 12:20 Talijanska mlada
 13:15 Hrvatska uživo
 14:00 Kod doktora, talk-show
 14:45 Društvena mreža
 15:55 Skica za portret
 16:03 Naknadno
 16:33 Informativka
 17:20 Kraljica noći, serija
 18:10 Potjera
 19:00 Dnevnik 2
 19:47 Tema dana
 20:00 Loto 7/39
 20:05 Pola ure kulture
 20:40 Kuća od karata, serija
 21:35 Labirint
 22:15 Otvoreno
 23:00 Dnevnik 3
 23:35 Hit do hita
 23:45 Svjetski biseri
 00:30 Nasljednici, serija
 01:25 McLeodove kćeri, serija
 02:10 Sicilija s Aldom i Enzom: Reisi
 02:35 Kod doktora, talk-show
 03:20 Skica za portret
 03:45 Hrvatska uživo
 04:28 Otvoreno
 05:08 Labirint
 05:38 Tema dana
 05:50 Talijanska mlada

06:22 Grimmmove bajke
 06:52 Vrijeme na Drugom
 07:00 Juhuhu
 08:30 Juhuhu junior
 09:30 Školski sat: Staništa i sukcesija
 10:00 Kratki spoj: Nafta
 10:15 Pokusi koji su promijenili svijet: Zvuk
 10:30 H2O: Uz malo vode!
 11:05 Luka i prijatelji
 11:35 Don Matteo, serija
 12:35 Silvia Colloca i talijanska kuhinja
 13:00 Svijet vrtlara, dokumentarna serija
 13:35 Uzdrmana šutnja, američki film
 15:05 George Clarke - Čudesne zamisli
 16:00 Regionalni dnevnik
 16:40 Školski sat
 17:14 Ubojice između polova
 17:45 Bitange i princeze
 18:25 Na jezeru, serija
 20:05 Atlantik: Iz raja u pakao, dokumentarna serija
 20:56 Vrijeme na Drugom
 21:05 Vatromet taštine, američki film
 23:10 Zakon i red: Odjel za žrtve, serija
 23:55 Simpsoni
 00:15 Uzdrmana šutnja, američki film
 01:40 Noćni glazbeni program

06:20 RTL Danas, (R)
 07:05 Sve u šest, magazin (R)
 07:45 Legenda o Tarzanu

08:10 TV prodaja
 08:25 Prava žena, serija (R)
 09:25 Bibin svijet, serija
 10:05 TV prodaja
 10:20 Pet na pet, kviz (R)
 11:15 TV prodaja
 11:30 Najbolji ninja ratnici, (R)
 12:30 Wipeout, game show
 13:30 Ruža vjetrova, serija
 14:25 Prava žena, serija (R)
 15:25 Ljubav je na selu - nova sezona, (R)
 16:30 RTL Vijesti
 17:00 Najbolji ninja ratnici, zabavno-natjecateljski reality
 18:00 Sve u šest, magazin
 18:30 RTL Danas
 19:15 Pet na pet, kviz
 20:00 Prava žena, serija
 21:10 Ljubav je na selu - nova sezona
 22:15 RTL Direkt
 22:50 Andrija i Anđelka, serija
 23:30 Ljubav je na selu (R)
 00:40 Anno: Ljeta Gospodnjeg 925., povijesni reality spektakl
 02:05 Kriza, serija
 02:40 Kriza, serija
 03:20 Astro show, emisija uživo
 04:20 RTL Danas, (R)
 05:00 Kraj programa

ČETVRTAK
13.10.2016.

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
 07:00 Vijesti
 07:05 Dobro jutro, Hrvatska

08:00 Vijesti
 08:05 Dobro jutro, Hrvatska
 09:00 Vijesti
 09:08 Sachienova kuhinja
 09:34 McLeodove kćeri, serija
 10:22 Svjetski biseri: Područje Mont Blanca
 11:12 Obnova nošnji Cvelferije, emisija pučke i predajne kulture
 12:00 Dnevnik 1
 12:20 Talijanska mlada
 13:15 Hrvatska uživo
 13:59 Kod doktora, talk-show
 14:44 Društvena mreža - znanstveni četvrtak
 15:59 Pola ure kulture
 16:29 Jezik za svakoga
 17:00 Vijesti
 17:20 Kraljica noći, serija
 18:10 Potjera
 19:00 Dnevnik 2
 19:47 Tema dana
 20:00 Šifra, kviz
 20:55 Kako je obranjen Hrvatska
 21:50 Otvoreno
 22:35 Dnevnik 3
 23:10 Romano Bolković - 1 na 1, talk-show
 23:55 Hit do hita
 00:05 Svjetski biseri: Područje Mont Blanca, dokumentarna serija
 00:50 Nasljednici, serija
 01:45 McLeodove kćeri, serija
 02:30 Sachienova kuhinja
 02:55 Kod doktora, talk-show
 03:38 Obnova nošnji Cvelferije, emisija pučke i predajne kulture
 04:08 Skica za portret
 04:58 Otvoreno

05:38 Tema dana
 05:50 Talijanska mlada

 06:22 Grimmmove bajke
 06:52 Vrijeme na Drugom
 07:00 Juhuhu
 09:29 Juhuhu junior
 09:30 Školski sat: Tipografija
 10:00 Čarobna ploča - Širimo vidike: Grafičke i kiparske tehnike
 10:15 Jezični crtiči: Eponimi
 10:17 Hvat Mitak, bugarski dokumentarni film za djecu
 10:30 H2O: Uz malo vode!, serija za mlade
 11:00 Pozitivno
 11:30 Don Matteo, serija
 12:27 Silvia Colloca i talijanska kuhinja
 12:51 Svijet vrtlara, dokumentarna serija
 13:25 Priča o Lukeu, američki film
 15:05 George Clarke - Čudesne zamisli, dokumentarna serija
 16:00 Regionalni dnevnik
 16:40 Školski sat
 17:14 Ubojice između polova, dokumentarna serija
 17:45 Bitange i princeze, serija
 18:25 Dobra žena, serija
 19:10 Kruške i jabuke
 20:05 U ladanjskoj palači, dokumentarna serija
 20:56 Vrijeme na Drugom
 21:05 Kramer protiv Kramera, američki film

23:00 Zakon i red: Odjel za žrtve, serija
 23:45 Simpsoni
 00:05 Priča o Lukeu, američki film
 01:40 Noćni glazbeni program

06:25 RTL Danas, (R)
 07:05 Sve u šest, magazin (R)
 07:45 Legenda o Tarzanu
 08:30 Prava žena, serija (R)
 09:25 Bibin svijet, serija
 10:05 TV prodaja
 10:20 Pet na pet, kviz (R)
 11:30 Najbolji ninja ratnici, (R)
 12:30 Wipeout, game show
 13:30 Ruža vjetrova, serija
 14:25 Prava žena, serija (R)
 15:25 Ljubav je na selu - (R)
 16:30 RTL Vijesti
 17:00 Najbolji ninja ratnici
 18:00 Sve u šest, magazin
 18:30 RTL Danas
 19:15 Pet na pet, kviz
 20:00 Prava žena, serija
 21:10 Čovjek s željeznim šakama - TV premijera, igrani film, akcijski
 22:15 RTL Direkt
 22:50 Čovjek s željeznim šakama - TV premijera, igrani film, akcijski
 23:30 Anno: Ljeta Gospodnjeg 925., povijesni reality spektakl
 00:55 Kriza, serija
 01:30 Kriza, serija
 02:10 CSI, serija
 03:05 Astro show, emisija uživo
 04:05 RTL Danas, (R)

HRVATSKI PROGRAM NA RTV-U

Informativna emisija na hrvatskom jeziku *Dnevnik* emitira se od ponedjeljka do subote u terminu od 17.45 minuta na Drugom programu Radio-televizije Vojvodine. Emisija *Izravno* - razgovor na aktualne teme emitira se nedjeljom u 16 sati a emisija iz kulture *Svijetionik* nedjeljom od 16.30 sati.

Polusatna emisija na hrvatskom jeziku emitira se subotom s početkom u 21 sat na Radio Novom Sadu.

GLAS HRVATA

Radijska emisija *Glas Hrvata* u produkciji HKUD *Vladimir Nazor* iz Stanišića emitira se na valovima Radio Fortuna subotom od 16 do 17 sati na frekvenciji 106,6 Mhz.

ZVUCI BAČKE RAVNICE

Emisija na hrvatskom jeziku *Zvuci bačke ravnice* emitira se četvrtkom od 18 do 20 sati, na valovima Radio Bačke (99,1 Mhz).

HRVATSKA PANORAMA NA TELEVIZIJI YU ECO

Program obuhvaća informativnu petominutnu emisiju *Cro info vijesti*, koja se prikazuje radnim danima nakon Info bloka ove televizije u premijernom i tri reprizna termina (15.30, 19.15, 22.15, 00.15 sati). Polusatna društveno-politička emisija *Motrišta* emitira se četvrtkom od 22.30 sati, a reprizira ponedjeljkom od 9 sati. Kolaž emisija s pregledom tjedna iza nas pod nazivom *Hrvatska panorama* emitira se subotom od 11 sati.

PROGRAM NA HRVATSKOM JEZIKU RADIO SUBOTICE

HEMA ZA RADNE DANE:

18.00 - 19.00

Najava programa • Večernji dnevnik • Anemov prilog *Bolja Srbija* • Agencijske vijesti iz RH • Kronologija - Dogodilo se na današnji dan • Jezični savjetnik *Govorimo hrvatski*

19.00 - 19.30

• Poetski predah • *Popularne melodije* - zabavna glazba (ponedjeljkom) • *Na valovima hrvatske glazbene tradicije* - narodna glazba (utorkom) • *Veliki majstori glazbe* - ozbiljna glazba (srijedom) • *Rock vremeplov* (četvrtkom) • *Minute za jazz* (petkom)

19.30 - 20.00

• *Europski magazin* - magazin Radija Deutsche Welle (ponedjeljkom) • *Kulturna povijest* (utorkom) • *Znanjem do zdravlja* (srijedom) • *Razmišljanje dopušteno* (četvrtkom) • *Tjedni vodič* (petkom)

20.00 - 20.30

• *U pauzi o poslu* (ponedjeljkom) • *Aktualije* (utorkom) • *Otvoreni studio* (srijedom) • *Kultur café* - magazin iz kulture Radija Deutsche Welle (četvrtkom) • *Vodič za moderna vremena* - emisija Hrvatskoga radija (petkom)

20.30 - 21.00

• Narodna glazba • Blic vijesti i odjava programa

HEMA ZA DANE VIKENDA:
 Subota

• 18.00 Najava programa, Vijesti dana, zabavna glazba
 • 18.15 *Vojvođanski tjedan*
 • 18.30 Kronologija - Dogodilo se na današnji dan
 • 19.00 *Vjerska emisija*, duhovna glazba
 • 20.00 Divni novi svijet
 • 20.55 Odjava programa

Nedjelja

• 18.00 Najava programa, Vijesti dana
 • 18.10 Nedjeljni mozaik (kronologija, zanimljivosti, zabavna glazba)
 • 18.30 Kronologija - Dogodilo se na današnji dan
 • 19.30 *Putnici kroz vrijeme* emisija za djecu Hrvatskoga radija
 • 20.00 *Hrvatima izvan domovine* - emisija Pitomog radija iz Pitomače (RH)
 20.55 Odjava programa

104,4 Mhz

U NEKO LIKO SLIKA

50 godina župe Beška

IZ IVKOVIĆ ŠORA

Čardak

Piše: Branko Ivković

Baš taman i na vrime, doduše nisam skroz zgotovijo, al mož se asni-rat. Sasvim sam zado-voljan što mi tako ispo čardak. Opravijo sam ga, veli moj komšo Periša, da nemož bolje. No, samo me fali... Ta di ne mož bolje kad mu već po vika, stari i dotrajo, na sve

strane izlomljeni leca, stupovi odozdol otruniti pa sam moro pored nji ukopat repove pa zakovat da se ne razide. Čeljadi moja, tako to kandar danas ide, i to ne samo u mojoj avliji, krpež kuću drži. Danas se mi mali salašari samo krpimo, a oni veliki pravidu novo. Tušta puta i napušte pa ni ne hasniraje, al to je poto. Jedva sam rasprodo stare kuruze po selu, a baš nisam imo tušta. To je ciguran znak da u selu nemade josaga ni pileža veli mudro Joso dok srće kafu i borme mi baš onako debelo ide na ove sad već otanjene živce. Čvrsto sam rešijo da kad drukput dođe na divan neće kafu ni dobit kad nezna pit ko čovik, pridnjeg ću metit bocu dunca. Doduše, rodo moj, mislim ja u sebi ta baš nisi otkrij Ameriku, ta već i vrepći pivađu da na selu nemade josaga. Sad kad protrčem kroz glavni sokak i krenem se rad kruva već naprid znadem ko će di. Selo mriši al nemade mirisa ni marve ni svinja, samo kojikaki jeptini, kod Kineza kupljeni parfimi – to čekadu na onibuskoj stanici pa ćedu na poso. Kad dožedu kući s mrklm mrakom, a još stojidu po cijo dan za onim kojikaki trakama i mašina-ma baš njim je do držanja josaga. Jedva čekadu da malkoc štogod pojidu i popiju, pogledaje televiziju i već svanjiva, a onda naprid opet, ko nimac tralala i to sve do penzije. Penzija će kandar doć i vaka debelo odškrnjena cigurno digod na sveti nikad, ako je i dočekamo. Al šta ćeš, iskali smo i dobili. Stalno se doduše štogod tira na bolje, jeto kažedu odozgor da ide nabolje, moždar su zato i podigli cinu struje. Ko vele, kad ide nabolje da se i vlast ocigura, mi salašari baš nismo ostili doduše taj boljitak. Jevo baš niki dan, prija ovi kiša Periša ovrvu i prid kuruze, obećali mu 14 dinara a dobijo 9. Veli da je jedina asna da se baš zateko prid silosom kad su niki dili odila, kugod za reklamu pa bar više neće ić okrpļeni kolina. No doduše, sad smo se ja i Joso potajce smijali s njim, a kako i ne bi kad mu sad na čakčirama odastrag nacrtan bik s točkovi-ma. »Reklamira svitcku firmu, a sam izgleda kugod izhaban zadrugar«, zlurado mi šaplje Joso. Neg zdravo bi volijo da uspijem nakupit mobu za košarovanje kuruza sad posli kiša, još će mi proklijat na rpi dok se otežem ko gladan. Al biće to fajin teško, u šoru nas desetak dida i baba... Neg, jel se kogod raspito jel mož odnet koji košar na Festival voća u Tavankut? Ja bi nakupijo niki tunja koji košarić, a i kod Pere imade krušaka nacika, nepolivani pa bi odneli jedna lotra. A ićemo svakako. Jesul i vama utrñili one silne programe na televiziji? Meni jesu, al pak, i nako su samo bili sve niki ukoćeni kugod mene kad uvati u krste, a pokadgod i nako iskidani ko novine kad poderete, po čovika vamo po onamo.

BAĆ IVIN ŠTODIR

Dugo se to pripravljal

Ko bać Ive zavladao nikako zlo. Uvatala ga bola, a ličit se brez novaca ne mož. Koliko put poslidni dinar iz kuće ostavi u pateke. Džaba cili život radijo i uplaćivo i za staž i za doktore, vi danas ništa ne priznaju. Ne priznaju mu cili šes godina, kažu bilo ratno vrime, zagubilo se. A vamo vazdan divanili da njegova država ni bila u ratu. Džaba mu priznanice iz pošte, velu toga nema u njevi papira. Veltu, možda se zagubilo ka su sve pribacivali u sokočala. Gledi u nji, gledi u ne pečate na priznanica, to mu vada ni pokojni dada ne bi zno rastol-maćit. Po njevomu, pogrišilo sokočalo, pa tu ne mož ništa, kažu tuži nas. A dobro znadu da neće, jel puno košta, a razvuklo bi se na vraganajs godina. Pa i ako ne bi, ko još može zadobit ako se sudi sovom državom? Znade bać Iva i dosta nji što već davno u penzije, a nikada nigdi i nisu bili ujaviti da radu. Na vrime podmazali di i koliko triba. Bida se što ni i on. Al ope, misli se, kaka mu srića, oma bi ga uvatili, pa bi država tužila njega. Kakoga bi onda bilo belaja, možda bi danas bijo i u reštu. Odslužijo bi i za se i zone što ji podmazo, jal za nji jal nema dokaza, jal sve zastari. Zoto se pomirijo i sotim da ako se oće ličit, mora i platit, a bome i sotim da još nikoliko godina neće moć u penziju. Ka se isko, samo se zablendali u njega ko tele u šarena vrata, velu još si balav. U nadnicu ga, ope, neće više niko ni uzet, velu šta š nam taki matori. I evo ga izmeđ ta dva zida, u obadva može jedino udarat glavom. Sitijo se i kako bilo u ni vrimenta pri rata, ne samo ni što ji se sića, neg i ni iz pripovički pokojnoga dade. U politiku išla čeljad iz prostoga svita. I u sindikat, u no vrime bijo samo jedan. I jedna partija. Danas se i jedni i drugi nakotilo vraganajs. I partijaca i sindikalista imade više neg rabadžija. Bać Iva, ka vidi šta se i kako radi, siti se kako dada jedamput pripovido, ima tomu već jedno trispešes godina, još išo u Kombinat u nadnicu. Veli došlo iz okruga ništa natrukovano, triba poslat nikakoga delegata u sindikat. Gledali na koferencije ta će, kako će, šteta voga, dobar tišljer, šteta noga, dobar kovač, šteta noga, najbolji traktorista. Onda se niko dositijo, poslali jednoga što svršijo škulu i došo u službu pri misec dana, tribo opravljat traktore. I nako ne zna ništa radit, a koji traktor on opravijo, taj se više ni tiro. U bać Ivinomu selu došo na svit, al ni ni naš, njegove potli velikoga rata dono ajziban iz nikaki brdina. Tamo di ošo, brzo avanzovo. Bijo svima poslušan, pa za par godina o okruga stigo do države. Brzo došla i crna vrimenta. Za dram se o jedne partije nakotilo vraganajs i počeli cirkusi oko izbiranja. Država se raspala, stvorilo se pešes novi, a brzo došli i nemaština i rat. Dite mu dobilo poziv za vojsku. Izvadijo ga, moglo mu se, pa nji dva napravili i nikaku novu partiju. Danas obadva još uvek u politike. Mladi međ najvećima gospodar-ma. I vazdan na televizije. Na matoroga već pate oštru zube, al se još otimlje, a ne dade se ni u penziju. A koliko samo imade taki. Zoto Bać Iva i misli da se sve vo danas jako dugo pripravljal.

Piše: Ivan Andrašić

7. listopada 2016.

MISLI POZNATIH

- **Kronin:** Najsretniji je čovjek koji može kraj svoga života povezati s početkom.
- **Hugo:** Riječi su igle kojima se povezuju misli.
- **Sartre:** Čim se neka pobjeda detaljno opisuje, ona prestaje razlikovati se od poraza.

KVIZ

Ivana Tomljenović Meller

Koje godine je rođena hrvatska avangardna umjetnica i sportašica **Ivana Tomljenović Meller**?

Tko je bio njezin otac?

Kojim se sportovima bavila?

Gdje je stjecala akademsku naobrazbu?

Što je obilježilo njezine prve umjetničke uradke?

Koja je politička ideja obilježila njezin radno-umjetnički angažman?

Gdje je radila sve do odlaska u mirovinu?

Kada i gdje je umrla Ivana Tomljenović Meller?

Rođena je 1906. godine.
Hrvatski ban Tomislav Tomljenović.
Bavila se atletikom, košarkom, skijaškim...
Na Akademiji likovnih umjetnosti u Zagrebu i Beču.
Scenografije, fotomontaže, plakate.
Ljevica.
Kao profesor u Trećoj zagrebačkoj gimnaziji.
Umrla je 1988. godine u Zagrebu.

FOTO KUTAK

Stiže zima!

VICEVI

- Pita kasirka Ivicu:
- Hoćete li možda još nešto?
- A on će:
- Hoću, ali nemam više novca.
- Prilazi momak djevojci:
- Voliš li plesati?
- Volim – odgovori ona, ustajući sa stolice.
- Pa idi onda pleši, da ja mogu sjesti.

POGLED S TRIBINA

Derbi

Nedjeljni derbi susret između *Dinama* i *Hajduka* ulazi u povijest hrvatskog klupskog nogometa kao duel dvije najveće hrvatske momčadi u kojemu je u startnim postavama na obje strane bilo najmanje domaćih nogometaša. Četiri u Dinamu (**Livaković, Pivarić, Benković i Antolić**) i petorica u Hajduku (**Kalinić, Nžić, Čosić, Kožulj i Vlašić**). Uz to na obje klupe sjedili su, također, stranci. Bugarin **Petev** i Slovenac **Pušnik**.

Naravno, sve je to legitimno, a nogomet je igra gdje igraju oni najbolji bez obzira na to jesu li domaći igrači ili dolaze iz

neke druge zemlje. Konačno, i najbolji hrvatski nogometaši su legionari u europskim ligama, ali to su ipak mnogo bogatije i nogometno razvijenije sredine. Pitanje je samo, da li u ligi kakva je 1. HNL toliko stranih nogometaša donosi rezultatsku prevagu ili ne. Jer, ako ne donosi, onda je mnogo mladih hrvatskih nogometaša koji bi se trebali kaliti na domaćim travnjacima onemogućeno u igračkom napredovanju. Također, derbi je završen bez golova, a prema viđenom upravo su domaći igrači *Dinamo* bili ti koji su pokazali više pred golom Kalinića, objektivno najboljeg pojedinca ovoga susreta.

Derbi je već, kako smo rekli na početku, dio povijesti, a sadašnjost nosi dva kvalifikacijska susreta hrvatske nogometne reprezentacije. Hrvatska je u četvrtak igrala s Kosovom, dok u nedjelju slijedi ogled protiv Finske.

Zbog ozljeda izbornik **Čačić** nije mogao računati na tri veoma važna nogometaša iz startne postave (**Modrić, Rakitić i Lovren**) i da bi ih kvalitetno nadomjestio morao je posegnuti za adekvatnim rješenjima. Jedan od njih je Domagoj Antolić, igrač *Dinama* i predstavnik domaćih snaga.

Ne zaboravimo, gotovo svi hrvatski reprezentativci su ponikli i igrački se razvili u nekom od hrvatskih nogometnih klubova gdje su imali prilike pokazati i dokazati svoj talent koji ih je potom odveo u velike europske momčadi.

D. P.

NOGOMET

Rijeka sve više bježi

Gostujućom pobjedom protiv *Istre 1961* (2:0) nogometaši *Rijeke* su još više učvrstili prvu poziciju na tablici 1. HNL, jer je prvi pratitelj *Osijek* odigrao neodlučeno protiv *Intera* (1:1), a *Dinamo* izbio samo bod protiv *Hajduka* u nedjeljnom derbiju (0:0). Ostali rezultati 11. kola: *Cibalia* – *Slaven* 0:0, *Split* – *Lokomotiva* 0:2. Tablica 1. HNL: *Rijeka* 29, *Osijek* 24, *Dinamo* 23, *Hajduk* 21, *Lokomotiva*, *Slaven* 11, *Istra 1961* 10, *Inter* 9, *Cibalia* 5, *Split* 4.

Finska – Hrvatska

Nakon gostovanja Kosovu (susret odigran u četvrtak 6. listopada), nogometna reprezentacija Hrvatske u nedjelju, 9. listopada, igra treći kvalifikacijski susret u gostima kod Finske. Utakmica počinje u 18 sati.

KOŠARKA

Težak poraz Cedevite

Košarkaši hrvatskog prvaka *Cedevite* doživjeli su pravi rezultatski debakl na gostovanju protiv *Crvene zvezde* (88:64) u susretu drugog kola Regionalne košarkaške lige. *Zadar* je poražen protiv *Budućnosti* (89:105), a jedina pobjeda za hrvatske predstavnike pripala je *Ciboni* koja je bila bolja od *Igokee* (71:61).

RUKOMET

Još jedan kiks

Mađarska momčad *Szeged* slavila je protiv *PPD Zagreba* (26:24) i iz zagrebačke Arene odnijela važne bodove u B skupini

Lige prvaka. Hrvatski prvak je samo u pojedinim dijelovima igre kontrolirao rezultat, a drugi uzastopni poraz znatno umanjuje šanse za plasman na jednu od pozicija koje vode u nastavak natjecanja.

Izdajem apartmane u Novom Vinodolskom.
www.apartmani-karasic.com

Prodaje se trosoban stan od 73 m², dvije terase, renoviran, prijeko od Hrvatskog konzulata u naselju Tokio. Ima kablovsku, CG,... Cijena 46.000 eura. Tel.: 069 2052608.

Prodajem kuću u Subotici, Beogradski put 30. Visoka prizemnica sa suhim ulazom. Građena početkom XX. stoljeća za veleposjednike. 4 sobe 114 m², dvorište 5 ari, pomoćne zgrade. Kišni i kopani bunar, štala za konje, podrum, tavan. Za tvrtke, atelje, umjetničke radionice i drugo. Cijena 80 tisuća eura. Tel.: 063 8765 071.

Mijenjam ili prodajem veće leandere u boji i limun, koturaljke, muške čačkare s prslukom, kožne čizme, koš, šešire, šubare, kaput i žensko bunjevačko ruvo (i sefiri), razne marame, sto i stolice, tepisi i ekskluzivna italijanska vjenčanica od čipke, muške košulje, sanduk za posteljino, mesnate svinje 100-150 kg i 5,5 t soje (upotrebljiva i za sjeme). Tel.: 024 532570 ili 060 0532570.

Prodaju se koturaljke, stolovi i stolci, bunjevačka ruva – svila i sefiri, marame, pregače, ponjave, čaršavi, muške čačkare i prsluk, čizme, šeširi, nova el. kosilica, tepisi i staze. Tel.: 024 528 682.

Prodaje se dvosoban stan (51 m² + terasa) s odličnim rasporedom prostora na Proizvici. Stan se redovito održava i sačuvan je. Ima klimu, kablovsku i daljinsko grijanje. Cijena 28.000 eura (nije fiksno). Tel.: 064 2498244.

Izdajem (od 1. 9.) 2-soban namješten stan (3 kreveta+pomoćni ležaj, plinsko grijanje, blizina tramvaja) u Zagrebu, Folnegovićevo naselje. Cijena: 250 eura. Tel.: 063 8820654, 065 6081194. +385 92 1770196.

Hitno prodajem mali moto-kultivator, marke VALPADANO s frezerom, 10 KS. Tel.: 062 86 87964.

Potrebni radnici za rad u novoj tvornici u Slovačkoj. Tel.: 064 4109369

Prodajem veći 1 S, integralova zgrada, parketiran, s malim barom, IV. kat, 2 lifta, podrum, cg, adsl, kds tv i interfon. Tel.: 062 8900458.

Prodaje se apartman od 36 m² u Jadranovu, 5 km od Crikvenice. Tel.: 024-4527-499, 064-18-39-591.

Prodaje se muška kožna jakna vel: 56 braon boje, nova. Tel.: 064 4618006.

Prodajem perjani jastuk 80x120 s odgovarajućom novom ručno šivanom salvetskom krevetnom (dvije navlake za jastuk i dvije navlake za jorgan). Cijena po dogovoru. Tel.: 060 5402733.

Prodajem trodijelni orman – mahagonij, regal iz četiri dijela, dva garderobna i dvije vitrine, kauč, fotelju i dva taburea. Tel.: 024 4561752, 064 3051513.

Prodajem stroj šivanje marke Bagat s ormančićem, visoki sjaj, orahovina. Tel.: 069 2887213.

Prodajem ručno štrikači stroj Empisal skoro nov – stolni. Katarina Turkal. 025 5742 136.

Prodajem poslovni prostor u centru grada cca, 350 m² na tri nivoa. Inf. 069 2887213.

Izdajem garsonjeru u Zemunu. Povoljno za dva đaka ili studenta. Lokacija Zemun Tel.: 011 3077036.

Prodaje se drvena vaga s tegovima, ojačana željezom. Mjeri do 500 kg. U Subotici. Tel.: 064 3910112.

Tročlana obitelj prima na dvorbu stare osobe za mirovinu ili nekretninu. Tel.: 062 1941729.

U Somboru prodajem kompletno završenu termoizoliranu veću katnicu sa suterenom, garažom, ljetnom kuhinjom, svim komunalijama i CG u centru grada. Tel.: 025 5449220; 064 2808432.

Starija kuća (4 sobe, ručao, 2 kupaone, kuhinja, ostava) + sporedna zgrada (ljetna kuhinja, soba, kupaona) se prodaje ili mijenja za Zagreb (stan ili kuća) – centar. Tel.: 024 754760 ili 064 2394757.

Izdajem stan na Srednjacima, Zagreb, 25m², topla voda, centralno grijanje, interfon. Tel.: 063 596840 i 024 547204.

Izdajem apartman Silver u Zadru za 2 (+1) osobe s opremljenom kuhinjom i kupaonicom, klimatiziran, TV, Wi-fi. Na raspolaganju je vrt sa sjedećom garniturom i roštiljem. Osiguran parking. Mogućnost dodatnog ležaja ili kunic. Udaljeno 5 min autom od plaže (Borik) te 10 min od centra grada. U neposrednoj blizini nalazi se nekoliko većih shopping centara. Cijena apartmana iznosi 40 eura/dan. Kontakt HR: Juraj 00385955110573, e-mail: phohnjec.ph@gmail.com, Kontakt SRB: Andrej 0641583637

Uzimam zemlju u zakup, Klisa, Stari i Novi Žednik, Mala Bosna, Subotica. Plaćam 12 metara po jutru. Tel.: 064 305 14 88

MAKARSKA: Iznajmljujem sobe s balkonom, kupao- nom, hladnjakom, kao i upotreba kuhinje za ljeto 2016. god. Cijena povoljna. Tel.: 060 6331910.

Potrebno udumljavanje 3 mace na jednu godinu – sterilizirane, cijepljene. Potreban ambijent kuća s dvorištem, može i u Zemunu. Želim biti u kontaktu s osobama koje mi žele pomoći u ovome. Tel.: 065 2672086 Rupić.

Prodaje se kuća u Bačkom Bregu na 11 ari placa, održavana s nusprostorijama, uknjižena, bez tereta. Tel.: 064 1535064, 025 809156.

Naprodaj IMT sijačica za žito 23 reda i OLT sijačica GAMA-18 s lulama širine 2,25 m, sadilica za kukuruz OLT sa 4 reda, dvobrazni plug LEOPARD 12 coli u vrlo dobrom stanju i prikolica čutaka. Tel.: 532-570 ili 528-682.

PRODAJEM sitno rađene neuramljene vilerove goblene: Dan-noć i Monaliza, kao i kompletan materijal za Pastirsku idilu. Tel.: 024-730-270 ili 063-713-1828.

Besplatni mali oglasi uz kupon iz Hrvatske riječi

VAŽI DO 14. 10. 2016.

Poštovani čitatelji našeg i vašeg tjednika, i dalje nastavljamo objavljivati rubrike malih oglasa u kojoj ćete moći objavljivati sve ono što želite prodati, mijenjati, kupiti ili darovati. Jedini uvjet za objavu vašeg malog oglasa je priloženi kupon kojega objavljujemo u svakom broju *Hrvatske riječi*. Duljina malog oglasa ne smije prelaziti više od 30 riječi.

Uredništvo

Hrvatska likovna udruga *CroArt* prodaje umjetničke slike, djela članova udruge. Zainteresirani se mogu javiti predsjedniku udruge. Tel.: +381 24 529 745; mobil: +381 63 518 218; e-mail: horvat.josip.su@gmail.com

HKC Bunjevačko kolo, Likovni odjel, vrši prodaju slika svojih članova. Slike se mogu vidjeti u prostorijama Centra, ul. Preradovićeve 4. radnim danom od 8 do 14 sati. Tel.: 024/556-898 ili 555-589.

AKCIJA!

SG

internat

već od
649 din

TIPPNET
SUBOTICA KARAOĐEV PUT 2 TEL: 024/555765
WWW.TIPPNET.RS

NOGOMET

Pobjeda Bačke 1901

SUBOTICA – Nogometaši *Bačke 1901* pobijedili su *Crvenu zvezdu* iz Novog Sada (3:1) u susretu 8. kola Srpske lige skupina Vojvodina i sada se nalaze na 6. mjestu prvenstvene tablice. Crveno-bijeli su slobodni u narednom kolu.

Važni bodovi

APATIN – Gostujućom pobjedom protiv *Mladosti* u Apatinu (3:2) *Tavankut* je osvojio važne bodove i pomakao se sa začelja ljestvice Vojvođanske lige skupina Sjever. U nedjelju, 9. listopada, od 15 sati u Tavankutu se igra lokalni derbi protiv *Bačke* iz Pačira.

Uz kišu i kiša zgoditaka

BEREG – *Dinamo 1923* je, rezultatom od 6:1, porazio ekipu *OFK Metalca* iz Sombora u 6. kolu Međuopćinske lige Sombor – Apatin – Odžaci – Kula 2. razred. Iako desetkovani ozljedama i kartonima s gostovanja u Rastini, domaćini su pred svojim navijačima održali pravu lekciju iz žustrog, napadačkog nogometa. Po kišnom i prohladnom vremenu u šest navrata su zatresli mrežu Somboraca, koji su uspjeli postići samo počasni pogodak. U narednom, 7. kolu Berežani će gostovati kod lidera *Partizana* u Kupusini.

I. A.

Potop favorita u Sonti

SONTA – U 6. kolu Međuopćinske nogometne lige Sombor – Apatin – Kula – Odžaci 2. razred, nogometaši sončanskog *Dinama* su pred svojim navijačima do nogu potukli jednu od vodećih

momčadi lige, *Rastinu 1918*, rezultatom 6:0. Plavi su konačno zai-grali po ukusu svojih navijača, lepršavo, žustro, požrtvovno, s puno osmišljenih akcija i udaraca na vrata protivnika. U 7. kolu *Dinamo* će gostovati u Somboru, kod ekipe *OFK Metalac*.

I. A.

Motiviraniji protiv jačih

MONOŠTOR – Ekipa *Dunava* iz Monoštora u derbiju na Doli visokim rezultatom od 4:0 porazila je odličnu ekipu *Radničkog 1923* iz Ratkova u susretu 6. kola Međuopćinske lige Sombor – Apatin – Odžaci – Kula 1. razred. Svjesni važnosti utakmice domaćini su krenuli silovito, pa su već u prvih četvrt sata imali nedostižnu prednost od 3:0. U narednom, 7. kolu, *Dunav* će odigrati derbi jeseni protiv *Aleksa Šantića* u istoimenom mjestu.

I. A.

Malonogometni susreti hrvatskih kulturnih udruga u Ljubi

LJUBA – U nedjelju, 2. listopada, po prvi puta su održani susreti u malom nogometu hrvatskih kulturnih udruga u Srijemu. Članovi *HKD Ljuba*, više puta do sada su sudjelovali na turnirima u malom nogometu koji su se održavali u Zemunu, Srijemskoj Mitrovici i Rumi. Sada su riješili da i sami budu domaćinima pa su u svom mjestu ugostili ekipe iz Petrovaradina, Rume i Srijemske Mitrovice. Turnir u malom nogometu ni ovoga puta nije bio natjecateljskog karaktera. Druženje i sticanje novih prijatelja iz ostalih udruga u Srijemu bilo je u prvom planu: »Drago nam je što smo imali čast ugostiti naše prijatelje iz drugih hrvatskih kulturnih udruga u Srijemu, kod kojih smo bili gosti već nekoliko puta. Kako su oni zvali nas, tako smo i mi riješili ugostiti njih i bilo nam je veliko zadovoljstvo družiti se s njima. Druženje je proteklo u lijepom ozračju, sve nogometne

utakmice su odigrane u sportskom duhu i mi ćemo i dalje nastaviti družiti se i sudjelovati na turnirima i u narednom periodu«, istakla je dopredsjednica *HKD Ljuba* **Željka Donković**. Nakon odigranih utakmica, druženje sportaša iz Srijema nastavljeno je u prostorijama društva gdje su uručene zahvalnice svim sudionicima. Iako je rezultat bio u drugom planu, nogometna ekipa *HKPD Matija Gubec* iz Rume bila je najbolja. Poslije nje nogometaši iz Srijemske Mitrovice, potom članovi sportske sekcije *HKPD Jelačić* iz Petrovaradina, a tek nakon njih nogometaši iz Ljube. Bila je ovo ujedno i prigoda da se gosti hrvatskih kulturnih udruga iz Srijema upoznaju s prirodnim ljepotama ovog malog fruškogorskog mjesta s obzirom na to da su ga mnogi po prvi puta sada posjetili.

S. D.

MILAN MIKULJAN, VODITELJ SPORTSKE SEKCIJE HKPD JELAČIĆ IZ PETROVARADINA

Mladi, uključite se!

*Kada smo počeli organizirati nogometne susrete, nismo se nadali da će se susreti očuvati toliko dugo, više od deset godina * Najljepše je treće poluvrijeme kada nakon utakmica sjednemo, podijelimo zahvalnice i zajedno zapjevamo uz tamburaše*

Nogometnu ekipu mladih momaka Hrvatsko kulturno-prosvjetnog društva *Jelačić* iz Petrovaradina redovito srećemo na malonogometnim susretima koji se održavaju u Srijemu, na kojima su često i domaćini. Tako je bilo i na posljednjim susretima koji su održani u Rumi. Nasmijana i vedra ekipa mladih nogometaša s voditeljem sportskog odjela **Milanom Mikuljanom** i ovoga puta rado se odazvala pozivu Rumljana kako bi se kroz sportsko natjecanje družili i razmijenili svoja sportska i životna iskustva. Bila je to prigoda i za razgovor s Milanom Mikuljanom, o njegovim sportskim iskustvima, natjecanjima, o radu s mladima u okviru sportskog odjela *Jelačić*, koji radi i djeluje već 12 godina, kao i tradicionalnim malonogometnim susretima, čiji je on jedan od inicijatora.

SPORTSKO ISKUSTVO

Da bi netko bio voditelj sportskog odjela, potrebne su duge godine iskustva u sportu, koje kako smo saznali, Mikuljan zaista ima pa je s razlogom voditelj malonogometne ekipe. »Rođen sam u Petrovaradinu i ovdje sam počeo igrati nogomet. Najprije u NK *Petrovaradin*, gdje sam igrao od najmlađih selekcija pa sve do seniorske ekipe, na mjestu vratara. Narednih dvadesetak godina sam igrao aktivno nogomet, promijenivši više klubova, a svi znaju da je nogomet 80-ih godina bio na visokoj razini. Bivio sam se malim nogometom i u to vrijeme se počelo ozbiljnije ulagati u sport, tako da sam nastavio profesionalno igrati i usporedo i raditi. Po završetku karijere, planirao sam se upustiti u trenerske vode, ali nisam mogao gledati kako djeca moraju plaćati da bi trenirala

nogomet. Tako da sam odustao od trenerskog posla«, kaže Mikuljan.

HKPD *Jelačić* osnovan je 2004. godine u Petrovaradinu. Mikuljan se priključio radu udruge već pri samom početku rada i za vrlo kratko vrijeme došao na ideju da bi se aktivnosti društva mogle proširiti: »Poslije izvesnog vremena shvatio sam da bi mogli početi organizirati nogometne susrete s drugim udrugama u Srijemu. Naišao sam na istomišljenike i u drugim udrugama i nakon 10 godina, još uvijek se sastajemo. Tijekom svih ovih godina, stečena su mnoga prijateljstva i organizirano je dosta prijateljskih druženja. Vremenom nam se priključilo i dosta drugih ekipa iz Bačke i Hrvatske, a gosti su nam dolazili i iz Mađarske i Rumunjske. Jedini problem nam predstavljaju financijska sredstva prilikom organiziranja turnira, jer ih vrlo

teško dobivamo apliciranjem na natječaj. Mi u Petrovaradinu imamo problem što nemamo svoje prostorije pa nismo u mogućnosti organizirati večeru poslije nogometnih susreta. Nadamo se da ćemo i taj problem uspjeti riješiti i nastaviti i u budućnosti širiti ove naše pozitivne vibracije«. Već više od 10 godina traju druženja sa sportašima iz ostalih gradova u Srijemu, na obostrano zadovoljstvo. »Kada smo počeli organizirati nogometne susrete, nismo se nadali da će se susreti očuvati toliko dugo. Danas mi je posebno drago kada vidim nova mlada lica, koji se zaista s velikim elanom trude da budu uspješni u sportu. Ipak je najljepše treće poluvrijeme kada nakon utakmica sjednemo, podijelimo zahvalnice i zajedno zapjevamo uz tamburaše«, kaže Mikuljan.

PRIZNANJA NISU VAŽNA

O svojim medaljama i priznanjima Mikuljan ne voli pričati, iako ih ima puno. Višegodišnje iskustvo u sportu i nogometu, rezultiralo je mnogim odličjima ali njemu je najvažnije nešto drugo: »Poslije nekoliko decenija bavljenja nogometom, ostala su mi mnogobrojna odličja i priznanja s raznih nogometnih turnira i natjecanja. Ipak su mi tijekom višegodišnje sportske karijere puno važnija sklopljena brojna prijateljstva i poznanstva. Bude mi jako drago kada me prepoznaju u nekom drugom dalekom gradu i kada to bude prilika da se prisjetimo lijepih događaja i uspomena iz tih dana.« I na kraju ovaj iskusni sportaš, poručio je svim mladima iz zajednice da se priključe ovim malonogometnim susretima: »Mladi, uključite se! Ovdje možete naći samo dobro i ugodno okruženje, ali ujedno i uraditi nešto korisno za sebe te naučiti puno toga od nas, nešto iskusnijih u sportu.«

Suzana Darabašić

**HKUPD „STANISLAV PREPREK”
NOVI SAD**

**PREPREKOVA JESEN
2016.**